

*Гастон
Льорзу*

**ЗЛАТНАТА
СЕКИРА**

ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ИВАН ВАЗОВ“

ГАСТОН ЛЬОРУ
ЗЛАТНАТА СЕКИРА
И ДРУГИ СТРАШНИ РАЗКАЗИ

Превод: Венелин Пройков

chitanka.info

Дори децата обичат страшните приказки, но Гастон Льору се е погрижил за възрастните. Ужасиите, които ни поднася авторът, създали „Тайната на жълтата стая“, са доста кървави и подправени със солидна доза черен хумор. Не бива да приемаме нещата буквално — наистина някои от героите на тези разкази губят крайниците си, други главите си, ала единствената грижа на писателя е четящият да не изгуби доброто си настроение.

ЗЛАТНАТА СЕКИРА

Доста години минаха оттогава — бях в Герсау, малък курорт край езерото Катр Кантон, на няколко километра от Люцерн. Бях решил да прекарам есента там, за да довърша някаква работа сред покоя на прелестното селце, чиито стари заострени покриви се отразяват в романтичните води, носили някога лодката на Вилхелм Тел. Добрият сезон бе отминал, туристите бяха изчезнали, всички отвратителни тартареновци, придोшли от Германия със своите алпенцоци, вълнени наколенници и кръгли шапчета с неизменните перца, се бяха върнали към халбите с бира, към наденичките с кисело зеле и към своите „грос концерти“, като най-сетне оставиха на наше разположение пространството между планините Пилат, Митен и Риги.

На трапезата се озовахме всичко на всичко половин дузина пансионери; погаждахме се отлично и вечер си разказвахме кой къде се е разходил или слушахме музика. Една възрастна дама, вечно обгърната от черни воали, която не бе разговаряла с никого, докато шумните пътници изпълваха малкия хотел, и която все ни се струваше същинско въплъщение на скръбта, се оказа първокласна пианистка и без много приказки се съгласи да ни посвири различни произведения на Шопен, а най-вече една приспивна песен на Шуман, в която влагаше такова силно чувство, че направо ни просълзяваше. Всички ѝ бяхме тъй благодарни за приятните часове, които прекарахме с нея, че когато зимата наближи и трябваше да си заминем, събрахме малко пари, за да ѝ подарим нещо за спомен от нашата почивка в Герсау.

Един от нас трябваше да отиде него ден до Люцерн и бе натоварен със задачата да купи подаръка. Той се завърна вечерта с брошка, която представляваше мъничка златна секира.

Ала нито тази вечер, нито следващата успяхме да видим отново старата дама. Останалите пансионери си тръгнаха и повериха златната секира на мен.

Багажът на дамата бе още в хотела и аз очаквах тя да се завърне всеки миг — собственикът на странноприемницата ме успокои, като

обясни, че клиентката му често изчезвала така за известно време и нямало никакви основания за безпокойство.

И наистина в деня преди заминаването си, когато правех последната си разходка покрай езерото и се бях спрял на няколко крачки от църквата на Вилхелм Тел, внезапно съзрях старата дама да се появява на прага на този храм.

Никога досега не ме бе поразявало толкова силно безграничното униние на нейния лик, набразден от едри сълзи, никога досега не бях забелязвал колко красива е била някога. Тя ме видя, спусна воалетката си и тръгна към брега. Аз обаче не се поколебах да я настигна, поздравих я и ѝ предадох колко съжаляват останалите, че не са успели да се сбогуват. И понеже подаръкът бе у мен, подадох ѝ малката кутийка, в която бе златната секира.

Тя отвори кутийката с кротка и разсеяна усмивка, ала щом видя съдържанието ѝ, се разтрепери ужасно, отдръпна се, сякаш близостта ми представляваше заплаха за нея, и с безумен жест запрати малката секира в езерото!

Все още бях смаян от необяснимото ѝ поведение, когато тя се разрида и ме помоли да ѝ простя. Сред тая пуста местност имаше една пейка. Седнахме там. След като изрече срещу съдбата си горчиви думи, чийто смисъл ми убягна, ето странния ѝ разказ, мрачната история, която тя ми довери и която никога няма да забравя! Наистина — едва ли има по-чудовищна участ от участта на старата дама с черния воал, която изпълняваше с такова силно чувство приспивната песен на Шуман.

— Вие ще узнаете всичко — рече ми тя, — защото аз винаги ще напусна тоя край, исках да го зърна за последен път. Тогава ще ви стане ясно защо хвърлих в езерото малката златна секира. Родом съм от Женева, господине, произхождам от много добро семейство. Бяхме богати, но баща ми се разори след злощастни борсови операции и умря. На осемнайсет години бях много красива, ала без зестра. Майка ми вече не се надяваше, че ще успее да ме омъжи. Все пак тя искаше да ме подсигури, преди да последва баща ми.

Бях двацет и четири годишна, когато се появи кандидат и всички го одобриха. Един млад човек от областта Бризгау, който всяко лято посещаваше Швейцария и с когото се бяхме запознали в казиното в Евиан, се влюби в мен и аз го обикнах. Херберт Гутман беше едър,

кротък, простоват и добродушен момък. Явно притежаваше и чистосърдечие, и здрав разум. Беше относително заможен, макар и не особено богат. Баща му не се бил оттеглил от своята дейност и му осигурявал малък доход, за да може да попътува, а после Херберт щял да го наследи. Канехме се заедно да посетим стария Гутман в имението му в Тоднау, в сърцето на Шварцвалд, когато поради влошеното здраве на майка ми събитията се развихриха.

Майка ми усещаше, че няма да има сили за пътуването, завърна се бързо в Женева и успя да издействува от гражданските власти в Тоднау сведения за младия Херберт и семейството му, които се оказаха превъзходни. Бащата започнал като честен дървосекач, после напуснал родния край и се завърнал, след като направил състояние в „търговията с дърва“. Във всеки случай това се знаеше за него в Тоднау.

Нищо вече не можеше да спре майка ми — тя ускори уреждането на формалностите около моя брак и той бе сключен една седмица преди смъртта ѝ. Почина в мир и както казваше — „спокойна за съдбата ми“.

С грижите, които полагаше за мен, и с неуморната си доброта моят съпруг всячески ми помогна да преодоля скръбта от жестокото изпитание. Преди да се завърнем при неговия баща, се отбихме за една седмица тук, в Герсау, сетне — за моя най-голяма изненада — предприехме дълго пътуване, без да посетим бащата. Вероятно от тъгата ми нямаше да остане и помен, ако не бях забелязала почти със страх, че от ден на ден настроението на моя съпруг ставаше все по-мрачно и по-мрачно.

Това извънредно ме учуди, защото Херберт ми се бе сторил в Евиан с много приятен нрав, много „отворен“. Нима трябваше да установя, че тогавашната му веселост с била измамна и е прикривала някаква дълбока скръб? Уви! Въздишките му, когато смяташе, че е сам, забележително неспокойният му понякога сън рушаха надеждите ми, че греша, и накрая се реших да го поразпитам. Още щом започнах разговора на тази тема, той се разсмя високо, нарече ме сладко глупаче, зацелува ме страстно — изобщо се държа по начин, който още повече ме убеди, че съм изправена пред някаква мъчителна загадка.

Нямаше начин да не призная пред себе си, че в цялото поведение на Херберт се прокрадваше нещо, което при по-голямо внимание можеше да бъде окачествено като „угризения“. И все пак бих се

заклепа, че той е неспособен да извърши нещо — не казвам низко или долно, а дори невъзпитано. Междувременно съдбата, която явно ме преследваше, не пощади и моя свекър — научихме за неговата смърт, когато се намирахме в Шотландия. Надали бих могла да опиша до каква степен бе съкрушен съпругът ми от тягостното известие. Цяла нощ той не ми продума, не плачеше, сякаш дори не чуваше нежните утешителни слова, с които аз на свой ред се опитвах да го подтикна да се съвземе. Беше направо сломен. Най-сетне призори стана от креслото, в което бе рухнал, откри ми ужасно изкривеното си от нечовешка болка лице и промълви сърцераздирателно: „Хайде, Елизабет, *трябва да се върна! Трябва да се върна!*“ В неговата уста, произнесени по този начин, тези думи явно добиваха смисъл, който не можех да проумея! В такъв момент бе тъй естествено да се прибере в родния край на баща си, че наистина не бях в състояние да проумея каква причина би го подтикнала да се опълчва пред необходимостта да се *върне*. От този ден Херберт напълно се промени, стана невероятно мрачен и неведнъж го заварвах да ридеа неудържимо.

Скръбта, причинена от загубата на любимия баща, надали бе обяснение за потресаващото ни положение — няма нищо потресаващо на този свят от тайните, от неразгадаемите тайни, които се промъкват между две влюбени създания и ги откъсват едно от друго дори в миговете на нежност, принуждавайки ги да се взират едно в друго, без да могат да се разберат.

Пристигнахме в Годнау тъкмо навреме, за да се помолим над още пресния гроб. Малкото шварцвалдско селище бе съвсем близо до Адската долина, беше доста потискащо и очевидно там нямаше среда за мен. Жилището на стария Гутман, в което се настанихме, се намираше в края на гората.

Това бе тъмна и самотна хижа, посещавана единствено от един стар местен часовникар — доста богат, ако се вярва на приказките, — който бе дългогодишен приятел на стария Гутман и току се появяваше по обедно или вечерно време, явно за да бъде поканен да хапне. Никак не ми допадаше този майстор на кукувички и лихвар на дребно, който може и да беше богат, но бе невероятен скъперник и явно неспособен дори на най-малката любезност. Херберт също не одобряваше Франц Басклер, но от уважение към паметта на баща си продължаваше да го приема.

Басклер нямаше деца и многократно бе заявявал на бащата, че синът ще бъде негов единствен наследник. Един ден Херберт ми спомена за това с искрено отвращение и по този повод отново имах възможност да оценя благородното му сърце.

— Приятно ли ще ти бъде — запита ме той — да наследяваш този стар стипендиум, чието състояние е събрано с цената на разорението на всички бедни часовникари в Адската долина?

— Никак! — отвърнах аз. — Баща ти ни е оставил нещичко и онова, което ще изкарваш с честен труд, ще ни стига напълно, за да се прехранваме, дори небето да ни дари с дете.

Едва-що бях изрекла тия думи и видях как моят Херберт стана въсършен. Прегърнах го, защото ми се стори, че ще му прилошее, ала кръвта нахлу отново в лицето му и той възкликна решително:

— Да, да, само това е истината, да му е чиста на човек съвестта!

И щом каза това, побягна като обезумял.

Понякога отсъствуваше по ден-два заради работата си, която — както ми бе обяснил — се състояла в изкупуването на гори и препродаването им на предприемачи. Самият той не вършел нищо — *така ми казваше*, — оставял другите да решат дали да насякат дърветата за железопътни траверси, ако материалът е нискокачествен, или да ги превърнат в стълбове и корабни мачти, ако качеството му е по-добро. Само дете трябвало човек да бъде познавач. А той дължал своя опит на баща си. Никога не ме водеше със себе си, когато пътуваше. Оставяше ме сама в къщата с една стара прислужница, която се отнасяше враждебно към мен и от която се криех, за да си поплача, тъй като не бях щастлива. Убедена бях, че Херберт крие нещо от мен, *нещо, за което непрестанно мислеше* и от което самата аз, макар да нямах представа за какво става дума, не можех да откъсна мислите си.

Пък и необятната гора ме плашеше! И прислужницата ме плашеше! И старият Басклер ме плашеше! Също и запуснатата хижа. Беше огромна, с множество стълби, водещи към разни коридори, в които не смеех да навлизам. В края на един от тях особено имаше малко помещение, където бях виждала два-три пъти моя съпруг да влиза, но самата аз никога не бях стъпвала там. Винаги, когато минавах пред вечно залостената врата на това помещение, изтръпвах. *Както ми казваше Херберт*, той се оттеглял вътре, за да си оправи сметките и да

подрежда книгата си — ала пак там, вътре, го бях чувала да стене самотен, *вгълбен в своята тайна*.

Една нощ мъжът ми бе заминал пак на обиколка и аз напразно се мъчех да заспя, когато вниманието ми бе привлечено от лек шум под прозореца ми, оставен открехнат заради жегата. Станах предпазливо. Небето бе съвсем черно, огромни облаци затуляха звездите. Едва успях да различа заплашителните сенки на най-близко разположените до нашия дом дървеса. Видях ясно съпруга си и прислужницата едва когато те минаха извънредно внимателно под прозореца ми, като ходеха по моравата, за да не чуя шума от стъпките им — двамата бяха хванали за дръжките от двете страни и пренасяха нещо като продълговат сандък, доста тесен, който никога не бях виждала. Влязоха в хижата и повече от десет минути след това нито ги видях, нито ги чух.

Надали някой би могъл да си представи какви опасения ме завладяха. Защо се криеха от мен? Как тъй не бях чула трополенето на малката двуколка, която трябваше да докара Херберт? В този миг ми се счу далечно цвилене. Прислужницата се появи, прекоси моравата, потъна в мрака и скоро се завърна с нашата кобила, която бе разпрегнала, като я водеше по меката пръст. Колко предпазни мерки, само и само да не се събудя!

Все по-учудена, че Херберт не се появява в нашата стая, както правеше винаги при своите среднощни завръщания, навлякох набързо един пенъоар и се залутах из сумрака на коридорите. Вървейки, естествено стигнах до малкото помещение, от което изпитвах такъв силен страх. Още не бях пристъпила в коридорчето, водещо към него, когато чух как съпругът ми нареди с глух и груб глас на качилата се отново прислужница:

— Вода!... Донеси ми вода! Топла вода, чуваш ли! *Не излиза!*

Спрях се и затаих дъх. Освен това просто не можех да дишам. Задушавих се, имах предчувствието, че ни е сполетяло ужасно нещастие. Внезапно изтръпнах отново от гласа на моя съпруг, който каза:

— А, най-последно! Готово!... *Излезе!*...

Прислужницата и той продължиха да разговарят полугласно и аз чух стъпките на Херберт. Това ми вдъхна сили, изтичах и се затворих в стаята си. Скоро той почука, престорих се, че съм била заспала и току-

що се събуждам; накрая му отворих. В ръката си държах свещ, ала я изтървах, като видях лицето му — то бе ужасно.

— Какво ти е — попита ме спокойно той, — май не си се събудила още? Я си лягай.

Понечих да запаля отново свещта, но той се възпротиви и аз се хвърлих в леглото си. Прекарах невероятна тежка нощ.

До мен Херберт непрестанно се въртеше, въздишаше и явно не можеше да заспи. Не продума. Призори стана, целуна ме студено по челото и излезе. Когато слязох долу, прислужницата ми предаде бележка, написана от него, с която ме уведомяваше, че ще отсъства още два дни.

В осем часа сутринта научих от работници, пътуващи за Нойщат, че старият Басклер е убит в малката хижа, която притежаваше в Адската долина и в която ноцуваше понякога, когато лихварските му работи го бяха задържали до късно по селата. Главата на Басклер била разцепена на две от страхотен удар с брадва — „явно я бил свършил някой дървосекач“.

Прибрах се у дома, като се опирах на стените. Отново се потътрих към съдбоносното малко помещение. Не бих могла да кажа каква мисъл ми се въртеше в главата, но изпитвах нужда да узная какво се крие зад тази врата след среднощния разговор и след като бях видяла лицето на Херберт. В този миг прислужницата ме зърна и ми викна злобно:

— Я не пипайте тая врата, нали знаете, че господин Херберт ви забрани да я докосвате! Ха, добре ще ви дойде, ако разберете какво има вътре!...

И се отдалечи, а аз чух дяволския ѝ смях.

Бях повалена на легло от треска. Боледувах две седмици. Херберт положи за мен предани, почти майчински грижи. Струваше ми се, че всичко е било лош сън, достатъчно ми бе да видя добродушното му лице, за да се убедя, че сигурно не съм била наред през оная нощ, когато си бях въобразила, че виждам и чувам невероятни неща. Впрочем убиецът на стария Басклер бе заловен. Беше някакъв дървосекач от Берген, на когото старият лихвар „пуснал твърде много кръв“ и който си отмъстил, като му пуснал кръв на свой ред.

Тоя дървосекач, по име Матиас Мюлер, все твърдял, че е невинен, ала макар да не бе открита дори капчица кръв по него и по дрехите му, и брадвата му да изглеждаше лъскава като чисто нова стомана, изглежда имаше достатъчно доказателства за вината му и нямаше начин да се отърве от наказанието.

Положението ни изобщо не се промени, както можехме да очакваме, след смъртта на стария Басклер, а Херберт напразно се надяваше да бъде огласено завещание — оказа се, че то не съществува.

За мое най-голямо учудване съпругът ми силно се подразни от това и един ден, когато го запитах, той ми отвърна доста нервно:

— Да, така е! Ако искаш да знаеш, много разчитах на това завещание, много!

Когато изрече тези думи, лицето му доби такъв неприятен вид, че пред очите ми сякаш изплува изражението му в онази загадъчна нощ и аз вече не можех да се отърся от спомена за него. То бе като маска, която винаги можех да наложа върху лица на Херберт, дори той да излъчваше обичайната кротост и тъга. Когато във Фрибург започна процесът срещу Матиас Мюлер, се нахвърлих върху вестниците. Една фраза, произнесена от адвоката, ме преследваше нощем и денем:

„Докато не откриете секирата, с която е нанесен ударът, и изцапаните с кръв дрехи на убиеца на Басклер, няма да можете да осъдите Матиас Мюлер.“

Все пак Матиас Мюлер бе осъден на смърт и трябва да кажа, че тази вест притесни по най-загадъчен начин моя съпруг. Боях се и се ужасявах от мислите си.

Ах! Изпитвах необходимост да узная! Исках да зная! Защо бе казал: „Не ще да излезе!“ Какво бе вършил през онази нощ в тайнствената малка хижа?

Една нощ станах и опипом отмъкнах ключовете му!... После се отправих по коридорите... Отидох до кухнята да взема фенер... Зъбите ми тракаха, когато стигнах до запретената врата... Отворих и... и веднага видях сандъка... продълговатия сандък, който така ме бе заинтригувал... Той бе заключен, ала лесно открих ключето на халката... вдигнах капака... коленичих, за да виждам по-добре... и

онова, което съзрях, ме накара да изпищя от ужас... Вътре имаше окървавени дрехи, вътре бе *все още зацапаната с ръжда брадва, с която бе нанесен ударът!*...

* * *

Как преживях редом с този мъж няколкото седмици, които оставах до екзекуцията на оня клетник, след като видях това?

Боях се, че ще ме убие!...

Как стана тъй, че той не разгада поведението, опасенията ми? Просто очевидно и неговият ум бе в плен на ужас, който можеше да се сравни само с моя. *Той не съумяваше да се отърси от мисълта за Матиас Мюлер!* Явно за да избяга от нея, сега се затваряше в малкото помещение и понякога го чувах как нанася страховити удари, от които подът и стените кънтяха, сякаш се сражаваше със своята секира срещу нападналите го сенки и призраци.

Страшно нещо — отначало ми се стори непонятно: четирийсет и осем часа преди деня, за който бе определена екзекуцията на Мюлер, Херберт внезапно си възвърна спокойствието — беше спокоен като камък, като статуя. По-предния ден привечер ме предупреди:

— Елизабет, утре заран ще замина, имам важна работа към Фрибург! Два дена може да ме няма, но ти не се тревожи.

Във Фрибург щеше да бъде извършена екзекуцията и аз внезапно си внуших, че невъзмутимостта на Херберт се дължи на взетото от него важно решение.

Той щеше да се предаде.

Тази мисъл ми донесе такова облекчение, че за пръв път от много нощи заспах като труп. Когато се събудих, се беше развиделило напълно. Съпругът ми бе заминал.

Облякох се набързо и без дори да се обадя на прислужницата, изтичах до Тоднау. Там наех кола, която трябваше да ме закара до Фрибург. Пристигнах по здрач. Втурнах се към Съдебната палата и първия човек, когото видях да влиза в сградата, бе моят съпруг. Застинах на мястото си и след като не видях Херберт да излиза, убедих се, че се е предал и на часа е бил задържан, за да бъде на разположение на прокуратурата.

По онова време затворът се намираше до самата Съдебна палата. Обикалях отчаяно около него. Цяла нощ скитах из улиците и непрестанно се връщах до тази мрачна сграда — зората вече се сипваше, когато съзрях двама мъже в черни рединготи да се изкачват по стъпалата на палатата.

Изтичах нататък и им казах, че искам незабавно да видя прокурора, тъй като трябва да му съобщя нещо извънредно важно във връзка с убийството на Басклер.

Един от тези господа се оказа самият прокурор. Той ме помоли да го последвам и ме въведе в кабинета си. Там се назовах и му казах, че вероятно предния ден го е посетил съпругът ми. Той ми отговори, че наистина се е видял с него. После замълча, а аз се хвърлих в краката му и го замолих да се смили и да ми каже дали Херберт е признал за престъплението си. Той сякаш се удиви, помогна ми да се изправя и ме разпитва.

Постепенно му разказах живота си, както го разказах и на вас, и му съобщих за ужасното откритие, направено от мен в помещението в хижата край Тоднау. Накрая се захлех, че никога не бих допуснала да бъде езекутиран невинен човек и че ако съпругът ми не се бе предал сам, не бих се поколебала да уведомя правосъдието. Най-сетне помолих да ми бъде оказана милостта да видя своя съпруг.

— Ще го видите, госпожо — каза ми прокурорът, — последвайте ме, ако обичате.

Той ме преведе полужива-полумъртва по някакви коридори към затвора, подкани ме да се изкача по една стълба. Там ме настани пред малко зарешетено прозорче, от което се виждаше голяма зала, и ме остави, като ме помоли да имам търпение. Скоро и други хора застанаха до прозорчето и безмълвно се вторачиха в голямата зала.

Последвах примера им. Просто се бях впила в решетките, изпитвах палецото усещане, че всеки миг ще стана свидетел на нещо чудовищно. Постепенно залата се запълни от публика, която пазеше злокобно мълчание. Сега дневната светлина озаряваше гледката. В средата на залата ясно се виждаше тежък къс дърво, някой зад мен обясни: това бе дръвникът.

Значи щяха да езекутират Мюлер! Студена пот започна да се стича по слепоочията ми и не знаей как още в тоя миг не изгубих съзнание. Отвори се една врата и се появи шествие — измежду

първите вървеше осъденият, шията му бе оголена и той потреперваше под разгърдената си риза. Ръцете му бяха завързани на гърба, придържаха го двама помощници. Един свещеник прошепна нещо в ухото му. Тогава дървосекачът заговори — заговори с треперлив глас, — призна, че е извършил престъплението, и помоли за прошка Господ и хората; съдебен служител отбеляза думите му и прочете присъдата; после двамата помощници накараха човека да коленичи и положиха главата му на дръвника. Матиас Мюлер вече не даваше никакви признаци на живот, когато от стената, край която бе стоял до тоя миг в сянка, се отдели един мъж с голи ръце и със секира на рамото.

Мъжът докосна главата на осъдения, отстрани помощниците, вдигна секирата и я стовари със страхотна сила. Все пак се наложи да повтори, за да отдели напълно главата. Тогава я вдигна, като се вкопчи в косата, и се изправи.

Как издържах до края този ужас? Не можех да откъсна очи от кървавата сцена — сякаш очите ми трябваше да видят още нещо... И те наистина видяха... Видяха как човекът се изправи и вдигна глава, държейки в разтрепераната си ръка ужасяващия трофей... Нададох сърцераздирателен вик:

— *Херберт!*

И припаднах.

Господине, сега вече знаете всичко; бях се омъжила за палача. Секирата, която бях открила в малкото помещение, бе секирата на палача; окървавените дрехи бяха дрехите на палача! Насмалко не полудях у една моя възрастна близка, при която се приютих на следващия ден, и не зная как стана тъй, че още съм на този свят. Колкото до моя мъж, той не можеше без мен, тъй като ме обичаше повече от всичко на земята — два месеца по-късно го откриха обесен в нашата стая. Получих от него едно последно послание. Пишеше ми:

„Прости ми, Елизабет. Изпробвах всички занаяти. Отвсякъде ме пъдеха, когато научавах какъв е бил занаятът на баща ми. Скоро се наложи да се съглася и да го заместя. Разбираш ли сега защо *палачите си предават занаята от баща на син?* Родих се почтен. Едничкото ми

престъпление в тоя живот е, че скрих всичко това от теб.
Но аз те обичах, Елизабет. Сбогом!“

Дамата в черно вече бе далеч, а аз продължавах да се вирам
тъпо в езерото, където тя бе захвърлила мъничката златна секира.

ВЕЧЕРЯТА НА БЮСТОВЕТЕ

Изобщо не зная истинските имена, нито възрастта, нито каквото и да било за Китаеца, за Малгаша и за Суданеца, а и никой в Тулон не знае — обяснява с малко тайнствен вид Доре. — Направо е чудо човек да ги види тук... Те са рожби на Мурийон, истински рожби на Мурийон... Капитани от колониалната флота. Прекарват по три години из ония страни, Китай, Мадагаскар, Судан — а на четвъртата идват да се погреят на слънце в градинката на някоя вила и да си полекуват черния дроб край морето... Какво ли не разправят за тях: „Живеят тук, сякаш са си при диваците... Хранят се като диваци... изобщо ужас!...“

Клод Фарер,
„Малките съюзнички“

Капитан Мишел имаше само една ръка и с нея държеше лулата си. Беше стар морски вълк, запознах се с него и с четирима други морски вълци привечер, докато си пиехме веднъж питиетата пред едно кафене край старото тулонско пристанище. Тъй свикнахме да се събираме около масата досами бълбукащата вода и люшкащите се лодки в часа, когато слънцето се спуска над Тамари.

Четиримата стари морски вълци се наричаха Зензен, Дора (капитан Дора), Багател и Шанлио (пустият му Шанлио). Разбира се, те бяха кръстосали надлъж и шир всички морета, бяха преживели какви ли не премеждия и сега, понеже вече бяха пенсионери, си убиваха времето, като си разказваха страшни истории! Само капитан Мишел никога нищо не разказваше. И понеже явно никак не се

учудваше на онова, което чуваше, най-накрая раздразни останалите с държането си и те му рекоха:

— Хей, капитан Мишел! На вас никога нищо страшно ли не ви се е случвало?

— Напротив — отвърна капитанът, като извади лулата от устата си. — Напротив, случи ми се... веднъж!

— Ами разкажете, де!

— Не!

— Защо?

— Защото е прекалено страшно. Няма да можете да ме изслушате докрай. Много пъти съм се опитвал да разкажа тая история, обаче всички си тръгват, преди да съм свършил.

Другите четирима стари морски вълци се изхилиха шумно и заявиха, че капитан Мишел си измисля причини, за да не разказва, защото всъщност нищо особено не му се е случило.

Той ги измери с очи, после внезапно се реши и остави лулата си върху масата. Сам по себе си този жест вече будеше уплаха.

— Господа — започна капитанът, — ще ви разкажа как изгубих ръката си.

По онова време — беше преди двайсетина години — притежавах в Мурийон една вилчка, която бях получил по наследство, защото семейството ми дълго е живяло из тоя край, а и аз самият съм роден там. Драго ми беше да си почивам за кратко в тая къщурка между две дълги пътувания. Всъщност допаднах ми самият квартал, където си прекарвах тихо и кротко сред ненаатрапчивото присъствие на моряци и служители от колониите, които се мяркаха рядко, тъй като обикновено бяха заети да пушат безметежно опиум с приятелките си или пък с други работи, които не ме засягаха... Но всеки си има навици, нали — въпросът е кой да не ми се бърка на мен, аз друго не искам...

Обаче една нощ нарушиха съня ми. Внезапно ме събуди необичайна врява, чиято причина не можех да отгатна. Както обикновено бях оставил прозореца отворен; слушах като замаян удивителна шумотевица — нещо средно между грохот на гръмотевици или на барабан, но какъв барабан! Сякаш поне двеста палки удряха не по опъната кожа, ами направо по дърво...

Звукът идеше от отсрещната вила, която бе необитаема от пет години, тъкмо предния ден бях забелязал там окачена табела „Продава

се“!

През прозореца на стаята, която се намираше на първия етаж, погледът ми обхващаше над зида, обкръжаващ градинката на тази вила, всичките ѝ врати и прозорци, дори тия на партера. Бяха си все така затворени, както ги бях видял през деня. Само че през процепите на капациите на партера се процеждаше светлина. Кой, кои бяха тия хора, промъкнали се в самотната къща в покрайнините на Мурийон, какви негодници се бяха напъхали в изоставената сграда и вдигаха такава гълчавя?

Странният грохот, напомнящ гръмотевици или дървен барабан, не секваше. Той трая поне още час и едва призори, когато вече съмваше, вратата на вилата се отвори и на прага застана най-прелестното създание, което някога съм срещал през живота си. Беше във вечерен тоалет и държеше извънредно изящно един фенер, озаряващ божествените ѝ рамене. Усмивката ѝ беше приятна и спокойна, докато изричаше тия думи, които ясно отекнаха в тихата нощ:

— Довиждане, скъпи приятелю, до догодина!...

Но на кого бе казала тия думи? Невъзможно ми бе да разбере, тъй като не видях никого край нея. Тя остана на прага с фенера още няколко мига — докато градинската врата се отвори и затвори сама. После вратата на вилата също се затвори и не видях нищо повече.

Реших, че полудявам или сънувам — без съмнение невъзможно бе някой да прекоси градината, без да го видя!

Продължавах да си вися край прозореца, бях неспособен да помръдна и главата ми бе напълно празна — но ето че вратата на вилата повторно се отвори и същото вълшебно създание се появи, все тъй с онзи фенер и все тъй само.

— Шт! — рече то. — Мълчете всички!... Да не събудим съседа отсреща... Аз ще ви изпратя.

Мълчалива и самотна, жената прекоси градината, спря до вратата, към която бе насочила ялната светлина на фенера, и аз прекрасно, отчетливо видях как *дръжката на вратата се завъртя от само себе си, без да я докосне ничия ръка*. С една дума вратата още веднъж се отвори съвсем сама пред тази жена, а тя ни най-малко не се учуди. Необходимо ли е да подчертавам — бях застанал по такъв

начин, че виждах едновременно пространството пред и зад вратата! В смисъл — погледът ми падаше косо.

„Възхитителното видение“ кимна очарователно към безлюдната нощ, пронизана от ослепителната светлина на фенера; после се усмихна и рече отново:

— Хайде! Довиждане! До догодина... Съпругът ми е много доволен. Нито един от вас не отсъствуваше... Сбогом, господа!

Мигновено чух няколко гласа, които отвърнаха:

— Сбогом, госпожо... Сбогом, скъпа госпожо!... До догодина...

И понеже тайнствената домакиня посегна да затвори вратата, чух още:

— Моля ви, не се затруднявайте!

И вратата отново се затвори сама.

За миг във въздуха се понесе странен звук; напомняше цвъртенето на ято птички... Пиук!... Пиук!... Пиук!... Сякаш тази хубава жена бе пуснала от кафез ято врабчета.

Тя спокойно се прибра. Сега светлините на партера бяха угасени, но виждах, че нещо блести в прозорците на първия етаж.

Като стигна до вилата, дамата се обади:

— Ти горе ли си вече, Жерар?

Не чух отговор, но вратата на вилата отново се затвори... Малко по-късно и светлината на първия етаж угасна.

Стоях тъй до прозореца си в осем часа сутринта и се вирах тъпо в градината, във вилата, където в сумрака бях видял такива невероятни неща — сега, на ярката дневна светлина, те отново добиваха обичайния си вид. Градината бе пуста и вилата изглеждаше също тъй изоставена както предния ден.

Затова, когато споделих загадъчната си преживелица със старата прислужница, която междувременно се бе появила, тя почука челото ми с един от мръсните си пръсти и ми заяви, че сигурно съм изпушил някоя лула опиум в повече. Аз обаче никога не пуша опиум и този отговор ми даде окончателен повод да изхвърля старата мърла, от която вече толкова време исках да се отърва и която идваше да цапа дома ми по два часа дневно. Впрочем и без това нямах нужда от никого — на следващия ден трябваше да отпътувам по море.

Времето едва ми стигна да си приготвя нещата, да напазарувам, да се сбогувам с приятелите и да хвана влака за Хавър, където бях

склучил договор с Трансатлантическата компания, който щеше да ми осигури единайсет-дванайсетмесечно отсъствие от Тулон.

Когато се прибрах в Мурийон, не бях споменавал никому за моето премеждие, но нито за миг не бях преставал да си мисля за него. Дамата с фенера ме преследваше навсякъде като привидение и последните ѝ думи, предназначени за нейните невидими приятели, непрестанно звънтяха в ушите ми.

„Хайде! Довиждане! До догодина!“

Все си мислех за тая среща. Бях решил също да бъда там и на всяка цена да разкрия загадката, която така бе изтерзала достопочтената ми глава, в която нямаше място нито за призраци, нито за призрачни кораби.

Уви! Скоро щях да разбера, че нито небето, нито адът имаха нещо общо с тази ужасна история.

Беше шест вечерта, когато влязох в своята вила в Мурийон. На следващия ден щеше да бъде годишнината от прословутата нощ.

Първото нещо, което сторих, щом се прибрах, бе да изтичам до прозореца на първия етаж и да го отворя. Незабавно съзрях (беше лятно време и денят бе съвсем ясен) една извънредно красива жена, която спокойно се разхождаше в градината на отсрещната вила и береше цветя. Понеже бях вдигнал шум, тя ме погледна. Това бе дамата с фенера! Познах я; денем бе не по-малко красива, отколкото нощем. Кожата ѝ беше бяла като зъбите на негър от Конго, очите ѝ бяха по-сини дори от залива на Тамари, а косите ѝ — по-руси и по-меки дори от най-добрите кълчища! Защо не си призная? Като видях тази жена, за която бях мислил непрестанно цяла година, сърцето ми направо подскочи. Ха! Не беше някаква приумица на болното ми въображение! Тя стоеше пред мен — от плът и кръв! Всички прозорци на малката вила зад нея бяха разтворени и украсени с цветя от ръцете ѝ. Тук нямаше нищо фантастично.

И тъй, тя ме бе забелязала и на часа прояви недоволство. Направи още няколко крачки по алеята наред градинката, сетне сви рамене, сякаш бе обзета от разочарование, и каза:

— Да се прибираме, Жерар!... Свечерява се и става хладно...

Огледах цялата градина. Нямаше никого!... На кого говореше тя?... На никого!...

Да не би пък да бе луда?... Нямаше такъв вид.

Видях как се отпрати към къщата. Прекоси прага, вратата се захлопна и тя незабавно затвори всички прозорци.

Тази нощ не видях и не чух нищо особено. На другия ден в десет часа зърнах съседката си, която си бе сложила дрехи за излизане и тъкмо минаваше през градината си. Тя заключи вратата и бързо се запъти към Тулон. Аз също излязох. Обърнах се към първия срещнат търговец, посочих му изящната фигурка и го запитах дали знае името на тази жена. Той ми отвърна:

— Ама разбира се, тя ви е съседка; живее с мъжа си във вила „Макоко“. Настаниха се там преди година, тъкмо когато заминахте. Затворени хора; не разговарят с никого, ако не е „необходимо“; но нали знаете, в Мурийон всеки живее както намери за добре и никой на нищо не се чуди. Така например капитанът...

— Какъв капитан?

— Капитан Жерар... да, съпругът май бил бивш капитан от морската пехота. Ха! Той дори носата си не подава... Някой път, когато трябва да занесат продукти у тях и госпожата я няма, капитанът извиква на човека през вратата да ги остави и изчаква той да си тръгне, за да ги прибере.

Нали разбирате — ставаше все по-загадъчно. Отскочих до Тулон да разпитам архитекта управител, който бе дал вилата под наем на тия хора. Той също никога не бил виждал съпруга, но от него научих, че името му било Жерар Бовизаж! Та аз го познавах! Имах стар приятел, който се казваше така, не бях го виждал повече от двайсет и пет години — по онова време бе офицер от колониалната пехота и се бе отправил от Тулон към Тонкин! Как бих могъл да се съмнявам, че е той? Тъй или иначе, нямаше нищо по-естествено от това да отида да почукам на вратата му и още същата вечер — вечерта на прословутата годишнина, когато той щеше да посреща приятелите си — реших да го посетя и да му стисна ръката.

Като се прибирах към Мурийон, забелязах пред мен по коларския път фигурата на моята съседка. Не се поколебах, забързах и я поздравих.

— Госпожо — запитах, — с госпожа съпругата на капитан Бовизаж ли имам честта да разговарям?

Тя се изчерви и понечи да продължи пътя си, без да отговори.

— Госпожо — настоях, — аз съм вашият съсед, капитан Мишел Албан...

— Ах! — възкликна тя на часа. — Простете ми, господине... Капитан Мишел Албан... Съпругът ми много ми е говорил за вас.

Явно бе ужасно смутена и в притеснението си изглеждаше още по-красива, ако е възможно такова нещо. Въпреки очевидното ѝ желание да избяга, продължих:

— Госпожо, бива ли капитан Бовизаж да се върне във Франция, в Тулон, и да не се обади на най-стария си приятел? Госпожо, ще ви бъда извънредно задължен, ако съобщите на Жерар, че още тази вечер ще дойда да го прегърна.

Видях, че ускори крачка, и се поклоних. Но щом чу последните ми думи, тя се обърна, обзета от все по-необяснимо вълнение, и каза:

— Невъзможно! Тази вечер... аз... ви обещавам да уведомя Жерар за нашата среща... само това мога да сторя... Жерар вече не иска да се вижда с никого... с никого... усамотил се е... ние живеем усамотено... наехме тази вила, понеже ни казаха, че в съседната имало някой, който си идвал един-два пъти годишно и никога не се мяркал...

Тя добави с внезапна пронизваща тъга:

— Трябва да извините Жерар, господине... ние не се виждаме с никого... с никого... Сбогом, господине.

— Госпожо — казах крайно раздразнен, — капитан Жерар и госпожа Жерар приемат понякога свои приятели... Така например довечера те очакват онези, на които определиха среща миналата година...

Тя поруменя и рече:

— А!... Това е изключение!... Голямо изключение!... *Тези приятели са изключение!...*

След тия думи побягна, но в същия миг се спря и се обърна към мен умолително:

— И най-вече... *най-вече не идвайте тази вечер!*

После се скри зад зида.

Върнах се в къщи и започнах да следя съседите. Изобщо не се показаха и далеч преди да се свечери, забелязах, че капаците на прозорците са спуснати, а през процепите се процежда светлина, каквато бях видял през загадъчната нощ миналата година. Само дето засега не се чуваше удивителният грохот на дървения барабан.

В седем часа си припомних вечерното облекло на дамата с фенера и се облякох официално. Последните думи на госпожа Жерар окончателно бяха затвърдили решението ми. Тази вечер Бовизаж щеше да приема свои приятели; нямаше да посмее да ме изпъди. След като си облякох фрака, преди да тръгна, за миг помислих дали да не си взема револвера, но накрая го оставих, като реших, че само изглупявам.

Наистина изглупях, като не го взех.

На прага на вила „Макоко“ се опитах да натисна бравата на вратата — същата брава, която предната година бях видял да се завърта сама. За мое най-голямо учудване вратата се поддаде. Явно очакваха гостите. Когато стигнах до вратата на вилата, почуках.

— Влезте! — обади се един глас.

Познах гласа на Жерар. Радостно влязох в къщата. Най-отпред имаше вестибюл; вратата на един малък салон бе отворена, а вътре светеше, така че надникнах и извиках:

— Жерар! Аз съм!... Аз съм, Мишел Албан, твоят стар боен другар!...

— Ха! Ха! Ха!... Значи си се решил да дойдеш! Моят стар добър Мишел!... Тъкмо разправях оде на жена ми... тоя човек ще се радвам да го видя!... Само него и *нашите* *изключителни* *приятели!*... Знаеш ли, драги Мишел, не си се променил много!...

Нямам думи, за да ви опиша изумлението си. Чувах Жерар, но не го виждах! Гласът му звучеше съвсем наблизко, но до мен нямаше никого, в този салон нямаше никого!... Гласът продължи:

— Сядай! Жена ми ей сега ще дойде — ще се сети, че ме е забравила върху камината...

Вдигнах глава... И тогава забелязах високо... високо върху високата камина един бюст.

Тъкмо този бюст говореше. Приличаше на Жерар. Това бе бюстът на Жерар. Беше поставен там, както е прието да се поставят бюстове върху камините... Беше си бюст, каквито правят скулпторите — без ръце.

Бюстът ми каза:

— Не мога да те притисна в обятията си, драги Мишел, защото, както виждаш, нямам ръце, но ако се повдигнеш на пръсти, ти можеш да ме вземеш в твоите и да ме свалиш на масата. Жена ми се беше

ядосала и ме остави тук, защото съм й пречел да чисти салона... Голяма шегаджийка е моята жена!

И бюстът се изсмя.

Стори ми се, че съм жертва на някаква зрителна измама, каквито виждаме по панаирите — там посредством хитроумно приспособление с огледала ни показват такива бюстове, под които няма нищо; ала след като поставих моя приятел на масата, както той ме бе помолил, бях принуден да се уверя, че главата и тоя труп без крака и без ръце бе едничкото, останало от възхитителния офицер, с когото се бях познавал някога. Трупът бе наместен в малка количка, каквито използват безкраките, но за разлика от тях моят приятел нямаше дори чуканчета. Нали ви казах — приятелят ми представляваше чисто и просто един бюст!...

Вместо ръце имаше куки и надали бих могъл да ви обясня как успяваше, опрян ту на едната кука, ту на другата, да скача, да се подмята, да се търкаля и да се придвижва извънредно бързо, прехвърляйки се от масата върху някой стол, от стола на пода и оттам изведнъж обратно върху масата, като същевременно ми разправяше най-забавни неща.

Бях направо потресен, не можех да продумам — само гледах как тоя запъртък се щура насам-натам и ми говори с противно кискане:

— Доста съм се променил, а?... Признай си, направо не можеш да ме познаеш, нали, драги Мишел?... Добре направи, като дойде тази вечер... Ще се забавляваме... На гости ще ни дойдат нашите изключителни приятели... Нали разбираш, освен тях... с никого не желая да се виждам, въпрос на самолюбие... Нямаме дори прислужник... Изчакай ме тук, само да си сложа смокинга...

Той изчезна и в същия миг се появи дамата с фенера. Тя бе със същия официален тоалет както миналата година. Когато ме видя, някак странно се смути и ми подхвърли глухо:

— А, вие дойдохте!... Неразумно е от ваша страна, капитан Мишел... Предадох на моя съпруг онова, за което ме помолихте... но ви бях забранила да идвате тази вечер... Мога да ви съобщя, че когато разбра за вас, той ми поръча да ви поканя... Не го сторих... — Тя доби много притеснен вид: — Просто си имам причини... Имаме едни *изключителни приятели*, които понякога стават досадни. Да, обичат да вдигат шум, врява... Сигурно сте ги чули миналата година... — Тя ми

хвърли един поглед изпод вежди. — Е, добре! Само ми обещавайте да си тръгнете рано...

— Обещавам ви, госпожо — рекох аз, а странните й приказки, чийто дълбок смисъл ми убягваше, започнаха да будят у мен известно безпокойство. — Обещавам ви, но бихте ли могли да ми кажете как тъй намирам днес моя приятел... „в такова състояние“! Каква ужасна злополука го е сполетяла?

— *Никаква*, господине, *никаква*.

— Как тъй *никаква*?... Не знаете ли при каква злополука е останал без ръце и без крака? Все пак тази беда навярно се е случила след сватбата ви.

— Не, господине, не... *Когато се омъжих за капитана, той си беше такъв!*... Но простете ми, господине, гостите ни вече ще пристигнат, а аз трябва да помогна на съпруга си да облече смокинга...

Тя ме остави сам, сразен от едничката умопобъркваща мисъл: „*Когато се омъжила за капитана, той си бил такъв.*“ Почти в същия миг от вестибюла се разнесе онова особено „пиук, пиук, пиук“, което не бях могъл да си обясня предната година и което бе съпътствувало дамата с фенера до градинската врата... Звукът бе последван от появата на четири джуджета без крака и без ръце с количките им, които ме изгледаха втрещено. Всичките бяха във вечерно облекло и имаха напълно изискан вид с ослепителните си нагръдници. Единият носеше златно пенсне; другият бе старец и имаше очила, третият бе с монокъл, а четвъртият бе вперил с досада в мен само гордите си и умни очи. Все пак и четиримата ми помахаха с куките си и ме попитаха как е капитан Жерар. Отговорих им, че господин Жерар в момента облича смокинга си, а госпожа Жерар е все така добре. Когато си позволих да им спомена за госпожа Жерар, забелязах как се спогледаха малко насмешливо.

— Хм, хм! — покашля се джуджето с монокъла. — Господине, вие сигурно сте много добър приятел на нашия храбър капитан?...

Останалите се заусмихваха извънредно неприятно. После четиримата заговориха едновременно.

— Простете — казаха те, — простете!... О, учудването ни е напълно естествено, господине, задето ви откриваме при храбривия капитан, в деня на сватбата си той се зарече да се уедини със съпругата си на село и да не приема никого... Не, не, никого — освен своите

изключителни приятели!... Нали разбирате! Когато човек е окълцан до такава степен, до каквато пожела храбрият капитан, и се ожени за подобна красавица... това е напълно естествено!... Напълно естествено!... Но пък ако в живота си е срещнал почтен човек, който не е без ръце и без крака — още по-добре!... Още по-добре!...

И те все така повтаряха: „Още по-добре!... О! Още по-добре!... Сърдечни поздравления!...“

Боже, колко странни бяха тия дребосъци!... Гледах ги, без да отвърна нищо!... Прииждаха все нови... по двама... по трима... и още... и всички ме зяпаха изненадано, разтревожено или язвително... Направо обезумях, като видях толкова безръки и безкраки хора... най-сетне бях започнал да прозирам същината на повечето необичайни явления, които бях прехвърлял тъй дълго в главата си — ала ако безръките и безкраки същества обясняваха немалко неща с присъствието си, самото им присъствие си оставаше необяснимо, както и чудовищният съюз между възхитителното създание и онзи човешки остатък!...

Разбира се, сега ми бе ясно как малките подвижни трупчета бяха преминали незабелязано от мен по тясната градинска алея, оброчена от гъсто израсли върбинки, и по пътя, обграден от нисък жив плет; наистина — когато си бях рекъл, че е невъзможно да не забележа, ако някой мине по тия две пътеки, мисълта ми бе за някой, „който се движи на два крака“.

И въртящата се брава вече не бе загадка за мен — мислено си представях незабележимите куки, които я бяха задвижвали.

Звукът „пиук, пиук, пиук“ се дължеше на зле смазаните колелца на каручките, с които се возеха джуджетата. Най-сетне грохотът на дървения барабан навярно бе породен от тракането на количките и на куките върху паркета по малките часове, когато — след приятната вечеря — безкраките господа се отдаваха на танци...

Да, да — всичко вече бе ясно... Ала като гледах странните им пламтящи очи и слушах необичайното дрънкане на щипките им, долавях, че има още нещо чудовищно, което оставаше неизяснено... и че всичко онова, което ме бе учудило, всъщност бе нищо пред това.

Междувременно госпожа Жерар Бовизаж скоро се появи, следвана от своя съпруг. Двойката бе посрещната с радостни възгласи... Куките затрополиха адски. Бях направо зашеметен. После

ме представиха. Навсякъде пъплеха безкраки джуджета... по масата, по столовете, по полиците, където би трябвало да има вази, върху масичката за сервиране. Едно от тях се бе наместило като статуя на Буда върху плота на един бюфет. Всички учтиво ми подаваха куки. Повечето изглеждаха съвсем прилични хора... имаха титли и благороднически звания, ала по-късно разбрах, че са ми казали фалшиви имена поради причини, които скоро ще станат ясни. Лорд Уилмор бе несъмнено най-достолепен с красивата си златиста брада и възхитителните си мустаци, които току приглаждаше с кука. Той не подскачаше по мебелите като другите и нямаше вид на едър прилеп, готов сякаш всеки миг да прехвърчи по стената.

— Чакаме само доктора! — съобщи домакинята, която от време на време ме поглеждаше с очевидна тъга и незабавно се обръщаше усмихната към гостите.

Докторът пристигна.

Той също бе безкрак, но имаше ръце.

Подаде едната на госпожа Жерар и се упътихме към трапезарията... В смисъл — тя държеше върховете на пръстите му.

Трапезата бе наредена в залата с плътно спуснатите капаци. Няколко огромни свещника озаряваха масата, отрупана с цветя и ордюври. Нямаше плодове. Дванайсетте безкраки същества незабавно се наместиха на столовете и лакомо се запресягаха с куките към паниците. Ей богу, не бяха приятни за гледане и направо се учудих, когато видях как стръвно нагъват тия хора-трупове, които допреди малко се държаха толкова възпитано.

Сетне внезапно се укротиха; куките се отпуснаха и ми се стори, че между сътрапезниците се възцарява нещо, което обикновено се нарича „неловко мълчание“.

— Е... Клети мои приятели, какво да се прави!... Не може всеки път щастието да ни се усмихва както миналата година!... Не се отчайвайте!... С малко въображение ще успеем въпреки всичко пак да се повеселим...

Домакинът се обърна към мен и повдигна за една мъничка дръжка чашата, която се намираше пред него:

— За твое здраве, драги Мишел!... За здравето на всички нас!

И останалите надигнаха чашите си за мъничките дръжки с помощта на куките. Чашите странно се поклащаха над масата.

Той продължи:

— Нещо не си „във форма“, драги Мишел! По-рано беше по-голям веселяк! Не се отпускахе така!... Да не би да ти е мъчно, че сме „такива“? Какво да се прави?... Човек е такъв, какъвто е!... Важното е да пада смях... Събрали сме се тук — все изключителни приятели — в памет на доброто старо време, когато всички станахме „такива“... Нали, господа от „Дафне“?...

— И тогава — капитан Мишел въздъхна тежко, — тогава...

Моят стар приятел ми обясни, че навремето всички тия хора претърпели корабкрушение с презокеанския кораб „Дафне“, който пътувал по линията за Далечния изток; екипажът побягнал със спасителните лодки, а тия клетници се озовали на скалъпен набързо сал. Една изумително красива девойка, мис Мадж, която изгубила родителите си при катастрофата, също се озовала на сала. Общо се събрали тринайсет души върху тия дъски, след три дни провизиите им се изчерпали и след седмица всички умирали от глад. И тогава, както се пее в песента, разбрали се да теглят жребий, за да решат „кой да бъде изяден“...

— Господа — продължи извънредно сериозно капитан Мишел, — подобни неща сигурно са се случвали много по-често, отколкото е съобщавано, защото вълните навярно неведнъж са поглъщали отдадените на подобно храносмилане...

И тъй — канели се да теглят жребий на сала, когато докторът се обадил:

— Дами и господа, корабкрушението отнесе много от нашите вещи, но моята чанта е у мен заедно с уредите за спиране на кръвта. Ето какво ви предлагам: излишно е някой от нас да поема риска да бъде изцяло изяден. Нека теглим жребий първоначално за ръка или за крак — по избор!... Ще видим какво ще ни донесе утрешният ден и дали на хоризонта няма да се появи някое платно...

Когато капитан Мишел стигна дотук, четиримата стари морски вълци, които дотогава не го бяха прекъсвали, възкликнаха:

— Браво!... Браво!...

— Какво „браво“? — запита със свъсени вежди Мишел.

— Ами браво!... Много е смешно... Значи са си изпорязали наред ръцете и краката... много е смешно!... Но никак не е страшно!...

— Значи ви се струва смешно! — изръмжа капитанът и косите му настръхнаха. — Е, кълна ви се, ако бяхте изслушали тая история сред всичките тия безкраки джуджета, чиито очи искряха като въглени, нямаше да ви се стори толкова смешно!... И ако бяхте видели как се подрусваха върху столовете!... И как си подаваха куки през масата с непонятно задоволство, което от това ми се виждаше още по-ужасно!...

— Не! Не! — прекъсна го отново Шанлио (пустият му Шанлио). — Историята ти не е никак страшна... Много е смешна, защото е напълно логична! Искаш ли да ти разправа края на тая твоя история? Ще ми кажеш, ако е станало друго... Значи, теглят жребий на сала. Жребият посочва най-красивата... Мис Мадж ще трябва да пожертвува един крак! Твоят приятел капитанът е истински кавалер и предлага своя, след което се оставя да му отрежат и четирите крайника, само и само мис Мадж да си остане цяла!...

— Да, драги!... Да, драги! Прав си! Това е! — изрева капитан Мишел, който изпитваше желание да смачка мутрите на тия четирима тъпаца, които намираха, че историята му е смешна. — Да! И трябва да се добави... че когато дошъл ред да отрежат крайниците на мис Мадж, защото били налице само те и крайно необходимите ръце на доктора, капитан Жерар имал смелостта да позволи да му отрежат докрай дори малките чуканчета, останали след първата операция!

— И мис Мадж чисто и просто предложила на капитана ръката си, която той героично бил запазил! — заяви Зензен.

— Точно тъй! — изгруктя под брадата си капитанът. — Точно тъй! Щом ви се вижда смешно!...

— И всичко са изяли сурово ли? — запита глупакът Багател.

Капитан Мишел стовари юмрука си върху масата с такава сила, че чиниите подскочиха като гумени топчета.

— Стига — ревна той, — млъкнете!... Още нищо не съм ви разправил! Сега вече идва страшното.

Четиримата се спогледаха с усмивки и капитан Мишел пребледня; този път останалите разбраха, че работата става напечена, и наведоха глави...

— Да, господа — поде отново Мишел с извънредно мрачен вид, — страшното бе, че тия хора, спасени едва след месец от едно китайско риболовно корабче, което ги оставило на брега на Янг Це

Кианг, където се разделили — *тия хора харесали вкуса на човешката плът!* И когато се завърнали в Европа, решили да се събират веднъж годишно и *според възможностите* отново да хапнат от ужасната си храна! Ах, господа! Скоро го проумях!...

Отначало просто приеха без особен възторг някои ястия, които госпожа Жерар донесе лично. Макар тя доста свенливо да твърдеше, че *било горе-долу същото*, сътрапезниците единодушно я порицаха. Само печените късове от риба тон бяха приети с известно въодушевление, тъй като — според ужасния израз на доктора — били „добре накълцани“ и „ако на вкус не били съвсем идеални, поне на вид били добри“... Джуджето с очилата обаче предизвика бурно одобрение с изявлението си, че „*нищо не стрували пред майстора на покриви!*“

— Като чух това, направо сърцето ми изстина — изръмжа глухо капитан Мишел, — защото си спомних, че миналата година, горе-долу по същото време, един майстор по поправяне на покриви се бе пребил в квартала край Арсенала и тялото му бе намерено с отрязана ръка!...

Тогава... О! Тогава... неволно осъзнах каква роля несъмнено бе изиграла красивата ми съседка в тази ужасна кулинарна драма!... Хвърлих поглед към госпожа Жерар и забелязах, че тя си бе сложила ръкавици... ръкавици, които стигаха до раменете й... а върху раменете си набързо бе наметнала шал, който допълнително ги покриваше. Съседът ми отдясно — докторът, — който единствен измежду тези човешки останки имаше ръце, също си бе сложил ръкавици.

Вместо да се питам — без впрочем да мога да си отговоря — каква ли бе причината за тази нова странност, несъмнено щях да сторя най-добре, ако бях последвал съвета да не се застоявам по-дълго тук — съвет, даден ми в началото на тая прокълната вечер от госпожа Жерар, която не го повтори повече!...

Когато това необичайно пиршество започна, госпожа Жерар бе проявила към мен интерес, в който сякаш бях доловил (не зная защо) известно съчувствие, ала сега избягваше да ме поглежда и за мое най-голяма съжаление дейно се намесваше в най-ужасния разговор, чут някога през живота ми. Тия хорица извънредно живо, потраквайки с куки и подрънквайки с чашките си с дръжки, си отправяха горчиви упреци и сърдечни поздравления *за вкуса, който имали!* Какъв ужас! Лорд Уилмор, който досега се бе държал безупречно, за малко не счепка куки с джуджето с монокъла, защото му се бил сторил доста

жилав на сала, а домакинята не без усилия уталожил сблъсъка, като заяви на дребосъка с монокъла — който по време на корабокрушението вероятно е бил красив юноша, — *че не било особено приятно също човек да попадне на „недорасла мръвка“*.

— Брей — не можа да се сдържи старият морски вълк Дора, — и това е голям майтап!...

Стори ми се, че капитан Мишел ще му се нахвърли, още повече че останалите трима явно преливаха от веселие и току изкудкудакваша палаво.

Храбрият капитан с мъка се удържа.

След като изсумтя като тюлен, той се обърна към непредпазливия Дора:

— Господине, вие все още имате две ръце и не ви пожелавам да изгубите една от тях, както аз изгубих своята през онази нощ, за да ви се стори страшна тази история... Недоносчетата, господине, изпиха доста. Някои бяха наскочили по масата наоколо и гледаха по такъв начин ръцете ми, че аз притеснено се постарях да ги скрия, като ги напъхах колкото можех по-дълбоко в джобовете си.

Тогавя внезапно бях осенен от светкавично прозрение — защо домакинята и докторът, които единствени все още имаха ръце, избягваха да ги показват; проумях го поради кръвожадността, която внезапно заискри в погледите на някои... В същия миг за жалост ми се наложи да се изсекна, направих инстинктивен жест, при който белотата на кожата ми се откри под маншета — три ужасни куки в миг се стовариха върху китката ми и се забиха в плътта ми. Нададох адски вик...

— Стига, капитане!... Стига! — възкликнах аз, като прекъснах разказа на капитан Мишел. — Вие сте прав, аз изчезвам... Не искам да слушам повече...

— Останете, господине — заповяда ми капитанът. — Останете, аз бързо ще довърша тази страшна история, която толкова размива тия четирима тъпащи...

Той добави с неизразимо презрение, обръщайки се към четиримата морски вълци, които очевидно се задушаваша от усилие, за да не се изхият:

— Когато в жилите на човека тече южняшка кръв... то е завинаги! *А когато човек е родом от Марсилия, осъден е да не вярва*

на нищо! Затова ще говоря само на вас, господине, не се тревожете, ще спестя най-гнусните подробности, защото зная колко може да понесе сърцето на един достоен човек! Сцената на моето мъченичество се разви тъй бързо, че си спомням само дивите възгласи, възмутените възклицания на неколцина от тях, стремителното нападение на други, докато госпожа Жерар се изправи с вопъл: „Само не му причинявайте болка!“ Понечих да се изправа, ала около мен като вихър се въртяха полудели дребосъци, препънаха ме, събориха ме... усетих как чудовищните им куки захващат плътта ми, както месото бива набодено над тезгяхите в месарниците!... Да, да, господине — никакви подробности!... Обещах ви!... Освен това не бих могъл да ги споделя с вас... защото не взех участие в операцията. За да ми запуши устата, докторът използва памук, напоен с хлороформ. Когато се съвзех, господине, бях в кухнята и имах една ръка по-малко. Всички безкраки джуджета се бяха събрали около мен. Вече не се караха. Сякаш бяха обединени от трогателно съучастие, от някакво дълбоко опиянение, което ги караше като замаяни да клатят глави подобно на деца, изпитващи необходимост да отидат да си легнат, след като са си изсърбали супата — не можех да се съмнявам за жалост, че те вече ме смिलाха... Лежах овързан с въжета на пода, не можех да помръдна, не ги чувах, виждах ги... Старият ми приятел Жерар се бе просълзил от възторг и ми повтаряше: „Ах, драги Мишел! Никога не съм предполагал, че си толкова крехък!“

Госпожа Жерар я нямаше... Но явно тя също си бе получила пая, защото чух някой да пита Жерар дали е „доволна от нейното парче“... Да, господине, свърших!... След като се заситиха, ужасните дребосъци сякаш проумяха какво злодейство са извършили. Те избягаха и госпожа Жерар, разбира се, избяга заедно с тях... Оставиха вратите отворени... ала мен ме освободиха едва след четири дни... полумъртъв от глад...

Тия негодници дори не ми бяха оставили кокала!

ЖЕНАТА С КАДИФЕНАТА ПАНДЕЛКА НА ШИЯТА

— Казвате, че всички истории за корсикански *вендети* си приличали! — възкликна бившият капитан на далечно плаване Гобер, като се взря в стария капитан Мишел. — Ха! Аз пък знам една, в сравнение с която всички дребни историйки, свързани с прословутото *маки*, бледнеят — кълна ви се, от нея се бях разтреперал до мозъка на костите!

— Да, да — отвърна капитанът скептично, както подобава на човек, който смята, че най-интересните приключения в света са му известни и не е склонен да вярва на приказките на другите. — Да... да... пак някоя пукотевица... Нищо, разправете я, и тъй нямаме друга работа освен да ви слушаме...

И той отново поръча пиене за компанията, която всяка вечер се събираше на приказки около масата в „Кафе дьо ла Марин“ в Тулон.

— Първо — започна Гобер, — изобщо не става дума за стрелба... моето корсиканско отмъщение ни най-малко не прилича на ония, за които ви се е случвало да чуете досега — освен ако преди трийсетина години сте се спирали като мен в Бонифацио; в такъв случай може и да знаете тази история, защото тя беше вдигнала доста шум в града.

Ала нито един от мъжете, насядали около чиниите, не бе се спирал на малкото пристанище в Бонифацио.

— Не се учудвам — заяви Гобер, — хората рядко посещават това градче, а то е едно от най-живописните в Корсика. Инак всички са го виждали отдалеч, когато пътуват към Ориента! Всеки е отправял поздрав към старата цитадела, към пожълтелите древни стени, към назъбените кули, осеяли скалите като орлови гнезда...

— Давай историята!... Историята!... — развикаха се нетърпеливо останалите. — Стига литература!...

— Е, добре!... Тогава бях командир на миноносец, прикрепен към ескадрата, придружаваща министъра на флотата по време на едно

негово посещение в Корсика. Целта бе на острова да се създадат постове за подвижна охрана — и дори нещо повече. Нали знаете, някога имаше предложение заливът Порто Векио, който по размери не е по-малък от Бресткия залив, да бъде превърнат в редовно военно пристанище. Министърът посети първоначално Калви, после Бастия, а ние се върнахме в Аячо да го чакаме, докато той прекосяваше острова с железница — спря да обядва във Вицавона и бе посрещнат много тържествено от представители на разбойническото съсловие, които същата сутрин бяха напуснали *макито*, за да му изразят уважението си.

Почетният залп бе командван от самия Бела-Коша, а министърът го поздрави за отличния му вид, за чудесната му пушка, върху чийто резбован приклад имаше бразди, отбелязващи броя на жертвите му, за красивия нож, подарен му от Едмон Абу^[1] с *препоръката да не го оставя в раната!*

— Да де, да! Веселби... — прекъсна го грубовато капитан Мишел. — Веселби!

— Съвсем вярно, драги ми капитане... Веселби... Но почакайте! Навлизаме в същността на нещата. Потеглихме от Аячо и привечер пристигнахме в Бонифацио. И докато големите кораби продължиха пътя си към Порто Векио, аз бях един от хората, които придружиха министъра по суша. Разбира се, имаше тържество, празнична вечеря и прием в салоните на кметството.

Бонифацио е под непосредствената заплаха на Магделана и там настояваха да имат охранителен пост. За да го получат, гражданите се впуснаха в страхотно ухажване, бяха се издокарвали, бяха извадили на показ най-красивите си цветя и най-красивите си жени — а вие поне знаете какви хубавици са корсиканките! По време на вечерята видяхме няколко забележителни красавици. Изразих възхищението си пред своя съсед на масата, приятен, добродушен и изумително къдрав дебелак, когото всички наричаха Пиетро-Санто и който тогава бе секретар в кметството, ала той ми рече:

— *Само изчакайте да се появи жената с кадифената панделка на шията!*

— По-красива ли е от онази там? — запитах с усмивка аз.

— Да — отвърна той без усмивка. — Много по-красива... но е по-друг тип...

Междувременно заговорихме за нравите в тоя край. Паметта ми бе още претърпкана с разбойническите истории, разказани ми от моите другари, които бяха придружили министъра във Вицавона, от тях бях чул и за малко оперетното посрещане, ръководено от Бела-Коша — мъжа с красивите бедра^[2], — така че за забава, пък и от учтивост си позволих да се усъмня в действителната опасност, която представляваха тия разбойнически похождения, след като Корсика вече изглеждаше не по-малко цивилизована от множество други области, намиращи се по-близо до столицата.

— *Вендетата* — обясни ми той — у нас продължава да има същото значение както дуелът при вас. А след като някой си отмъсти, става разбойник. Какво друго да стори?... Несъмнено — продължи той — всичко това е много жалко. Лично аз съм съвсем добродушен човек, израсъл съм в антикварен магазин и ви казвам напълно откровено — мъчно ми е, като гледам как някои мои съотечественици направо подивяват, когато уж честта на техния род била засегната!

— Направо ме изненадвате — заявих аз, като му посочих приятните и весели лица около трапезата.

Той поклати глава:

— Не се подвеждайте; при тия хора смехът бързо се превръща в дяволска гримаса. Вижте тия черни очи, които блестят тъй приветливо... Утре в тях може да заискрят поривите на *вендетата* — изящните и изнежени ръце, които днес се срещат най-приятелски, непрестанно си играят със скрити оръжия, вярвайте ми!

— Аз си мислех, че подобни нрави се срещат още само в най-отдалечените села!

— Господине, трябва да ви кажа, че първият съпруг на *жената с кадифената панделка на шията* бе кмет на Бонифацио!

Вече се канех да поискам налагащото се по-подробно обяснение, когато някой почука по чашата си, за да призове към тишина. Започнаха речите. После минахме в салона за приеми. И там видях *жената с кадифената панделка на шията*.

Пиетро-Санто бе все още близо до мен, но нямаше за какво да ми я показва. Незабавно я познах — първо, заради странната ѝ, някак злокобна красота, а после и заради панделката, която сякаш прерязваше като черна ивица основата на голия, дълъг и тънък врат. Панделката бе поставена много ниско, точно над раменете, от нея

шията изглеждаше по-издължена, някак застинала, гордо и неподвижно изпъната, крепейки глава с безупречен гръцки профил, възхитителна, но тъй невероятно бледа, сякаш в нея не течеше кръв, сякаш в нея не гореше живот — ако наред мраморното лице не пламтяха неудържимо две огнени очи.

Всички свеждаха взор и скланяха глави, когато тя се приближаваше, като я поздравяваха с непонятна за мен уплаха, с неволно отдръпване, които ми се сториха извънредно любопитни. Красивото ѝ тяло бе пристегнато в рокля от черно кадифе и тя се движеше, плъзгаше се сред нас, а главата ѝ се извисяваше тъй драматично над отделящата я от раменете кадифена панделка, че бе трудно човек да не я оприличи с надменния призрак на някоя мъченически погинала кралица. Когато тя се отдалечи, споделих усещането си за смъртоносен полъх с моя водач, който отвърна:

— Нищо чудно, *тя бе гилотинирана!*

— Моля?...

Ала не му се удаде веднага да повтори пред мен невероятната си фраза. След като поздравя министъра, *жената с кадифената панделка на шията* отново се приближи към нас и подаде ръка на моя приятел, секретаря в кметството:

— Добра вечер и приятно прекарване, дзи^[3] Пиетро-Санто! — разнесе се глас от нейната глава, която не помръдна.

Събеседникът ми изпелтечи нещо и се поклони, а тя отмина. Всички я проследиха с очи, бе настъпила плътна тишина. Тогава забелязах, че я придружава хубав момък на трийсетина години, добре сложен, гъвкав и открояващ се с онзи профил, достоен за древна монета, който извънредно често се среща сред корсиканците и навява спомени за великия император^[4].

В този миг двойката си излезе, чух наоколо възклицания „Исусе, Дево Марийо“, а един стар планинец изрече на глас някаква молитва.

— Не останаха дълго — поясни Пиетро-Санто, — защото не се разбират със сегашния кмет *Асколи*. Да, хубавата Анджелуча, която току-що видяхте, много би искала вторият ѝ съпруг синьор Джузепе Джирдженти да се настани в кметството както първия. Винаги е била горда и честолюбива. Само че тяхната листа се провали на последните избори и според мен винаги ще бъде тъй — *добави той — заради историята с гилотината!*

Подскочих и дръпнах моя събеседник за лакътя:

— А! Искате и вие да разберете, нали?... Ето, кметът вече разправя историята на министъра... Той обаче не я знае тъй, както я знам аз... Разбирате ли, капитане, аз бях свързан с тях... и видях с очите си! *Видях дори дъното на коша!*...

— Пиетро-Санто, обичате ли хубави пури? Пури, каквито никога не сте пушили?

Пиетро-Санто обичаше хубавите пури... Заведох го на кораба — нали разбирате, никак не ми се искаше да си тръгвам от Бонифацио, без да узная точно какво означава тая непонятна история с гилотината.

— И тъй — започнах със смях, за да дам тон за разговора, щом се настанихме в моята каюта, — значи тази жена е била *гилотинирана*?

— Ах, господине! Няма място за смях — отвърна ми той най-сериозно. — Беше гилотинирана, както ви казах, и то пред очите на повечето от хората, които видяхте тази вечер — дете се кръстеха и се молеха, след като тя мина покрай тях!...

Аз направо зяпнах от почуда и Пиетро-Санто простичко ми обясни:

— Винаги носи кадифена панделка, за да скрие белега!

— Господин Пиетро-Санто, вие ми се подигравате! Ще помоля хубавата Анджелуча да свали панделката пред очите ми, любопитно ще ми бъде да видя тоя белег...

Секретарят на кметството поклати глава:

— Няма да я свали, господине, *защото на всички тук е известно, че ако я свали, главата ѝ ще падне!*

И добродушният Пиетро на свой ред се прекръсти, без да изпуска пурата си.

Вторачих се в него на светлината на лампата. С къдравите коси и с пухкавото си лице приличаше на ангелче, което с ужас е зърнало дявола. Той въздъхна и добави:

— А пък тоя Антонио Мачи, първият мъж на Анджелуча, беше такъв добряк! Кой да помисли, че е способен на такова нещо? Обичах го, господине, защото беше много добър към мен. Израснах в неговия магазин. Антонио беше антиквар, познат в цяла Корсика и добре известен на туристите, на които продаваше толкова сувенири от Наполеон и от семейството на императора, колкото успяваше да

измайстори. Бяхме принудени, господине, защото желаещите надали можеха да бъдат напълно задоволени от количеството автентични сувенири, и Антонио бе натрупал прилично състояние, без да пренебрегва никого и без да безпокои семейство Бонапарт — никога не пропускаше случай да попълни колекцията си и с куп дреболии от времето на революцията, които препродаваше на сметка на англичаните и американците — а те винаги се отбиваха при него, когато идваха на острова. От време на време отскачахме заедно до континента, за да открием още предмети. Придружавах го и в онова негово последно пътуване до Тулон — беше прочел в един тукашен вестник, че щяло да има извънредно интересен търг, много изгоден за купувачите.

Същия ден, господине, се сдобихме за четиристотин двайсет и пет франка с един барелеф, изобразяващ Бастилията, с леглото на генерал Моро за двеста и петнайсет франка, с един пръстен-кутийка, в който имаше кичур от косата на Луи XVI, за хиляда и двеста франка и най-сетне с прочутата гилотина, използвана уж от самия Сансон^[5], след като наддавахме до деветстотин двайсет и един франка! Просто без пари! Завърнахме се много доволни.

На кея ни чакаха Анджелуча и нейният братовчед Джузепе, а също тъй първият заместник и делегация на общинския съвет, защото, както вече ви споменах, Антонио, чиято търговия процъфтяваше и който се славеше с мъдростта си, бе избран за кмет. Тогава той бе около четирийсетгодишен, двайсет години по-възрастен от жена си, която сега е на трийсет. Разликата в годините ни най-малко не пречеше на Анджелуча да обича своя съпруг; ала Джузепе, който също бе на двайсет както и Анджелуча, обожаваше своята братовчедка. Всеки би могъл да го проумее, стига да забележеше как я зяпа клетото момче. Тъй или иначе, трябва да заявя, че лично аз никога не бях откривал в поведението на единия или на другия нещо, което да накърни достойнството на съпруга. При това Анджелуча винаги се бе проявявала като пряма и почтена жена — по мое мнение горкият Джузепе едва ли имаше надежда да я накара да пренебрегне своя дълг. Не мисля също така, че някога се е осмелявал дори да направи подобен опит. Просто беше влюбен в Анджелуча. Моят работодател го знаеше, знаехме го всички. Тъй като бе сигурен във верността на жена си, понякога дори я закачаше. Анджелуча милостиво го молеше да пощади

бедния ѝ братовчед и да не се гаври прекалено с него, защото Антонио надали би могъл да намери друг такъв майстор в имитирането и поправянето на стиловете „Ампир“ и „Луи XVI“. Наистина Джузепе много го биваше. Освен това той бе посветен в различните умения на своя господар и знаеше как се препарират птичета. Антонио не би могъл да се оправи без Джузепе. Несъмнено тъкмо затова проявяваше любезност към един работник, който хвърляше към жена му такива изразителни погледи.

Джузепе винаги бе малко тъжен — заради своята любов. Анджелуча пък ни най-малко не притежаваше още злокобната красота, с която ви поразя. Тя се усмихваше и винаги посрещаше весело своя съпруг — като малка женичка, която няма в какво да бъде упрекната.

Отпразнувахме нашето завръщане.

Анджелуча беше приготвила чудесна вечеря, бяха поканени заместникът и неколцина приятели. Всички разпитваха за гилотината — беше се разчуло какви изумителни покупки е направил Антонио и всеки искаше да им хвърли по един поглед.

— „Работи“ ли още? — питаше един.

— Ако искаш, изпробвай я... — отвръщаше със смях стопанинът.

В този миг Антонио, до когото бях седнал тогава, неволно изтърва салфетката си. Той бързо се наведе да я вдигне, ала аз бях понечил да го изпреваря, така че главите ни се озоваха едновременно под масата, а ръцете ни докоснаха кърпата. Изправих се, като му я подадох, измислих си някакъв повод и излязох. Не исках други да прозрат вълнението ми — направо дъхът ми бе секнал.

В магазина се отпуснах на един стол и след като поразмислих, реших, че както се бях шумгнал под масата и бях закрил гледката с главата си, навярно бях попречил на Антонио да види онова, което аз за жалост бях видял със собствените си очи. Впрочем невъзмутимостта, с която той се бе изправил, бе взел от ръцете ми салфетката и бе продължил да участва в разговора, ме успокои. Влязох отново в трапезарията, където всички весело привършваха пиршеството. Заместникът, който сега е кмет, настояваше да му покажат незабавно гилотината. Антонио отвърна, че ще остане за друг път — когато бъде потегната и нагласена, както си му е редът.

— Нали си ги знам американците — завърши той, — *ще я купят, само ако е изправна!*

Разделихме се — през останалата част от тоя ден не можех да погледна Анджелуча, без да потръпна, а тя нежно целуваше съпруга си и го милваше. Не можех да си представя, че едно младо същество с такъв невинен вид е в състояние да бъде толкова двулично.

По време на вечерята бях видял как Джузепе притискаше с крака под масата плътно и влюбено малкото краче на Анджелуча. Самата бързина, с която го бе отдръпнала, ясно издаваше простъпката ѝ.

В магазина животът си продължи по старому. Няколко чуждестранни клиенти изявиха желание да купят прословутата гилотина, но господарят им отговори, че още не била наред и щял да я продаде чак когато бъде в приличен вид — с други думи, след като бъде основно ремонтирана. Впрочем ремонтът се извършваше в мазето. Няколко пъти я сглобихме и разглобихме. Беше поизгнила и раздрънкана, постаряхме се да я „освежим“, да ѝ възвърнем устойчивостта и да осигурим гладкото плъзгане на ножа. Това занимание ме отвращаваше, но явно допадаше на Антонио. Наближаваше именният ден на Анджелуча, който се падаше на Петдесетница — на тая дата в нашия край е прието кметът да организира увеселение за гражданите и господарят ни уведоми, че е решил да направим маскарад с костюми от времето на Революцията, та по тоя начин накрая да покаже и прочутата гилотина, която още никой не бе виждал: това щеше да бъде гвоздеят!

В Бонифацио хората си умират за такива развлечения, за разиграване на исторически събития и други подобни „тържества“. Анджелуча направо се обеси на шията на съпруга си и първа настоя да изиграе ролята на Мария-Антоанета.

— А в края на празника ще те гилотинираме! — добави със смях Антонио.

— Защо не? — съгласи се Анджелуча. — Ще бъде много забавно!

Когато се разчу какво увеселение ще прави кметът, всички пожелаха да участвуват. Оставаха две седмици до Петдесетница и всичко живо се подготвяше. В магазина човек направо не можеше да се

обърне. Хората идваха за съвет, да погледат гравюрите. Антонио щеше да представя Фукие-Тенвил, страшния обществен обвинител.

Джузепе трябваше да изобразява палача Сансон, а аз щях да играя скромната роля на помощник на палача.

Славният ден настъпи. Още от сутринта бяхме разчистили магазина от вещите, които го задръстваха, сглобихме гилотината и многократно я изпробвахме с ножа от картон и станиол, който Джузепе бе измайсторил, та да можем според желанието на Анджелуча да *изиграем пиесата докрай*.

През целия следобед имаше танци. Вечерта в кметството бе организиран бал.

Всички пиеха за здравето на господин кмета, чукаха се за здравето на милата му съпруга — кралица Анджелуча, която бе първа дама на празника, облечена в дрехи, каквито е носела Мария-Антоанета, когато е била затворена в Консиержри. Простичкият и скромнен тоалет, достоен за една клета жена, на която предстоеше да бъде сполетяна от такава страшна злочестина, невероятно ѝ отиваше и лично аз никога няма да забравя как гордо и изящно се открояваше гладката ѝ бяла шия над красиво прикрепения на гърдите шал. Джузепе направо я изпиваше с очи и като забелязвах издайническия плам, който се разгаряше в душата на тоя непредпазлив момък, неволно хвърлях погледи към Антонио, който бе изключително весел.

След пиршеството тъкмо той даде знак за зловещата комедия: с доста изискано слово — ей богу — обяви, че неколцина приятели и той самият били подготвили малка изненада, а именно щели да дадат възможност на присъстващите да съпреживеят един от най-трагичните мигове на Революцията и след като град Бонифацио имал извънмерното щастие да разполага с гилотина, щели да си послужат с нея, за да гилотинират Мария-Антоанета!

При тия думи избухнаха овации и смехове, всички заръкопляскаха на хубавата Анджелуча, която се бе изправила и заяви, че ще съумее да умре храбро, какъвто е дългът на кралицата на Франция.

Забиха барабани, из улиците отекна Карманьолата. Всички се спуснаха към прозорците. Долу имаше разнебитена каруца, теглена от някаква кранта, заобикаляха я стражи и други снабдители на живо месо за гилотината с фригийски шапки на главите, а също и

отвратителни кикимори, които танцуваха и искаха да видят Австрийката! Направо като през деветдесет и трета!

Всички се бяха включили в играта без никакъв умисъл. Едва когато Анджелуча се качи на каруцата със завързани на гърба ръце и странното шествие потегли под тътена на барабаните, чийто зловец ритъм бе дирижиран от Антонио, немалко хора изтръпнаха и осъзнаха, че в подобен маскарад може би има нещо светотатствено.

Гледката бе внушителна. Мръкваше. Играещите отблясъци на факлите вече сякаш придаваха на Анджелуча някаква задгробна красота. Пък и тя стоеше изправена, с гордо вдигнато чело, като че отправяше предизвикателство към тълпата с онова изражение на мраморна статуя, увековечено от Давид.

Стигнахме до дома на Антонио. Настана блъсканица и отново отекнаха смехове. Антонио вече бе влязъл в магазина, извършваше последни приготовления и подреждаше колкото се може по-удобно избраната публика, която бе въвел през задната врата. Всички бяха доста натясно и копнееха да видят прословутата гилотина. Моят господар енергично помоли за тишина и започна да дава най-сериозни пояснения за качествата на инструмента. Той изброи всички благородни шии, които според думите му били напъхани в кръглия отвор, и извади истинския нож — онзи, който бе купил.

— Там виждате картонен нож — добави той, — защото исках да ви покажа как работи моята гилотина.

Тогава той се обърна към Джузепе и попита:

— Готов ли си, Сансон?

Сансон отвърна, че е готов. Чу се заповед:

— Доведи Австрийката!

Двамата с Джузепе положихме Мария-Антоанета-Анджелуча върху плъзгащата се дъска и Антонио собственоръчно спусна горната част на дървения кръг.

В този миг всички смехове стихнаха и сред цялото множество сякаш настъпи смут. Може да си беше на смях, но видът на красивото тяло, отпуснато върху съдбоносната дъска, сякаш напомняше и на най-грубите души, че и други тела бяха лягали на това място, за да умрат. Все пак шеговитото изражение на Анджелуча, която закачливо гледаше гостите, докато мъжът ѝ даваше последни обяснения за

прещракването, за коша, в който пада тялото, и за коша, където остава главата, успя да възстанови за миг всеобщото веселие.

Ала внезапно, докато гледахме Анджелуча, видяхме как лицето ѝ се изкриви и по него се изписа неизразим ужас. Очите ѝ се бяха разширили неимоверно, устните ѝ се разтвориха, сякаш от тях щеше да се изтръгне звук, който тъй и не се чу.

Джузепе се намираше зад гилотината и не виждаше нищо, но аз бях отстрани и също като онези, които ни обкръжаваха, бях поразен от страшната промяна. Сега наистина виждахме лика на жена, която *знаеше*, че ще бъде обезглавена. Смеховете стихнаха и някои гости отстъпиха, сякаш ги бе завладял ужасен... ужас. От своя страна аз се приближих още, защото забелязах, че обезумелите очи на Анджелуча бяха вперени в нещо на дъното на коша, където трябваше да падне главата. Надникнах в този кош, чийто капак Антонио бе вдигнал най-накрая, и прочетох онова, което бяха прочели и очите на Анджелуча. Ето какво гласеше малката табелка, прикрепена към дъното на коша:

„Моли се на Дева Мария, Анджелуча, съпруга на Антонио и любовница на Джузепе, защото ще умреш!“

Изстенах глухо и като подивял се обърнах да спра ръката на Джузепе, който по знак на Антонио натисна лоста. Уви! Твърде късно! Ножът падна и стана нещо страшно!... Клетницата изпищя и писъкът ѝ *секна* — сякаш и досега кънти в ушите ми... Кръвта ѝ мигновено плисна върху околните, обля ги и те побягнаха обезумели, надавайки пронизителни викове. Аз изгубих съзнание.

На това място добродушният Пиетро-Санто замълча и тъй пребледня при мисълта за тази зловеща сцена, че се изплаших да не му прилошее отново. Силите му се възвърнаха донякъде, след като му налях чаша отлежала *грана*, която ми бяха подарили в Мурийон.

* * *

— Все пак — рекох аз — Анджелуча не е умряла, нали я видях жива!

Той въздъхна и поклати глава:

— Вие убеден ли сте, че тази жена е още жива? Почти няма човек тук, който, като я гледа как върви все с вдигната глава и никога не я помръдва, да не си мисли, че тая глава се държи на раменете ѝ само благодарение на някакво чудо от оня свят — оттам иде и легендата за *кадифената панделка*. Наистина тя е досущ като призрак... Когато ми подава ръка, усещам ледената ѝ кожа и потръпвам. Детинщини, зная — но всичко в тази история бе толкова необичайно, човек може да си обясни защо нашите планинци разправят такива небивалици. Разбира се, истината е, че Антонио не си е направил добре сметката, старият уред е засякъл, вратът на горката Анджелуча е бил прекаран прекалено навътре в отвора, така че ударът я е уцелил неточно право над раменете. Подобно нещо не се случва за пръв път — говори се, че при някои осъдени се налагало процедурата да бъде повтаряна по пет пъти. Джузепе разправя, че раната била доста голяма — само той и лекарят, когото бе изпратил да повикат, са я виждали. Всичко живо бе побягнало, а Антонио изчезна. Нали разбирате, това обстоятелство също спомогна за създаването на легендата. Всички, които бяха присъствували на събитието, се бяха разпръснали из града и разправяха как Анджелуча била гилотинирана и как *видели главата ѝ да пада в коша*. Така че, когато след няколко седмици Анджелуча се появи отново, а главата на раменете ѝ бе тъй неподвижна и свързана с тялото посредством кадифената панделка, сложена, за да прикрива белега, въображението на хората се отприщи. Самият аз, трябва да призная — на моменти, като погледна Анджелуча и шията ѝ, която направо може да хипнотизира човека, никак *не бих искал тъкмо аз да развържа кадифената панделка!*

— Ами какво стана с Антонио по-нататък?

— Умря, господине... Поне така се говори... С две думи, издаден бе акт за смъртта му, нали Джузепе и Анджелуча се ожениха. Близко до пещерите откриха изпояденото му от рибите и изкълвано от птиците тяло с обезобразено лице. Инак обаче нямаше съмнение — заради дрехите и документите, открити у него... Вероятно е избягал с убеждението, че Анджелуча е мъртва, след което се е хвърлил от скалите. Ах! Дълго е гласил и подготвял отмъщението си подмолно,

както правят тук. Все пак още му се чудя как успя да се прикрие след деня, когато също като мен бе видял под масата крачето на Анджелуча между краката на Джузепе. Беше изработил тайно нож и тежест, които външно приличаха на приготвените от Джузепе, но скриваха под картоната и станиола оръдието на престъплението... Ако пожелаете да видите този инструмент — той още се намира в Аячо, един възрастен съдебен служител го прибра, след като правосъдието се произнесе по въпроса.

* * *

— Наистина — каза примирително капитан Мишел на капитан Гобер — историята ви е доста страшничка!

— Но това не е краят, капитане! — додаде Гобер и помоли за още малко тишина. — Оставете ме да довърша и ще видите, *че си е направо много страшна!* Края узнах по-късно, при едно мое повторно пребиваване в Бонифацио — отново добродушният Пиетро-Санто ми го разправи. Ала първо представете си невероятното ми изумление, когато той извънредно сериозно и малко зловещо отговори на моя въпрос дали има някакви новини около *жената с кадифената панделка на шията*: „Господине, легендата се оказа справедлива. *Анджелуча умря в деня, когато панделката бе свалена!*“

— Как тъй? — възкликнах аз. — Кой е свалил панделката?

— *Аз, господине! И главата ѝ падна!*

Втрещих се в Пиетро-Санто, като обезпокоено се питах дали не е полудял, а той ми обясни, че за немалко хора смъртта на Антонио си оставала под въпрос — особено кметът Асколи, който ни бе приел при посещението на министъра, имал основание за съмнения, тъй като бил убеден, че един ден, ловувайки из планините, срещнал Антонио, който бил полугол и водел живот на див звяр. Опитал се да го заговори, но онзи избягал.

Случило се обаче тъй, че на общинските избори Джузепе, който отново представил кандидатурата си срещу Асколи, победил със своята листа. По време на предизборния период Асколи твърдял, че Джузепе Джирдженти не бил достоен да се настани в кметството, тъй като бил съучастник на жена, която можела да бъде обвинена в двубрачие. Той

заявил, че Антонио е още жив. След като претърпял поражение, бившият кмет бил обзет от безграничен гняв. Решил лично да издири Антонио из планините. Няколко месеца му били необходими, за да постигне целта си, но накрая успял. Антонио, който от десет години не бил разговарял с никого, научил, че жена му не е мъртва, както си въобразявал, а си живеела щастливо с Джузепе в същото кметство, където някога властвувал той самият по времето, когато смятал, че Анджелуча го обича.

— Това, което се случи впоследствие — каза ми с глух глас Пиетро-Санто, като се прекръсти, — надхвърля границите на най-болното въображение и би могло да накара дори дяволите в пъкъла да потреперят от ужас! Исусе и Дево Марийо! И хиляда години да живеея... Но всъщност, господине, истината може да бъде разказана с малко думи!...

Беше вечер като тази — тиха и ясна, — също като сега се връщам след разходка с приятели до пещерите и бях седнал до кормилото на малката лодка, с която се прибирахме към пристанището, когато на минаване покрай скалите чух протяжна песен, чиито звуци винаги ни карат да потръпваме, бавен напев, който наричаме ballatare и който е отлично познат на ония от нашия край, чиито родове трябва да отмъстят за някакво кръвно оскърбление. Вдигнах глава. Горе, върху канарата, образуваща нещо като пиедестал, бе застанал един мъж. Макар да бе загърнат в дрипи, той бе праметнал гордо пушка през рамо и пееше. Внезапно гаснещите лъчи на залязващото слънце го осветиха. Изкрещях: „Антонио!...“

Той беше! Той! Ах! Сигурен бях, че е той! Съдбоносната песен, решителният му вид — всичко ми подсказваше, че се е завърнал в нашия край, след като десет години се бе преструвал на мъртъв, с някакви чудовищни намерения!

За щастие с моята лодчица можех да стигна до дома на Джузепе и Анджелуча, преди той да успее да заобиколи пристанището. Заработих с веслата и скоро бях на брега. Първият човек, когото срещнах, бе самият Джузепе — връщаше се от кметството към къщи. Благодарих на небето, че съм пристигнал навреме, и извиках на този човек да побърза, защото го заплашва непоправимо нещастие, защото току-що съм видял Антонио, самия Антонио, жив... на път за града!

Докато той ме разпитваше, а аз му обяснявах, двамата тичахме и се добрахме задъхани до къщата, в която Джузепе бе оставил Анджелуча.

— Анджелуча!... Анджелуча!... — завикахме ние.

Ала никой не отговори.

— За бога, дано да не е излязла да се разхожда! — проплака клетият Джузепе.

Изкачихме се до първия етаж, като продължавахме да викаме. Той влезе в една от стаите, а аз — в друга.

Анджелуча бе в стаята, в която влязох аз.

Седеше до прозореца в огромно кресло с висока облегалка, на която бе отпусната главата ѝ. Като че ли спеше. Винаги бе извънредно бледа, така че бледността ѝ, която на друго лице би била поразителна, никак не ме учуди.

— Ела, тука е — извиках на Джузепе.

Пристъпих напред в сумрака изненадан, че Анджелуча не се пробужда и не ни отговаря, и я докоснах... *докоснах кадифената панделка, която се развърза, а главата ѝ падна в ръката ми!*

Хукнах да бягам с настръхнали коси, ала незабавно се проснах в ужасна локва кръв, която настъпващият здрач ми бе попречил да забележа при влизането си. Изправих се с писък, спуснах се да тичам отново и се наложи да ме хванат внимателно, както се хващат побеснели животни.

Няколко дни смятаха, че има опасност да полудея. Най-сетне за щастие се успокоих, и то до такава степен, че днес аз съм кмет на Бонифацио, господине! Както можете да предположите, когато съм забелязал Антонио, той не се е канел да извършва тепърва отмъщението си: *той вече го е бил извършил!* Драматичните събития бяха изяснени. Проникнал в къщата, когато Анджелуча била сама, отначало я пробол с кама в сърцето, а после, понеже главата му била пълна с приказките на Асколи, довършил онова, което поради несръчност пропуснал десет години по-рано на Петдесетница. Доверил се на хубавия си корсикански нож, далеч по-сигурен от лъжеисторическия инструмент, който измамил очакванията му, обезглавил клетницата с широкото острие и не се погнушил пред ужасната постъпка — *да намести отново главата на раменете ѝ и да прикрие мястото на разреза с кадифената панделка!*

* * *

— Сега — завърши любезният Пиетро-Санто, — ако искате да научите нещо за Джузепе, трябва да дадете ухо за онова, което се носи из *макито*. Само след два дни вторият съпруг на Анджелуча се отправи към планините, за да търси първия. На рамото му висеше пушка, а на колана му бе окачена чанта, в която бе сложил балсамираната от самия него глава на Анджелуча. Никой повече не видя нито Джузепе, нито Антонио, нито Асколи, но те навярно са се срещнали, както си му е редът, и са се изтрепали някъде. Няма друг начин *вендетата* да изчезне по нашия край, господине, освен всички да измрат.

[1] Едмон Абу (1828–1885) — френски писател, член на Френската академия, автор на „Планинският крал“. — Б.пр. ↑

[2] *Bella Coscia* на италиански означава „красиви бедра“. — Б.пр. ↑

[3] „Дзи“, умалително от „дзио“ (чичо), се употребява в Корсика дори при липса на роднинска връзка спрямо ония, които будят уважение с възрастта и положението си, или пък насмешливо. Във Франция жената с кадифената панделка на шията би казала на Пиетро-Санто: „чиче“! — Б.а. ↑

[4] Наполеон е родом от Корсика. — Б.пр. ↑

[5] Шарл Сансон (1740–1806) — парижкият палач, езекутирал Луи XVI и описал неговата смърт. — Б.пр. ↑

КОЛЕДАТА НА МАЛКИЯ ВЕНСАН-ВЕНСАН

Към петимата стари морски вълци, които всяка вечер идваха да пийнат пред едно кафене край старото пристанище в Тулон и да си разкажат по някоя страшна история, нерядко се присъединяваше и шести — той изглеждаше дори по-стар морски вълк от Зензен, дето се бе мотал двайсет години с крайбрежната флота из китайските морета, от Дора (бившия капитан на дълго плаване Дора), от Багател (дето се бе оженил за сиамка), от Шанлио (пустият му Шанлио, който дарил навремето благата на цивилизацията на туземците от Западна Африка между Нигер и Конго), от капитан Мишел (който още помнеше вкуса на човешкото месо след историята, свързана с неколкоседмичния престой на корабкрушенски сал, където бедстващите се поизяли малко един друг и се завърнали кой без ръце, кой без крака).

Въпросният шести — „гос’ин“ Дамур (Жан-Жозеф, Филибер) — бе натрупал целия си стаж из канцелариите на „Далекоизточните съобщителни служби“, така че говореше за тихоокеанските пристанища, както ние непосветените говорим за Варен Сент Илер и за л’Ил Адам.

Ако си кажем право, той никога не бе стъпвал на кораб и бе напуснал Париж едва след като се бе пенсионирал. Само че лицето му бе тъй обветрено, кожата — тъй груба, косите — тъй разчорлени, пръстената му лула — тъй къса и почерняла, походката му тъй напомняше за клатушкането на палубите, че който го погледнеше, казваше: „Този е кръстосвал по моретата!“

Нашите „морски“ се бяха хванали на въдицата му и го бяха посрещнали радушно, когато един ден по време на наплива бе повдигнал такето си с миша опашчица и ги бе помолил за разрешение да се настани на тяхната маса. Свикна да идва и едва след няколко месеца те забелязаха, че Жан-Жозеф (тъй наричаха „гос’ин“ Дамур), който първоначално се бе представил като капитан, изобщо не бе пътувал.

Гадината му с гадина разправяше такива подробности дори за най-отдалечените кътчета на земното кълбо, така ги поправяше, когато казваха нещо, тъй подробно познаваше историята на презокеанските кораби от пускането им на вода до унищожаването им — драматично или не, — че дълго време направо им запушваше устите. Ала в деня, когато истината се разкри, се вдигна голяма пушилка! Излишно е да подчертаваме, че здравата се погавриха с него. Най-после им бе дошъл редът. Едно-единствено нещо не проумяваха — как след трийсет години бумащина успяваше да си докара такъв вид.

— Сигурно всяка сутрин се гримира! — казваше капитан Мишел.

— Да — добавяше Зензен, — вероятно се плеска с крем „Лион ноар“!

* * *

Той изчезна за известно време и накрая се появи отново с един младеж на около двайсет години, който наистина бе моряк! Впрочем не се фукаше много с това; беше бял като момиче и не криеше, че всеки път, когато пътува, го хваща морска болест.

— Това е моят осиновен син, младият Венсан-Венсан! Истински моряк!... — заявяваше гордо Жан-Жозеф.

Всеки път, когато Венсан-Венсан се завръщаше в Тулон, Жан-Жозеф така се надуваше, че се случваше дори да отскочи до старото пристанище, като се клатушкаше по-очевидно от всякога — тъй да се каже с изпънати от вятъра платна!

Този ден се появи къркан колкото цял взвод матроси.

— Добре дошъл на борда! — рече пустият му Шанлио. — Откъде идеш, Жан-Жозеф?

— От Марсилия, изпратих малкия! — отвърна крайно разнежено Жан-Жозеф и внезапно се разциври.

— Че щом ти е толкоз тежко, а и на него не му допада — забеляза капитан Мишел, — нали има и други занаяти!

— Не! — отсеке оня и си изгълта абсента.

Никой не му възрази, защото всички споделяха това убеждение.

— Освен това — добави Жан-Жозеф — не ми се ще един ден да се гаврят с него, както се погавриха с неговия осиновител!... Горкото хлапе!...

При тия думи той отново заплака, както умеят да плачат само много пияните мъже, затаили голяма скръб...

— Хайде! Кажете ни истината! — намеси се Багател, който винаги си въобразява разни неща, свързани с тънката част. — Туй момче твое ли е?

— Не! — отвърна онзи грубо през сълзи. — Аз не съм му баща!... Бащата беше убит!...

— Горкото хлапе!... — подметна на свой ред Зензен, просто за да каже нещо.

— Да! Горкото хлапе!... Щото трябва да ви кажа, че майка му...

— Какво — майка му?...

— Ами и майка му беше убита!...

— Поврага! — изруга Багател.

— Това се казва страшна история!... — забеляза Зензен.

— По-страшна е дори от ония, дето съм ви слушал да ги разказвате!... — изхълца Жан-Жозеф.

— Не се знае!... — подметна капитан Дора. — Дето има една дума, ние се събираме тук главно за да слушаме страшни истории!

— Не може да е по-страшна от онова, което се е случило с капитан Мишел... — заяви Зензен.

— Казвам ви, че е тъй!... — Само дето не бива да се разправя на никого! Тайна е! — изломоти онзи, като продължи да хълца.

— Я стига си ревал — заповяда Мишел — и ни разкажи за какво става дума!... Тъкмо ще ти олекне!...

Шанлио добави пренебрежително:

— Пък и всеки ден се случва на някого да му убият бащата и майката!... Според мен не е никак страшно!... Кой бяха убийците?...

Жан-Жозеф си изтри очите с една кърпа на квадрати и каза:

— Нямаше убийци!...

— Как! Били са убити, пък немало убийци...

— Тъкмо това е страшното! — въздъхна Жан-Жозеф. — Намериха тия нещастници заклани с кухненски нож — направо касапница!... Червата на стареца се търкаляха по килима, а жената си лежеше още с ножа в сърцето!...

— Е, и какво? Да не са се скарали?

— Скарали! — възкликна със злобен поглед Жан-Жозеф. — Горките старци! Личи си, че никога не си ги познавал!... Бяха от ония хора, дето цял живот си живеят, без да се скарат!... И ако искаш да знаеш, и в този ден не е имало нищо подобно!... Пък и аз съм единственият човек, който може да се закълне в това, да не ми е името Жан-Жозеф!... Не! Бяха убити след обир!...

— Ами тогава защо разправяш, че нямало убийци? Значи крадците са ги убили!

— Нямаше крадци! — отсече Жан-Жозеф.

— Да му... — отрони Шанлио.

— Тоя се бъзика! — изръмжа Дора.

— Нека да разкаже, оставете го! — нареди Мишел.

— Няма нищо повече за разправяне — заяви Жан-Жозеф.

Този път петимата се изсмяха. Тогава вече Жан-Жозеф наистина побесня. Сега вече искаше да разкаже историята си и понеже останалите продължаваха да се кискат, удари с юмрук по масата, от което чиниите подскочиха, и рече:

— Кълна се, че след малко ще престанете да се кискате!

— Карай тогава! Слушаме те!

— По онова време — започна Жан-Жозеф — бях пуснал котва на улица „Жермен Пилон“...

— В дълбоките парижки води! — изкикоти се Шанлио.

— Гръм да те тресне! Нищо няма да разправям, докато тоя шопар седи тук!

— Отивам да се разтъпча! — стана Шанлио. — Страшните истории, свързани с улица „Жермен Пилон“, не са ми по вкуса!... По-добре да отида на кино!...

Когато той си отиде, Жан-Жозеф поде отново:

— Не знам дали познавате улица „Жермен Пилон“; това е малка уличка, която се изкачва откъм булеварда в подножието на хълма Монмартър. Там се запознах със семейство Венсан. Бяха, както се казва, заможни, някои приятели направо им се чудеха как тъй живеят в квартал, който минаваше за опасен — те обаче отвръщаха, че от петнайсет години не им се било случвало нищо, че рядко излизали вечер и предпочитали да живеят в къщичка с дворче и градинка,

отколкото в апартамент в жилищна сграда, където цял куп семейства се срещат по стълбището.

Бях техен съсед и макар да не бяха много общителни, се сближихме заради малкия — все го глезех, когато ми се удаваше възможност. Винаги съм обожавал децата... В една коледна вечер...

— А! Значи историята е коледна! — измърмори Зензен. — Ще мина друг път!...

И той последва Шанлио.

— Има ли нещо, свързано с жени, в твоята коледна история? — попита Багател.

— Да!

— Хубаво! Карай тогава!...

— Една вечер срещу Коледа (тогава не бях в Париж, иначе всичко това навярно нямаше да се случи), госпожа Венсан слязла тихичко по стълбата, водеща към трапезарията, където нейният мъж се бил отпуснал и я очаквал.

— Спи ли малкият? — запитал господин Венсан.

— Като ангелче — отвърнала милата женица.

Двамата обожаваха това дете, с което се бяха сдобили в зряла възраст. Късната му поява ги бе изпълнила със задоволство, бе ги накарала да изпитат нечовешка радост. Когато им се случило това щастие, госпожа Венсан била на четирийсет и пет, а господин Венсан — на петдесет и пет години. Стават и такива чудеса!

Бяха образцово семейство. Дотогава живеели един за друг. От този ден заживели заради детето. Кръстили го Венсан и понеже фамилието му име било Венсан, когато съседите виждали малкия в обятията на майка му навън, казвали: „Я виж ти! Ей го малкия Венсан-Венсан, и той излязъл да се поразтъпче!...“

— И на мен ми стига! — заяви Дора... и се изправи.

— Изчакай поне да стане дума за жената!... — рече му Багател.

— Дреме ми на шапката!... Жан-Жозеф не е забавен!... Вече дори не е къркан!...

— Жан-Жозеф! — каза Багател. — Кълнеш ли се, че историята с жената си струва?...

— Бих казал — отвърна Жан-Жозеф, — че надали е възможно да се измисли нещо по-ужасяващо!...

— За любов ли става дума?

— Та как иначе!... За любов до гроб! Но ако си чувствителен, по-добре си иди!... Такава смърт рядко се среща в любовните истории!

— Оставам! — реши Багател, ала Дора последва другите двама.

Жан-Жозеф продължи безстрастно, като забрави да припали лицата си, а речникът му започна да напомня какъв примерен чиновник е бил навремето.

— Би било истинско празнодумство да се описва подробно първоначалното възпитание на малкия Венсан-Венсан, което го бе превърнало в едно от най-непоносимите деца на тоя свят. За малкия Венсан-Венсан трябваше да се намира най-доброто, най-хубавото. Двамата съпрузи бяха от първите служители на известния моден магазин „Тук обличаме добре“, тъй че когато малкият се появи, изкарваха на година средно с процентите двайсетина хиляди франка, което благодарение на скромните им изисквания към живота им бе позволило да натрупат доста спестявания.

След събитието, макар да не се колебаеха да се „охарчват“ за детето, те станаха невероятни скъперници по отношение на самите себе си. Свърши се с дребните забавления, с театъра, с неделните разходки, с вечерните гостувания на разни приятели.

Всичко се пазеше за детето, та да си има нещо настрана по-нататък.

В очакване да встъпи в света на възрастните, както ви споменах, малкият Венсан-Венсан бе заспал в коледната вечер, като бе оставил мъничките си обувки в ъгъла до камината в трапезарията^[1].

— Венсан, ела да ми помогнеш! Ще редим елхата!

— Да, правилно! Нека да прекара един хубав празник! Нека всичко да е готово, когато милото дете се събуди!

Багател изсумтя:

— Ей богу, да ме вземат мътните, нищо не пропускаш! Отде ги знаеш тия работи, като не си бил там?...

— Старият Венсан ми разказа всичко с подробности, разбираш ли?

— Не! — отвърна Багател. — Нищо не разбирам — нали същата вечер е бил убит?...

— Същата вечер... — съгласи се с все по-мрачен глас Жан-Жозеф.

— Ами тогава?

— Просто ми разказа, след като бе убит!

— Ей че си говедо! Май нещо ни прекарваш!... Нищо, ще изчакам женската история!... После ще видим...

— Стигнахме до нея! — заяви Жан-Жозеф. — След раждането на Венсан-Венсан им бе станало навик подир вечерята на Коледа да поставят елхата в трапезарията и да я окичват с играчките, които бяха закупили; после излизаха да се поразходят, посещаваха среднощната служба в църквата, връщаха се у дома, палеха розовите свещи, качваха се при малкия, когото слугинята пазеше в тяхно отсъствие, повдигаха го лекичко и го събуждаха едва след като го бяха пренесли сред сиянието и разкоша на този единствен по рода си детски празник. Тъй постъпиха и този път.

Тази нощ на булеварда имаше панаирджийско шествие. И уличното платно, и насипите отстрани бяха покрити с палатки. Беше сравнително топло. По тротоарите се тълпяха развеселени хора, а посетителите на кафенетата бяха останали до късно, за да погледат цялата тая пъстрилка, над която се носеха дяволитите мелодийки на въртележките.

— Значи Венсан ти е разправил всичко това, след като са го убили?

— Да! Всичко това!...

— Сигурно бая му се е пийвало!...

— Дадох му да пийне — промълви Жан-Жозеф — и след това предаде богу дух...

— Ама не поръча още по едно?

— Не, поръча ми само да се грижа за малкия!

— Ами жената, да му се не види?...

— Ето...

Жан-Жозеф безстрастно продължи своя разказ.

— Господин и госпожа Венсан отскочили до площад „Бланш“ и бързо се спуснали по посока към църквата „Трините“, където възнамерявали да изслушат среднощната служба.

Този път се надигна капитан Мишел.

— Къде отиваш? — попита го Багател.

— Религиозните ми убеждения — обясни кротко капитан Мишел — не ми позволяват да ходя до църквата „Трините“ и да слушам

среднощната служба. Ще ме прощаваш, Жан-Жозеф, но аз съм калвинист...

— Ей, дърт протестантин такъв! — изрева Багател. — Изчакай го поне да стигне до женската история!

— Дъртите протестанти — продума тържествено капитанът — не проявяват интерес към женските истории... Нито пък към бабините деветини.

И той се поклони.

Жан-Жозеф остана самичък с Багател. Продължи — дори да бе останал сам с чиниите, пак нямаше да се спре. Историята му го бе обсебила. За първи път я разправяше и може би щеше да бъде за последен. Искаше да докаже сам на себе си, че и него го бива да разправя „страшни истории“.

— Когато стигнали до църквата, двамата Венсан влезли вътре, макар че церемонията трябвало да започне едва след един час. Веднага се приближили към яслите и коленичили на стъпалата пред малкия Исус, полегнал между магарето и вола.

— Прилича на Венсан — рекъл господин Венсан.

Жена му не отвърнала нищо. Била отдадена на такива горещи и пламенни молитви, че нито светлините, нито песните, нито напирещите тълпи били в състояние да я накарат да вдигне глава. Когато службата свършила, наложило се съпругът ѝ да докосне с ръка рамото ѝ, за да я изтръгне от набожното вцепенение. Лицето ѝ било като восъчно.

— Господи! — рекъл той. — Та на теб направо ще ти прилошее от молитви! Ела! Сигурен съм, че Венсан вече се е събудил и ни чака...

— Да, да... — казала тя. — Да побързаме.

И го повлякла тъй, сякаш наистина искала да избяга. Едва успявал да я настигне. На булеварда задъхано се опитал да я убеди да забавят ход.

— Не, не! — отвърнала тя. — Бързо да се прибираме.

Той сметнал, че тя се бои от късния час.

И наистина този парижки квартал не бил много приятен. Празничните песни били замлъкнали. Редки светлини едва озарявали пустата широка улица, а в преките тъмните сенки на разни господа с каскети се промъквали подир блуждаещите окъснели девойки.

Все пак се завърнали безпрепятствено на улица „Жермен Пилон“.

Щом влезли в трапезарията, където горяла лампа, и видели коледната елха, сякаш всички мрачни картини на външния свят се разпръснали.

Господин Венсан тихо извикал прислужницата от подножието на стълбата, за да не събуди малкия, ала тя не се отзовала. Той тъкмо понечил да се качи, когато госпожа Венсан му казала:

— Сигурно е заспала до Венсан. Остави я, нека първо да подредим всичко тук.

И те окачили по и без това натежалите клонки палячовците, куклите и малките механични играчки, купени от новогодишните сергии. Татко Венсан вече се канел да пъхне в обувките един дребен генерал и една свирка, когато майката го спряла с думите:

— Не! Не! Остави обувките!... Там не слагай нищо, това е моя работа!...

Тя застлала покривка в единия ъгъл на масата, наредила отгоре чаши, чинии, сладкиши, извадила от бюфета бутилка шампанско.

Накрая запалили мъничките розови свещички на коледната елха. Стаята светнала. Толкова весело било с цялата тая украса — за да започне празникът, трябвало да дойде само малкият Венсан-Венсан.

— Аз ще го събудя! — рекла майката. — Ти ни почакай!

— Ами обувките? — забелязал бащата. — Забравяш тях!

— Не съм ги забравила... Това е изненада, ще видиш!

— Добре... добре!

За миг тя влязла в кухнята, протегнала ръка, взела изпод един сандък някакъв предмет и бързо го скрила под наметката, която още не била свалила след завръщането си...

— Аха! Пипнах ли те, потайнице... — чул се гласът на господин Венсан. — Я ми покажи изненадата... Я да видя!... Я да видя!...

— Остави ме на мира! Държиш се по-хлапашки и от Венсан-Венсан — върни се в трапезарията.

Той не бил свикнал да ѝ противоречи... Отишъл пак да седне до коледната елха...

Тя бързо се качила по стълбите.

Сторила го толкова рязко, че се наложило за миг да спре на площадката и да притисне с ръка сърцето си, което биело тъй, че едва

не се задушила. Отдясно била откренатата врата на стаята, в която спял Венсан-Венсан; отляво била затворената врата на съпружеската им стая. Натам се насочила тя, като извадила от джоба си един ключ. Отворила вратата, затворила я и се озовала сред плътна тъмнина.

Опипом се приближила до камината, като се блъскала в различни предмети, които я спъвали. Най-сетне докоснала с пръсти един свещник и кутия кибрит и светнала.

В същия миг трепкащото пламъче на свещта озарило страхотна бъркотия. Чаршафите и дюшеците били смъкнати от леглата, нощното шкафче и една масичка били съборени, няколко вази и разни тоалетни принадлежности били разбити, един гардероб с огледало на вратата бил изтърбушен, навсякъде било разхвърляно бельо, едно от стъклата на прозореца било счупено; най-сетне върху пода личали мокрите мръсни следи от обувката, с които ужасните посетители били пристъпвали безшумно... Явно стаята била ограбена.

С трепкането си пламъчето на свещта, което проникващият отвън вятър подухвал, още повече увеличавало ужаса на тая съсипваща гледка. Да се изтръгнеш от топлата атмосфера на празника, от кротката магия, която витаела долу, където всичко било готово за един мил и чист семеен празник, да изтрезнееш внезапно сред тоя леден ужас — та нима от това дребноеснафското сърце на добрата госпожа Венсан не можело да замре? Пък и дори това сърце да тупти още след подобен удар — каква ли неизразима тревога ще да е обзела майката на малкия Венсан-Венсан при мисълта за детенцето, спящо на две крачки от това злокобно място, поразено от преминаването на крадците като от буря?

Не, нищо подобно!... Госпожа Венсан внимателно се придвижва сред безпорядъка със свещ в едната ръка и с нож в другата — с огромен, чисто нов кухненски нож, същия оня тайнствен предмет, който преди малко бе скрила под наметката си, — поведението ѝ не издава нито учудване, нито ужас.

— Знаела е, че е имало обир! Скрила е от съпруга си, за да не му развали празника — прекъсна го Багател, който имаше доста логичен ум.

— Нали ти казах, никакъв обир не е имало!

— Или ти си луд, или аз съм глупак!... Ами жената, прословутата жена — тя какво общо има с цялата работа?

— Жената бе извършила обира!

— Поврага... Главата ми ще се пръсне!... Тъй де... карай!... И като видяла тая работа, какво направила старата Венсан?...

— Влязла в стаята на малкия Венсан-Венсан, събудила прислужницата, която наистина била задрямала, и я пратила в таванската ѝ стаичка, за да се наспи — обикновено спяла непробудно. И тогава Венсан-Венсан отворил очички в прегръдките на майка си. Не извикал. Знаел, че е Коледа. Дори насън. Събудил се с мисълта за съкровищата, които го очаквали долу. Вече пляскал с ръчички: „Коледа! Коледа!“ Целувал майка си тъй сладко, сякаш страните ѝ били от най-вкусна халва.

Скоро малкият направо плувал в наслада. Протягал ръчички към коледната елха. Искал всичко да пипне, всичко да хване, на всичко да се нарадва! Ала внезапно радостта на детето секнала. Видял обувчиците в камината и установил, че са празни. И ревнол да плаче!...

Венсан се обърнал с укор към жена си:

— Защо така го наскърби?

Ала тя вече била гушнала малкия, галела го, бършела сълзите му и го утешавала:

— Малкият Исус не е поискал да донесе всичко тази вечер. Ще дойде пак утре заран.

— Наистина ли, мамо?

— Да, и тогава в обувките ти ще има хубав подарък.

Доверчивият Венсан-Венсан отново се развеселил.

— Ама каква изненада си му приготвила? — запитал тихичко бащата.

— Ще видиш, ще видиш! — отвърнала тя тайнствено.

И госпожа Венсан притеглила скъпата глава на своя мъж заедно с главата на малкия и покрила и двете с горещи целувки и с безмълвно пролени сълзи. Неочакваната ѝ проява на нервност обезпокоила донякъде татко Венсан.

— Плашиш ме — прошепнал той на жена си.

— Нека да вечеряме — отвърнала тя.

Вечеряли кротичко, отпушили шампанското, разрешили на детето да си натопи устните в пяната, след което то заспало на коленете на баща си с ръце, пълни с играчки.

— Занеси го горе! — рекла майката. — Постои при него две минути, за да си сигурен, че е заспал. Аз ще духна свещите на елхата, за да не стане беля, и се качвам в стаята.

Венсан се подчинил. От своя страна госпожа Венсан си свършила работата. Там, където допреди малко греела коледната елха, се възцарил мрак. Тя се изкачила по стълбата, озарена от слабата светлинка, която се процеждала през откренатата врата към стаята на малкия. Краката на добрата женица сякаш едва я носели — стискала перилата, като че се бояла да не падне. Когато стигнала до площадката, въздъхнала.

— Какво ти е? — запитал глухо бащата от стаята на малкия.

Мама Венсан обаче не отговорила. Вече нямала сили да промълви дори една дума. Извърнала глава настрана и влязла в разсипаната стая, чиято врата отворила с мъка... Запалила свещта... и отново видяла страшната гледка...

Сграбчила ножа — големия, новичък, остър кухненски нож... хубаво наточен... и зачакала зад откренатата врата...

Господин Венсан продължил да ѝ говори от другата стая... А тя все мълчала...

Стъпките на мъжа ѝ отекли върху площадката, а тя чакала...

Появил се татко Венсан — широките му гърди били ясно осветени от червеникавото, трепкащо пламъче на свещта. Той казал:

— Защо не ми отговаряш, скъ...

Не успял да довърши. Мама Венсан протегнала ръка и му нанесла два страховити удара... Мъжът паднал, като надал вик... Ала тя се хвърлила към него и затиснала с ръка устата му:

— Мълчи... мълчи!...

— Ах! Ти си значи! — простенал човекът. — Ти!...

— Да, аз съм... мълчи!

Мъжът изхриптял, ала намерил сили все пак да каже:

— Поне затвори... вратата...

Тя се довякла до вратата, затворила я и се върнала при едрото окървавено тяло, като се взряла в него с очи, изпълнени със сълзи и с ужас.

— Скъпа моя... скъпа... — въздишал клетникът. — Добре направи... но приготвила ли си всичко както трябва?... Да не се усъмнят?...

— Не! Не!... Няма да се усъмнят!...

Тя легнала до него и притиснала устните си към устните на своята жертва.

— Прощаваш ли ми?

— Дали ти прощавам... Ти... ти... се оказа по-смела от... мен!

— Не говори така!... Ако те бях оставила... ти щеше да се убиеш и всички щяха да решат, че е самоубийство... Аз симулирах кражба...

— Добре си направила... да... това напълно ще ги обърка... Полошо е дори, отколкото ти казах вчера!... Разгром!... Няма вече нито стотинка!... Директорът избяга... Всички спестявания на служителите са загубени... Добре постъпи, скъпа моя!

Той затворил очи и замълчал... Тя решила, че е мъртъв... полекичка измъкнала ножа от ужасната рана... Тогава клепачите на стария Венсан отново се вдигнали...

— Какво правиш? — прошепнал той.

— Нищо!...

— Не пипай!... — промълвил той. — Не пипай ножа.

— Мълчи, скъпи мой... Налага се... сам разбираш... ще ме разпитват... Трябва... трябва да не съм в състояние да отговарям... трябва и двамата... да бъдем убити! Разбираш ли? Венсан!... Ако можеш... не умирай преди мен, скъпи мой... Почакай! Почакай! Подай ми ръката си... Помогни ми!... Направи ми и ти тази услуга... Помогни ми... Венсан... тук... така... силно!... Ах! Ах!...

Подпомогнатата от ръката на Венсан тя забила... хладнокръвно... силно... ножа в сърцето си... и умряла, мълвейки:

— Венсан-Венсан!... Сто хиляди франка в... твоите обувчици...

Жан-Жозеф отново се разциври. Той каза:

— Старият Венсан умря едва на следващия ден. Успя да ми обясни, че нямало да може да продължи да плаща застраховката си за живот, която бил сключил в полза на малкия. Двамата били прекалено стари, за да започнат отново работа... По тоя начин поне били сигурни, че на Венсан-Венсан все така нищо няма да му липсва!

Багател бе престанал да се шегува.

— Значи женската история — запитва той — е била историята на старата Венсан?

— Да — отвърна Жан-Жозеф. — Ти виждал ли си често хора, способни на такава обич?

— Хм! — разкърши се Багател. — Любовна история... Съгласен съм!... Но не може да се каже, че в прекия смисъл на думата е много страшна!...

— Не знаеш най-жестокото нещо, Багател — промълви Жозеф с глас, който отново прозвуча глухо. — След извършеното разследване застраховката не бе изплатена...

[1] Според поверието френските деца очакват дядо Коледа да се спусне през комина и да остави подаръци в обувките им. — Б.пр. ↑

НАШ'ТА ОЛЕМП

Никога досега пред кафенето, където нашите познати морски вълци се събираха да пийнат вечер, не се бе случвало Зензен да пристигне в такова състояние... Очите му сякаш щяха да изхвъркнат, беше смъртноблед. Едва бе успял да се отпусне на един стол и всички го наобиколиха.

— Какво има, Зензен?... Какво има, клети приятелю? — попита капитан Мишел.

Зензен направи знак, че все още е неспособен да говори... Найсетне прокара ръка по челото си и рече:

— Връщам се от полицията; случи ми се нещо страшно.

— Разправяй, докато е още прясно... Тъкмо малко разнообразие!... — възкликна Гобер.

— О, тя е стара работа!... — промълви Зензен и се изхили злокобно.

— И досега не си се съвзел?...

— След малко ще ви разправа защо... — отвърна новодошлият още по-мрачно. — В далечната си младост се забърках в тази история и за малко не се намерих под земята с лехичка над главата! Да не ми е името Зензен! Ако понастоящем не смуча корените на глухарчетата, то е само защото ми се размина оная брачна шумотевица, която доста се разчу навремето, та чак стигна и до съда!...

— Ха, брачна история! — промърмори пустият му Шанлио. — Наспорил ги господ!... Аз например знам десет...

— Аз зная само една! — простена Зензен. — Ама отсега трябва да ви предупредя, че е по-страшна от десетте истории на Шанлио, събрани накуп!

При тия думи от гърдите му се изтръгна нова ужасна въздишка, той запали пак лулата си и се изплю...

— Изобщо не съм ви споменавал за нея, защото наистина надминава всичко, което човек би могъл да си представи!... Днес

обаче не мога да се сдържа!... Брей, майка му стара... майка му стара!...

— Какво бе, Зензен, какво бе?...

— Ама много страшна е таз история! — изскимтя Зензен.

— Да чуем! — подметна Шанлио.

Зензен го изгледа убийствено:

— Мога да ви съобщя, че един-единствен път в живота си съм бил влюбен — тогава!... Ако впоследствие не ми се е случвало, то е, понеже вече не срещнах такова момиче. Казваше се Олемп! Бяхме поне дванайсетина, които искахме да се оженим за нея...

— Айде, почнаха майтапите! — изхили се Шанлио.

— Дванайсет ви казвам! След малко ще ги изброя... При това споменавам само ония, които обявиха желанието си официално!... Нито един мъж из цялата околност не би се отказал!... Не беше богата, но бе от добро семейство... Що се отнася до хубостта ѝ — ех, момчета!... По времето, за което ви говоря, беше точно на петнайсет години и половина!... Нейният край беше известен с красавиците си... в туй приятно градче хората ходеха чак от областния център само да позяпат момите, когато излизат от църква в неделя.

Тъй! Ама ни една от тях не беше достойна даже да ѝ връзва обувките! Можете да си представите... Ха! Ако сте били в Кан сюр мер, може да ви се е случвало да видите портретите на девойка от Реноар!... Тия портрети са нещо недействително!... Сякаш са изрисувани с цветя и слънчеви лъчи!... Туйто! Такава беше наш'та Олемп!... Слънчево зайче и листенца от рози!... Мечта!... Ама мечта с очи и с устни!... Огромни, детски, невъобразимо невинни очи и устни на жена!... Само тая нейна уста бе от плът и кръв!... Наш'та Олемп беше ангел, слязъл на земята, за да раздава целувки!...

Нали ви казвам — всички бяхме пощурели!... Имаше си само една баба, която я обожаваше, беше я измъкнала от пансиона след смъртта на родителите ѝ и я бе поверила на грижите на една прислужница, старата Палмир, която ѝ угаждаше във всичко... Нравът ѝ си беше още детински, често си играеше със селските хлапета, прибираше се от гората с цели наръчи диви цветя, с кошнички, пълни с горски ягоди, или пък тичаше с овчарските кучета подир стадата, когато ги срещаше — неведнъж бе възмущавала набожните дами, като се прибираше вечер яхнала някой козел!

Когато времето бе хубаво, след вечеря старите жени, които седяха на пейки пред вратите си, я чакаха, за да послушат невероятните приказки, които си измисляше с неизчерпаемо въображение.

Бабата — някогашна красавица на име госпожа Грасиен — живееше в голяма стара къща на Плас дьо л'Абе, с парк, обграден отпред с решетка, който отзад стигаше чак до покрайнините. Тя канеше на гости всички приятни хора от местността и бе запазила връзките си в града.

Поведението на нейната внучка, което отначало я забавляваше, постепенно я накара да се замисли. Струваше ѝ се, че Олемп е доста безразсъдна за възрастта си... Какво ли би могло да се случи, ако тя се помине?... Внезапно взе решение да я омъжи — и то колкото може по-скоро.

Вече бе получила няколко предложения; когато се разбра, че е започнала да не отказва, те заваляха от всички страни. Тоя приток от обожатели бе като нова играчка за Олемп... Най-сетне в един неделен следобед бабата се обърна с малка реч към Олемп в салона, където бяхме събрани всички: към наш'та Олемп, както бяхме започнали да я наричаме, следвайки примера на добродушната Палмир, готова да даде мило и драго за нея. Баба ѝ събщи, че се чувствувала доста уморена и твърде съсипана и искала да я види наредена, преди да умре!... При тия думи Олемп се разплака.

— Ха! Че аз още не съм умряла! — възкликна старата дама.

— Надявам се, бабо! — отвърна Олемп, като изтри сълзите си.
— Ама аз не плача затова! Да не мислите, че е много весело човек да се жени!

Тогава всички избухнахме в смях. Заклехме се, че нейният съпруг ще бъде щастлив да се остави да бъде воден за носа!

— Първо, не искам да се разделям с баба! — заяви тя. — Нито с Палмир... Освен това искам да си остана в нашата стара къща!...

— Готово! Готово! — развихахме се ние вкупом.

— Е, сега — рече милата госпожа Грасиен — кого си избираш?

— Хм! Тъй! Друг път ще говорим! — каза Олемп. — Що за начин да се женят хората! Ти май ме поднасяш, бабо!...

— От половин година все разправяш, че ще говорим друг път!... Хайде де! И без това се забавляваме! Знаеш, че винаги съм

изпълнявала всичките ти желания!... Ако трябва да избираш между господата, които са тук, кого ще вземеш?

Изведнъж Олимп доби сериозен вид и ни изгледа... Можете да ми повярвате — макар да се преструвахме, че всичко е на шега, хич не ни беше до смях...

Тя стана... разходи се пред нас, като ни оглеждаше от глава до пети с такава забавна муцунка, че чак ни стана неудобно... Още хиляда години да живея, все ще помня тая сцена! Ама че преглед!... Направо едва дишахме!...

Накара ни да се изправим... да застанем в редица, като ни подреждаше ту тъй, ту иначе... ту поставяше един като номер едно, ту — след като се бе взирала дълго в очите му — го поставяше на трето или четвърто място... В това време баба й ни поощряваше:

— Дръжте се, господа!... Дръжте се! По-сериозно!...

И като си помисля — там имаше не само младежи!

Помня как влезе чиновникът от регистратурата господин Пасифер, който още преди две години бе обявил официално кандидатурата си... Разбира се, той нямаше понятие за какво става дума...

Тя отиде до вратата, хвана го и за негово най-голямо смайване го постави в края на редицата... Той бе последен по реда на номерата!... Можете да си представите как се изсмяхме! Той обаче, когато проумя каква е работата, никак не се смя!

Най-накрая тя заяви:

— Това е!... Ако се омъжа, бих взела *най-напред* господин Делфен, после господин Юбер, после господин Сабен, после миличкия Зензен (както виждате, аз бях четвърти номер), после господин Жакобини...

С една дума изреди всички ни по име — и дванайсетимата... Впрочем сега ще пресметна; и тъй — първи номер: господин Делфен, приятен момък с прекрасно бъдеще, син на аптекаря, притежател на научна степен, който се канеше да защити изпитна работа, за да бъде приет като преподавател и за когото във Факултета по медицина се носеха най-ласкави слухове; втори номер: господин Юбер — все още млад, около трийсет и пет годишен, завеждащ отдела по опазване на горите; трети номер: доктор Феликс Сабен, завършил наскоро образованието си, голям веселяк... струва ми се, че се бе установил в

нашия край с намерението да се отдаде на политиката; четвърти номер: вашият покорен слуга, който вече се бе посветил на мореплаването, но би зарязал всичко, за да остане при Олемп; пети номер: лейтенант Жакобини, син на гвардейски полковник, изискан и елегантен младеж, който наскоро се бе завърнал от пътуване до екваториална Африка, където бе вдигнал доста шум около себе си; шести номер: синът на един едър земевладелец, доста заможен; седми номер: един млад адвокат; осми номер: един адвокатски син; девети номер: един стар нотариус; десети номер: един търговски пътник; единайсети номер: заместникът на прокурора на републиката; дванайсети номер: господин Пасифер, чиновник в регистратурата... Да, точно така — дванайсет... Него ден бяхме само дванайсет!...

След половин година Олемп се омъжи за номер едно — младия Делфен...

Всички присъствувахме на тържеството... ала не всички се забавлявахме — дума да няма! Хич даже!... Опитвах се да не вземам нещата много присърце... но не знам какво не бих дал, за да бъда на мястото на Делфен!...

Година по-късно обаче не му завиждах толкова... защото умря!...

Не се разбра точно от какво!... Разправяха, че се отровил, като извършвал лабораторни опити!... Обаче не беше твърдо установено!...

Лекарят, който се бе грижил за него — доктор Сабен, — поклащаше глава, когато го разпитваха... Според мен в дъното на душата си мислеше само за едно — сега вече той ставаше номер две и ако някой ден се случеше беда на завеждащия отдела по опазване на горите, който бе по ред преди него, все още би могъл да се надява на късмета си!...

Наистина — може би беше невероятно, но след сватбата Олемп се бе разхубавила още повече. Сега, когато се разхождаше с траурния си воал, на човек направо му идеше да падне на колене пред нея. Тя не оплаква дълго първия си съпруг... Съдейки по недомлъвките на Палмир, господин Делфен не бил особено забавен и прекарвал твърде дълго време в лабораторията си, след като имал такава млада булка!

— Нал'тът, душко? Господжата е такава младичка, пък той я зарязваше по цели дни и се блещеше в ония стъкленици!

Нямаше начин да не дойде редът на господин Юбер, завеждащ отдела по опазване на горите. Тъй и стана — а той подпомогна нещата,

като обеща на Олимп всички забавления, които ѝ бяха липсвали през време на първия ѝ брак. Симпатяга беше тоя Юбер — лапач, пияч и добър ловец, както се полага на човек с неговото положение и с такова име^[1].

В дома на Олимп се заредиха празненства и гуляи. Тя се научи да язди и на десет левги околоръст надали би могла да се намери по-славна амазонка от нея. Как само гонеше елените и глиганите! Нищо не бе в състояние да я изплаши. Едва успяхме да я следваме, а след като се прибирахме, беше тъй бодра на трапезата, че по жилите ни сякаш минаваше ток.

Ухажваха я повече от всякога, ала обикновено само ни се подиграваше, като пазеше най-сладките си усмивки за най-големия веселяк в компания — доктор Сабен.

— Редно си е — заявяваше тя със смях, — нали той е номер три! Всеки по реда си!...

— Ехей! — обаждаше се Юбер. — Никога не съм се чувствувал по-добре!

— Освен това аз го лекувам! — отбелязваше докторът. — Просто нямам право да го убия при това положение!... Юбер, благодарете на провидението, което не ми позволява да избирам жертвите си!...

Всичко това бе много забавно, но лично на мен ми се струваше, че доктор Сабен доста използваше привилегированото си положение в къщата и си позволяваше известна свобода в общуването с Олимп. Често ги виждаха как се разхождат сами из парка, а се случваше дори да отскочат до гората, когато дългът призоваваше Юбер, или когато някои от господата си устройваха мъжки ловни тържества из околните градове и той изоставяше наш'та Олимп. В градеца всичко живо говореше само за нея. Тя все повече възмущаваше обичайните посетители на събиранията на чай в пет часа у госпожа Табуро, съпругата на кмета, или у госпожа Бланмужен, съпругата на адвоката, чийто син бе класиран едва на осмо място — факт, който доставяше вече огромна радост на госпожа Бланмужен.

Впрочем, след смъртта на старата госпожа Грасиен, — междуременно тя бе починала — Олимп напълно бе престанала да съдържа прищевките си и плашеше доста хората с езика си. Юбер не я възпираше, за него бе и забавно, и ласкателно да гледа как тия красиви

и все тъй невинни очи и тия сочни устни, сякаш винаги просеци целувка, събуждаха неизброими желания.

Симпатяга бе този Юбер, но не беше истински влюбен.

— Ама хич, душко! — шушнеше Палмир на ония, които се стремяха да не пропускат нито едно събитие в това семейство. — Че как — нали му е по-хубаво на трапезата, отколкото в леглото! Ако госпожата не беше такваз почтена, можеше да стане някоя беля!...

При тия думи тя поклащаше глава и хвърляше поглед към Олемп, току-що завърнала се с доктор Сабен, заел се да обучава госпожа Юбер да управлява колата, с която ходеше на визитации.

Затова приказките нямаха край, когато домът на Плас дьо л'Абе бе сполетян от ново нещастие.

Юбер бе превърнал в нещо като ловен склад някогашната лаборатория, която химикът Делфен си бе оборудвал в една самотна постройка в дъното на парка. Там бе събрал всичките си принадлежности: пушки, ножове, карабини, пистолети, там бе и работилницата, където си приготвяше патроните; беше си направо нещо като малка оръжейница — само дето стените бяха разкрасени с обичайните трофеи, съхранявани от повечето последователи на светията, чието име носеше собственикът. Инак къщичката бе с много приятен вид, цялата потънала в зеленина и цветя — нерядко, когато времето беше хубаво, той караше Палмир да му носи там нещо за хапване, за да може да се повесели спокойно с приятели или с жена си, без прислугата да слухти наблизко.

Тъкмо там намериха Юбер в един августовски следобед, към два часа — с пистолет в ръката и сърце, пронизано от куршум.

Самоубийство или злополука? Някои дори изрекоха думата „убийство“... Но толкова тихо, че никой не ги чу.

Можете да си представите какъв шум се вдигна около този случай!... Имаше официално разследване... То бе ръководено от заместника на главния прокурор, който беше номер единайсет. Обърнаха се към доктор Сабен, който бе номер три, за да даде заключение още преди да се извърши медицинската експертиза. Той заяви, че е злополука... Разследването дълго се колеба дали да се произнесе в полза на злополуката или на самоубийството. В крайна сметка стигна до същия извод — злополука.

— Че к'во, душко! — въздишаше Палмир, когато някой я попритиснеше, за да разбере какво е казала господарката й. — Какво да рече, наш'та Олемп? Ми тя нищичко не знае, тъй де!... Обядваха в къщичката заедно с господаря... И двамата бяха толкова весели! Тя излезе оттам към два и половина и се прибра право в стаята си, за да се преоблече, защото трябваше да ходи до града с доктор Сабен... И тогаз, някъде към три, градинарят чул изстрел! Изтичал до къщичката. Намерил господаря мъртъв. Сега и вие знаете, колкото и ние!... Защо му е било на тоз човек да се гърми?... Живееше си хубаво, пък и наш'та Олемп е хубава!... Всичко си имаше, направо си беше щастливец!... Пък сега наш'та Олемп ще си изплаче очите!... Не бива тъй!... Никой не е виновен, щом е злополука, нал'туй?... Да е внимавал!...

Такива ги говореше Палмир. На следващата година наш'та Олемп се омъжи за доктор Сабен...

— Знаех си аз! — прекъсна го Шанлио. — Ако твоят синеок ангел с вампирската уста ще прекарва поред и дванайсетте господа, тая няма да има край, пък и право да ти кажа, дори не е смешно!

— Че аз не съм ви обещава! нищо смешно! Казах ви, случи ми се страшна история! Олемп не се оправи и с дванайсетте — нали аз бях един от тях, а съм още жив! При това бях четвърти номер! Все пак прощавам на Шанлио за тая му приказка, понеже и по нашия край хората вече повтаряха: „Всичките ще изгинат! Тя е напълно способна да стори такова нещо!“

— Пък защо не? Ако на наш'та Олемп й е приятно! — отвърщаше Палмир, когато се случеше някой да подметне подобно нещо в нейно присъствие. И добавяше, потърквайки издадената си напред брадичка: — *Защо да се притеснява, мъжете и без туй не са стока!*

Ужасни бяха тия думи, които тя изричаше, върна на почти животинското си покорство към своята господарка, което сякаш би я подтикнало да изпълни всяка нейна заръка.

Ха! Смелчага бе доктор Сабен, щом се съгласяваше да влезе в този дом, където нещастieto сякаш дебнеше... А някои от милите старици, дето най ги бива да процеждат хитрите си подмятания тъй, че не е ясно дали се кривят, или се усмихват, твърдяха:

— *Е, на тоя нищо няма да му се случи! Той си знае работата!*

Нали ви казах — разправяха се какви ли не страхотии.

Горкият доктор! Явно не си е знаел много добре работата, защото и той умря точно три месеца след сватбата! Изкара дори по-малко от другите!

— Брей! — подсвирна Гобер.

— И дойде вашият ред! — забеляза капитан Мишел.

— Сега ще падне майтап — каза Шанлио.

Ала те изведнъж спряха да се шегуват... Клетият Зензен отново бе пребледнял ужасно, а ръката му трепереше, когато остави чашата си на масата... Взираше се с безумен поглед в един мъж, който се приближаваше към него.

— Я! — обади се капитанът. — Та това е един от „копоите“.

Наистина бе така. Той се наведе до ухото на Зензен и му каза:

— Получихме отговор на нашето телефонно обаждане. Умряла е преди десет години! Можете вече да бъдете спокоен!

И си отиде.

Зензен пък направо се бе отпуснал в прегръдките на капитана и се наложи да го заведат до дома му.

— Дано не хвърли топа, преди да е доразказал историята! — отбеляза любезно Гобер.

Шанлио само сви рамене:

— Ами! Просто иска да ни направи впечатление!

Въпреки всичко научихме продължението едва след седмица. Очевидно Зензен се бе посъвзел, но нямаше съмнение, че бе боледувал здравата.

Този път всички слушаха, без да го прекъсват.

— Значи беше дошъл моят ред, редът на номер четвърти! Аз дори не знаех това!... Подвизавах се из Балтийско море, когато се случи това събитие. Научих го едва когато стъпих отново на сушата и се метнах на влака, който ме закара обратно в градеца, и то от устата на самия лейтенант Жакобини, който бе номер пет и също наскоро се бе прибрал след продължителен престой в Индокитай.

Пътуването не бе особено весело.

Веднага ще си призная: макар да бях уверен, че сега мога да се ожения за Олимп и макар лейтенант Жакобини да имаше от своя страна не малко основание да храни надежди, че скоро ще утеши вдовицата

ми, откриващата се пред нас съответна перспектива не ни изпълваше със задоволство.

Къщата на Плас дьо л'Абе вече не ни се струваше храм на насладата, а по-скоро ни приличаше на гробница!

Естествено първото нещо, което запитах Жакобини, след като той сподели с мен злокобната вест, бе дали не може да ми разправи някои подробности относно внезапната кончина на доктор Сабен. Как бе умрял той? Моят спътник с доста мрачен вид ми отговори, че нямал представа, че никой не знаел, но самият той желал не по-малко от всеки друг, ако не дори и повече, да получи сведения по въпроса и тъкмо затова се бил завърнал по-рано.

— А вие? — запита ме той.

— Ха! Аз ще проявя не по-малко любопитство от вас! — отвърнах.

— Да — съгласи се той без никаква насмешка, — мога да ви разбера!... За вас е по-спешно!...

— Тъй де — рекох, — нали все пак са оповестили някаква причина за тази смърт?

— Също както и за смъртта на първия съпруг на наш'та Олемп!... За Делфен се спомена, че се отровил от някакви опити в своята лаборатория... Така и не го доказаха. В случая с доктор Сабен не може и дума да става за подобно нещо!...

— И все пак всички тия смъртни случаи започват да изглеждат доста странни!... Кажете ми, Жакобини... от прокуратурата не се ли намесиха?

— Напротив!... Заместникът на главния прокурор (нашият номер единайсет) разпореди да се извърши разследване... Впрочем трябва да призная, че наш'та Олемп особено настояла за това... Последвала аутопсия...

— Е, и?...

— Ами... нищо!... Но това не е доказателство! — добави той с интонация, която ме порази.

— Какво искате да кажете?... Да не би да имате някакви подозрения?...

— При подобни обстоятелства — отвърна Жакобини — недопустимо е човек да подозира!... Или трябва да е сигурен, или да си мълчи!...

И той млъкна.

Ала от всичко това тревогите ми ни най-малко не намаляха...

— Добре, де! В леглото си ли е умрял?... Болен ли е бил?...

— Не!... Открили го към пет часа следобед в стаята му, проснат край една маса и един съборен стол — по устата му още имало пяна, а лицето му било сякаш изкривено от някаква чудовищна гледка... Бе доказано, че след три часа е бил сам в тази стая, а също и че домот е бил съвършено пуст, тъй като прислужниците отишли на някакъв панаир...

— Ами... ами госпожа Сабен?

— Тя хапнала с него в къщичката в дъното на парка, а след като обядвали, останала там с Палмир да плете дантели...

— И какво било заключението накрая?

— Епилептичен припадък... Изглежда, „болестта на великите“ е поразила доктор Сабен...

— Страдал ли е преди това от нея?

— Не, но това май нямало значение.

Помълчахме доста време... После аз въздъхнах и казах:

— Олимп заслужава искрено съжаление... В противен случай... но това би било прекалено страшно!...

— Да — отвърна той след кратък размисъл, — вие сте прав!... Би било прекалено страшно!... Трябва да я съжаляваме... Впрочем, според думите на Палмир, тя била направо съсипана... никъде не ходела... почти не спяла... Искала да отиде в манастир!... Такива са новините, които получих оттам... Би било обяснимо, ако след тия три опита всякаква мисъл за брак ѝ е опротивяла и... мога само да ви поздравя за това!...

Той се усмихна доста особено... Сетне, тъй като бе младеж с отлично възпитание, незабавно добави:

— Надявам се, че не съм ви наскърбил?...

След един час пристигнахме. Не бяхме се обадили на никого. Беше вече късно през нощта. Решихме да отседнем направо в „Отел дьо Бургон“. За моя най-голяма изненада видях на перона сина на адвоката, един от кандидатите, означен под номер осем. Сега се сещам за името му: наричаше се Жуст. За него не можеше да се каже нищо друго, освен че е много достоен момък и че доктор Сабен неведнъж му бе предписвал лечение за ставен ревматизъм.

— Известно ми бе, че сте на сушата — каза ми той — и че ще пристигнете с този влак. Къде ще отседнете?

— В „Отел дьо Бургон“ заедно с лейтенант Жакобини.

Жуст така се беше вторачил в мен, че не бе забелязал спътника ми. Той се ръкува с него и рече:

— Ще ви придружа!

Любопитството ми ставаше все по-силно. В хотела той дойде с мен в стаята и ми предаде един плик, срещу който поиска разписка:

— Това е плик, който ми бе връчен срещу честна дума от моя страна да изпълня поръчението да ви го предам лично.

Огледах набързо запечатания плик и веднага познах почерка. Там бе изписано името ми със следната забележка: „Да се предаде след смъртта ми!“

— Доктор Сабен! — прошепнах аз.

— Да... — отвърна онзи. — Аз изпълних поръчението. Бях поел задължение единствено пред доктора. Ала тъй като не зная какво е съдържанието на това писмо и изобщо не подозирам какви последствия може да породи то, искам да получа разписка, за да съм на чисто.

Дадох му разписка.

— Доктор Сабен не ви ли каза нещо по-особено, когато ви предаде писмото? — запитах аз.

— Нищо!... — отвърна той. — Нищо не ми е казал! Нищичко!...

След това се ръкува с мен и ме остави — впрочем малко припряно. Явно голяма тежест се бе смъкнала от плещите му.

Трескаво разпечатах плика.

Десет минути по-късно на вратата на Жакобини, който се канеше да ляга, се почука. Той запита:

— Кой е?...

Като не получи отговор, доста раздражено отвори вратата. В стаята му влезе един призрак, който държеше в ръка разтворено писмо. Този призрак бях аз. Нямах сили дори да продумам. Той ме сложи да седна, взе писмото, което му подадох, залости вратата и го зачете.

Вечно ще си го представям тъй — наведен под лампата. Начинът, по който му въздействува четенето, не можеше да се сравни с покрусата, в която бях изпаднал аз. Напротив, той сякаш се стегна,

докато моята воля напълно ме бе изоставила. Сякаш челото му изпъкна още повече, веждите му щръкнаха, брадичката му стана още порешителна, заплашителен като блясък на шпага огън припламна в очите му, докато плъзгаше поглед по този съдбоносен документ, над който бе треперила ръката на човек, узнал смъртната си присъда.

Ето какво пишеше доктор Сабен. Писмото отдавна е предадено към архива на прокуратурата в Х... Това е копие:

„Драги Зензен, преди да се ожениш за Олемп, реших, че трябва да прочетеш това: пише ти един човек, който ще умре. Изпитвам адски болки. Бях жестоко отровен. Никой не знае нищо, освен виновницата или виновниците и самия мен! Не съм се оплаквал, защото си получих заслуженото. Благодарение на мощни обезболяващи средства на моменти успявам да понеса страданието, което ме разкъсва, и да се появявам в приличен вид пред хората. Така успях да се свържа с нашия приятел Жуст, на когото не обясних нищо и на когото ти също няма да казваш нищо, освен ако той още иска да се ожени за Олемп. Тогава му покажи това писмо, но аз се надявам нещата да си останат така и след смъртта ми никой да не заеме моето място, нашето място, мястото на тримата мъже, които прекосиха прага на този дом, изпълнени със здраве и живот — и загинаха, отнасяйки със себе си причината за трикратно повторилото се нещастие.

Доколкото е възможно, гледай да не вдигаш шум около Олемп. Може би още я обичам. Не искам скандал, освен ако наистина се наложи. Пък и не съм напълно уверен в нищо. В подобни случаи е необходимо виновната да признае, а тя не го стори. Накратко: сигурно бих могъл да я обвиня и съществува скръбната възможност — уви — да съм напълно прав, ала не е редно тъкмо аз да го сторя!... И ще ти кажа защо: нали знаеш, след смъртта на втория й съпруг аз издадох заключение, че Юбер се е прострелял при злополука. Имаше колебания дали е злополука или

убийство. Юбер не умря при злополука, Юбер не се самоуби. *Юбер бе убит!*

Установих го незабавно, още щом погледнах трупа и положението на пистолета в ръката. Оръжието е било поставено в ръката му *след смъртта!* Няма да се впускам в подробности. Можех по неопровержим начин да го докажа. Извикаха ме при Юбер незабавно след трагедията, както викат в такива случаи специалист, който единствен би могъл все още да стори някакво чудо. Ала всичко бе свършило. До трупа заварих една плачеща жена. Още преди да погледна тази жена, видях пистолета — и вече знаех... Тогава погледнах жената. Може би вече си предполагал какви чувства ни свързваха още по това време. Впрочем Олимп изобщо не ги прикриваше и аз неведнъж ѝ бях правил забележки по този повод. Погледът ѝ блуждаеше, сякаш избягваше моя — в очите ѝ като че долових гореща, няма молба. Дори и днес съм убеден, че не грешах. Потръпнах от ужас. *Тази жена бе убила Юбер, за да ми принадлежи!* Това бе страшно, ала аз я обожавах! Не само не я издадох, но без тя да забележи и от жалост към нея, преместих пистолета на мястото, където всъщност трябваше да бъде. Предварително улесних работата на експертите. Сам виждаш, мили мой Зензен — нищо не крия от теб!... Сега разбираш защо нямам право да обвинявам тази жена. Подлостта ми ме превърна в неин съучастник.

Струва ми се, че се обичахме като обречени на вечни мъки, които се опитват да открият в любовния плам средство, за да забравят изгубения рай. Никога не споменавахме Юбер, нито пък Делфен. Сякаш Олимп никога не бе познавала тези двама мъже! *Аз обаче полюбопитствувах да узная по какъв начин е умрял Делфен...* Започнах предпазливо и подмолно да проучвам фактите и *явно някой е забелязал това...* Смятам, че от този ден смъртта ми е била предрешена.

Някои противоречиви изявления на Палмир относно опитите на Делфен и твърде тайнствените обстоятелства

около неговата кончина ме насочиха към разкрития, чийто завършек бе почти твърдото ми убеждение, че Делфен е бил отровен от жена си със съучастничеството на Палмир... Все още не бях казал нищо на Олимп, която сякаш нямаше никакви подозрения. Постарах се да прикрия, доколкото ми бе възможно, и без това непотвърдените си ужасни съмнения. Ала един ден усетих, че *и аз съм засегнат!*... Остра треска, непонятна отпадналост и тъпи болки ми известиха, че аз също съм отровен! Не казах нищо, защото исках да разбера!... Да разбера!... Сметнах, че съм сторил всичко необходимо, за да се спася от тайнствения препарат, чрез който се опитваха да пресекат извора на жизнените ми сили... *и от чието въздействие не успях да се отърва!*...

Как ли ми го даваха?... За да се уверя, че е тя, приемах да пия само от нейната ръка!... И пиехме от една и съща чаша!... Да, ала не се хранехме от една и съща чиния!... Ах! Какъв ужас!... Ето докъде съм стигнал днес, когато ти пиша това страшно писмо... Току-що привърши една криза, която се постарях да скрия от нея!... Дали знае?... Дали се радва?... Велики боже! Видът ми несъмнено се е променил от няколко седмици... Неведнъж собственоръчно я отблъсквах!... А тя сякаш нищо не забелязва!... Ах! Какво чудовище!... *Какви чудовища!*... Установих, че Палмир ме дебне... често ги виждам двете заедно... Все пак Олимп ми каза вчера: «Странно как се променят мъжете след неколкоседмичен брак!... Като мине малко време, човек просто не може да ги познае!... *Стават съвсем безинтересни!*...»

Мой мили Зензен, ти ще получиш писмото... а аз ще поговоря с нея... Впрочем едва ли ще ѝ кажа нещо ново, тя навярно се досеща, че вече съм открил чия ръка е покосила първите ѝ двама съпрузи... ала трябва да ѝ съобщя, че ми е известно за намеренията ѝ да убие третия... *и че ще трябва да се ограничи завинаги с това!*...

Ах! Нашата Олимп!... Нашата Олимп!... Само да знаеше, Зензен, щеше да ме разбереш... и да ми

простиш!... Пък и в края на краищата... жената може и да не е виновна! Може би е работа на Палмир, която върши всичко сама!... Ах, боже мой! Де да можеше да бъде истина!... Ала тази мисъл ме спохожда късно... твърде късно!... Поразсъди и ти, Зензен!... Аз вече не съм в състояние да разсъждавам!... Нито да мисля!... Вече не съществувам!... Такава мъка е!... Ах! И все пак не искам да умра, преди да съм разбрал!... Само да можех да науча от нея, че всичко е работа единствено на Палмир!... *Аз още я обичам, Зензен!...*“

След тоя ред, който бе почти нечетлив — тъй разкривени и неравни бяха буквите — имаше подпис, положен явно със сетните сили на едно същество, което животът напуска. Ала доктор Сабен не бе умрял през този ден. Навярно бе успял да се изплъзне за кратко от неотвратимия край с някакъв тайнствен лек. Както е известно, клетникът бе умрял сам в стаята си едва на другия ден следобед...

Направих копието, което ви прочетох току-що — продължи Зензен, — същата нощ, в която получих оригинала. Лейтенант Жакобини искаше да му го предам. Това бе негово право. *Той заемаше моето място*, отстъпих му го, след като му казах всичко, което всеки един от вас навярно би казал при такива страховити обстоятелства. Ала веднага разбрах, че нищо не може да се направи и че той е взел твърдо решение. Разбира се, нямаше вече и помен от обичта ни към Олемп! Той желаше само едно: да я накара да признае, да изтръгне истината за вината ѝ!... Пък тогава да става каквото има да стане!...

Не ми казваше какво точно ще стане, но само като погледнех застрашително припламващите му очи, ми ставаше ясно, че работата ще свърши зле.

— Доктор Сабен — каза ми той — си е получил заслуженото и не го жая!... Ала клетият Юбер бе мой приятел, а Делфен винаги съм обичал като по-малък брат *и той може би е умрял по моя вина, по вина на Жакобини!* Моя работа е да отмъстя за тях!

За тази цел възнамеряваше да се ожени за Олемп.

— Ами ако вече не иска да се омъжва? — рекох аз.

Той се изхили ужасно!

— Жена като нея няма да откаже на мъж като мен.

Тъй се и оказа. Олимп се омъжи за номер пет. Аз бях свидетел, Жакобини ме покани. Държеше на това. Докато траеше церемонията, го гледах как стои пред олтара със скръстени ръце до своята коленичила жена. Отсега напомняше статуя на отмъщението. Олимп вече не беше наш'та Олимп; в красотата ѝ се прокрадваше нещо зловещо, тя сякаш бе помръкнала от ласката на смъртта, също като мраморните изваяния на молеци се върху гробовете. Смятах, че този ден я виждам за последен път — на следващия щях да опътувам отново по море.

Щом стигаме до пристанище, се нахвърлях върху вестниците; трескаво разпечатвах телеграмите, треперех, когато вземах писмата... До мен не достигна никакъв отзвук от жестоката трагедия, която навярно се разиграваше там в мое отсъствие.

Когато се завърнах след три месеца... не е нужно да се чудите какъв бе първият ми въпрос!...

— Тук нищо ли не се е променило?

— Ей богу, не!...

— Ами... семейство Жакобини?

— Е, ами всичко им е наред на семейство Жакобини!...

На другия ден Жакобини дойде при мен. Знаеше, че съм се върнал. Имаше вид на преуспяващ човек. Удължил отпуска си, защото Олимп упорствувала да си остане в тази къща, която той ненавиждал!

— Впрочем не мога да я виня!... — обясни ми той. — Според нея с напускането на родния край и стария дом, където е прекарала такова чудно детство, щяла сякаш да оправдае приказките, че има някакво участие в смъртта на първите си трима съпрузи!

Изгледах Жакобини. Той не сведе очи, а ми заяви:

— Зензен, разбирам удивлението ти, но Олимп не може да бъде заподозряна. Тя е безкрайно честна жена!

— Още по-добре... — рекох аз с пресеклив глас. — Още по-добре, да не говорим повече за това!

— Зензен!...

— Жакобини!...

— Аз съм дошъл да говоря тъкмо за това с вас!... Нямате право да не ме изслушате!... Зензен!... Първото нещо, което сторих, когато се прибрах в брачната ни обител, след като излязохме от храма, бе да ѝ

покажа писмото на доктор Сабен!... Олимп се разплака, но ни най-малко не се учуди. „Подозирах това... — каза ми тя. — Всички ме смятат за чудовище! Питам се защо приехте да се ожените за мен!... — Скоро ще ви отговоря — рекох ѝ, — засега става дума за писмото на доктор Сабен... — Какво искате да ви кажа? — продължи горчиво тя. — Нямам вина за смъртта на Юбер, в която ме упрекуват, нито пък в смъртта на първия си съпруг! Сабен ме обичаше безумно! На моменти любовта му странно заприличваше на омраза!... От устата му се отронваха фрази, които полека-лека ми изясниха ужасните му помисли... От друга страна, той се бе посветил на някакво отвратително разследване... Разпитваше Палмир, която пък ми разказваше всичко. Стараех се да го успокоя... Най-вече не желяех да стават скандали. Казвах си, че в крайна сметка той ще преодолее ужасното състояние на духа си и след като установи, че няма какво да крия, ще проумее — ние просто бяхме жертви на жестока съдба. Внезапно си науми, че е отровен... Отначало не го сподели с мен. Аз пък от своя страна избягах да произнасям думата отрова, за да не би между нас да избухне непоправима свада!... Не ми се искаше да ме принуди да го изпъждам или да се обръщам към правосъдието... Той обаче продължаваше да страда, затова го посъветвах да се обърне към други специалисти, да се остави на грижите им. Не го стори!... В деня на смъртта си бе под влияние на голяма доза опиат, от която направо бълнуваше. Държеше да не отсъствува от трапезата. Знаех какво си въобразява, затова отдавна се стремях да пия и да ям онова, което пиеше и ядеше той. По време на десерта той се хвърли в краката ми, помоли ме да му простя, задето ме е подозирал — сега знаел, че «гнусната Палмир» го тровела всекидневно. Помоли ме да му помогна да я разобличи. Естествено аз я защитих, а той рязко си тръгна и се затвори в стаята си. Останалото ви е известно. Сама помолих да бъде извършена аутопсия.“

Лейтенант Жакобини бе замълчал. Аз се обадох:

— Това убедително ли ви се стори?

— Не! — отвърна той. — Олимп навярно бе очаквала нещо от рода на това писмо на доктор Сабен, а аз очаквах някое обяснение от рода на това, което тя ми даде, придружено с малко сълзи... Тогава внезапно я нападнах от упор: „Ами онова *тали-тали*^[2], Олимп! Какво направихте с него?“ Тя изтръпна и стана смъртнобледа, след което

изстена: „О! Нима смятате, че съм го отровила с тали-тали?“ Улових ръката ѝ и ми се стори, че докосвам мрамор: „Слушайте, Олемп!... Юбер е умрял при злополука — съгласен съм, това ми е напълно безразлично!... Делфен обаче беше мой приятел!... Делфен е умрял по същия начин както доктор Сабен... И двамата са отровени с тали-тали, от което не остават следи!... Аз дадох тази отрова на Делфен, за да ѝ направи химически анализ и по възможност да открие средство срещу нея... Питам ви какво направихте с онова *тали-тали*, което дадох на Делфен след завръщането си от Западна Африка... Това е ужасна отрова, тя не прощава никому — там магьосниците я дават на клетниците, които подозират, че са привлекли в селото злите горски духове. Жертвите са безчет... Ала аз нося вината за жертвите във Франция!... Какво направихте с *тали-тали*, Олемп?“ Олемп впери в мен ледените си очи. Не плачеше. Каза ми: „Вече няма *тали-тали*.“ — „Откога?“ — запитах грубо, като се стараех да продължа влиянието си над неспокойните ѝ мисли, които очевидно се бяха насочили другаде. — „Откакто Делфен я унищожил по моя молба. Не е трябвало да му подарявате такова нещо, *господине*, не защото е умрял от него — това не ми се вярва, — а защото ако аз съумея да оцелея, едва ли заслугата ще е ваша!... Нали това нещо се намираше във вътрешността на един махагонов фетиш, изпъстрен със странни знаци и обработен по необичаен начин чрез обгоряване...“ — „Точно така, Олемп! Няма грешка. Вие добре знаете какво е *тали-тали*.“ — „Да, Делфен правеше с отровата и с парчета кора от това дърво, които му бяхте донесли, разни опити, към които впрочем проявявах не по-малък интерес, отколкото към някои други. Отначало неговите стъкленици ми бяха забавни. Но *всяко нещо омръзва!* Скоро обаче забелязах, че Делфен не е добре и реших, че неразположението му се дължи на отвратителните миризми в лабораторията. Помолих го за известно време да прекрати своите опити. Той не го стори. Помъчих се да го накарам поне да ми достави едно удоволствие, като пожертвува заради мен своето *тали-тали*. Той ми каза, че вече нямало защо да се притеснява от него и че между другото *тали-тали* било смъртоносно само за онези, които го поглъщат. А той не бил ненормален, та да опитва тая течност, чието въздействие бе изпробвал върху една кокошка и върху един заек. Малодушието ми го забавляваше, но аз не го оставих на мира, докато не унищожил *тали-тали* — направи го една вечер пред Палмир и пред

мен. Омръзна му да се разправя, затова хвърли фетиша заедно с отровата в огъня и те изгоряха на часа!“ — „Какво стана, когато отровата попадна в огъня?“ — „Отначало избликна зелен пламък, също като ракета, после се разнесе задушлив пушек, от който впрочем побягнахме. *Колкото до фетиша, той се бе разгорял и злобната гримаса на човечето се задържа за миг, след което се превърна на пепел...* Това е истината, господине, няма какво друго да ви съобща, но ако сте ме направили ваша съпруга само за да научите тези неща, по-добре да си го бяхте спестили!... И тъй щях да ви дам необходимите сведения! И може би после пак бих ви обичала. Сега всичко между нас е свършено. Моля ви, направете така, че вече никога да не ви видя!“

Когато стигна дотук, Жакобини замълча и започна да си свива цигара.

— Е, и? — попитах аз.

— Тогава аз я оставих и отидох да разпитам Палмир. Заприказвах се и с нея за историята с *тали-тали*. Как ли не я мъчих. Тя е простовата. Не би могла да измисли химическите ефекти, които бе видяла. Разказът ѝ напълно съвпадна с думите на Олимп. Зададох ѝ въпроси, които Олимп не би могла да предвиди. Изобщо проведох цялостно разследване, след което се върнах при Олимп и се хвърлих в краката ѝ, а тя ми прости, защото едно трябва да знаеш, Зензен — Олимп не само е честна, но е и добра!

— Може! — рекох. — Само дето не е много горда!

След това се разделихме, като той ми стисна ръката малко снизходително, с едва прикритото задоволство на номер пет, който никак не съжалява, че е заел мястото на номер четири!...

Както можете да си представите, не ходих да ги безпокоя у тях!... Ала само след седмица отново видях Жакобини. По бледото му, разтревожено лице бе изписан ужасен страх.

— Зензен — промълви дрезгаво той, — изглежда, и аз съм засегнат!... Впрочем може би си внушавам!... Да, навярно си внушавам — това *тали-тали* може да подлуди човека дори само ако си мисли за него!... Но аз ще се постарая да си го избия от главата, Зензен!...

Не успях да му отговоря. Вече си бе тръгнал.

Ето ужасната трагедия, която се разигра на следващия ден и която бе изяснена от следствието — впрочем с помощта на умиращия

Жакобини и на последните показания на Палмир.

По обед Жакобини тръгнал към малката къщичка — от сутринта не бил виждал жена си и бил обзет от мрачни предчувствия, макар да се стремял да се отърси от мисълта за отровата, която го тормозела втори ден, и макар да смятал, че неразположението му се дължи на блатната треска, от която бил страдал в колониите.

Съдбоносната сграда, която бе послужила за лаборатория на Делфен и бе превърната в ловен кът от Юбер, след сватбата на Жакобини бе обзаведена като необичаен малък музей, в който офицерът бе изложил колекцията си, събрана из колониите. По стените висяха загадъчни изображения, върху мебелите бяха наредени чудни идоли; над широкия диван, покрит с ловни трофеи, бяха окачени прости оръжия на диваци — боздугани, стрели, копия, назъбени ножове, създадени сякаш по-скоро за палачи, отколкото за воини или за земеделци.

Там бил поднесен обедът; когато Жакобини влязъл, в дъното на помещението бързо се захлопнала врата. Едновременно с това до ушите му достигнал шум от припрени стъпки и изтракване, сякаш бил затворен капак на кутия.

Най-напред изтичал до вратата, открянал я и забелязал Олемп, която разговаряла полугласно с Палмир и изглеждала доста развълнувана.

В същия миг ужасна болка го присвила отвътре, той притворил вратата, ала нямал сили да се добере до дивана. С едната си ръка досегнал кутията за бродерия на Олемп, изпод чийто леко повдигнат капак се подавали парчета тънък плат. Трескавата му ръка чукнала капака и той с лекота се повдигнал. Изкривените от болка пръсти на Жакобини неволно се заровили из дантелите и внезапно опрели до нещо твърдо...

И той се изправил отново — покъртен, обезумял!

В ръката му бил смъртоносният фетиш, ужасният съд с чудовищното *тали-тали*, за което Олемп и Палмир се заклели, че било изгорено, унищожено и обезвредено в тяхно присъствие!

Значи Олемп го е лъгала! Олемп го е отравяла, както била отровила и другите двама! И него щяла да го сполети жестоката съдба, накарала неговия предшественик да се гърчи в постелята на тази нечувана кръвопийца!...

Ето какво се случило тогава! Жакобини овладял за малко разкъсващата болка и изсипал в стъклото с мозелско вино на масата отровата, останала във фетиша. Тя била достатъчна, за да покоси човек — после зачакал жена си.

Тя скоро се появила. Целунала го и го запитала как е тази сутрин. Той отвърнал, че се чувства по-добре, но все още малко го измъчва треската и че е жаден.

— Ами тогава пийни си, скъпи! — рекла тя.

Той не чакал тя да налее, а напълнил двете чаши.

— Нали знаеш, че от известно време пия само вода... — казала тя. — Лекарите не ми препоръчват да пия вино.

Той настоял. Искал тя да пие с него, от същата чаша, както често им се било случвало. Тя извърнала глава. Тогава той я сграбчил грубо, извил лицето ѝ и безмилостно ѝ защипал носа. Принудил я да пие. Пищяла от страх. Той ѝ казал:

— Може би предпочиташ друга чаша?

И ѝ показал *тали-тали*.

Тя завикала за помощ, но на часа притиснала с ръка стомаха си и била обзета от ужасна криза. В същия миг болката пронизала и него по най-мъчителен начин. Двамата се затъркаляли, дращейки, по дивана. Сякаш горели в общ пъкъл — храчели един връз друг отровни храчки, хапели се, разкъсвали взаимно месата си и ревели като зверове. Гърчели се, обжарени от едни и същ адски огън.

Жакобини все още имал сили да я оскърбява, да мълви имената на първите ѝ жертви!

— Вече няма да убиваш!... Ще пукнеш!... Ще пукнеш заедно с мен!...

Ала мъките били твърде непоносими. Имал чувството, че стомахът му е населен с дяволи... Съборил някакви оръжия от стената, грабнал един нож и го забил в тялото си, за да унищожи мигновено и себе си, и болката. Успял само да си нанесе ужасяваща рана. Тогава насочил желязото към Олимп и я разпорил като дивеч — от долу до горе! Тя все още пишяла.

Завладян от демоните, той разбил главата ѝ, пронизал я с копия като игленик, пробил гърдите ѝ, избол очите ѝ, направил я на парчета и продължил със себе си. Двамата вече представлявали някаква чудовищна, кървава безформена маса.

Тя била мъртва, когато прислужниците дотичали в стаята. Той обаче издъхнал едва на следващия ден сутринта, след като в няколко мига на просветление успял да опише отвратителните им и потресаващи преживелици и мъки на заместник-прокурора, който също бил хранил надежди да се ожени за тази жена и комуто се наложило да остане на легло, щом се прибрал в дома си. Същата нощ започнал да бълнува. Някои хора се опасяваха, че може да полудее и да се превърне в още една жертва на тази трагедия!...

Зензен замълча; от челото му течеше пот. Всички мълчаха. Най-сетне се чу гласът на Шанлио:

— А ти не полудя ли?

— Не — отвърна той, — но може и да полудея...

Отново настана тишина. Сетне се разнесе гласът на капитан Мишел:

— Мръсница такава! Все пак си е получила заслуженото! Страшно е това, което е сторила!

Отвърна му стенание. Беше Зензен.

— Страшното е — каза той, — че тя нищо не бе сторила!

— О!!! — възкликнаха останалите.

— Да, била невинна! Научих го оня ден... едва оня ден!

— Значи Палмир е извършила всичко сама! — възкликна Гобер.

— Ха! Колкото до нея — изхили се зловец Зензен, — правосъдието я докопа и въобще не я пусна! И трябва да ми повярвате, че направих всичко, което ми бе по силите, за да получи най-тежката присъда!... Показах писмото на доктор Сабен, чийто оригинал бе унищожен от Жакобини! Да не бях аз, Палмир може би щеше да се отърве! А към писмото в качеството си на свидетел прибавих няколко добре премислени разсъждения и съобщих за някои нейни приказки, а тя ме слушаше и сякаш не бе на себе си!

Само отвърщаше „не“ на всичко, което ѝ казваха, и оплакваше Олемп. По отношение на нея обаче понякога даваше обяснения, които направо ни смаяха — толкова глупави, толкова наивни ни се сториха... Така например рекоха ѝ:

— Ако господарката ви е била невинна, нямало е да каже на своя съпруг, че *тали-тали* е било унищожено в нейно и във ваше присъствие!

— Ха! — отвърна тя. — Ами то е много просто, душко!... Разбрахме се да отговаряме тъй, понеже много се шумеше и не ни се искаше да бъдем заподозрени!... Освен това представа си нямахме какво е станало с това *тали-тали* и вярвахме, че господин Делфен го е изгорил всичкото, както го молеше госпожата през оня ден, а той хвърли в огъня само няколко капки!...

— Как само го беше измислила! Освиркаха я жестоко! А аз крещях дори по-силно от останалите!...

— Каква присъда ѝ дадоха? — попита Шанлио.

— Смъртна! — прошепна Зензен.

— Че нали не изпълняват смъртни присъди за жени?

— Не!... Затова я осъдиха на доживотен затвор. Умряла в килията си преди десет години. И това научих оня ден...

— Ами покаяла ли се е? Признала ли е? — запитва Мишел.

— Не!... — отвърна Зензен и ни изгледа като откачен. — Нямало какво да признава... *Тя също била невинна!*

— Поврага!... — възкликна Шанлио.

— Ами тогава кой е бил виновен? — обади се Гобер.

— Един човек, който преди смъртта си се изповядал и който след онази трагедия се бе преместил да живее недалеч оттук... Да! Умрял оня ден в Мурийон... Тоя човек притежаваше в градчето малко имение, което граничеше с долния край на парка, където бе онази къщичка...

— Но кой е бил този човек?... Един от дванайсетте?

— Да! Един от дванайсетте... И то дванайсетият!... Той нямал надежда да се ожени някога за Олемп, разбира се — Олемп никога не би могла да се справи с всичките, нали тъй?... Единайсет такива смъртни случая!... Той просто премахвал ония, които били пощастливи от него... И накрая нареждал нещата тъй, че хората да помислят Олемп за убийца!... Спомнете си как дванайсетият бе пристигнал в салона, където бяхме се наредили... Как бе дошъл господин Пасифер, чиновникът от регистратурата!... Как Олемп му се бе подиграла и как му се бяхме присмели, когато тя го постави в края на редицата, на опашката!... Да!... Бяхме се погаврили с господин Пасифер, когато той влезе в салона!... И човекът си отмъстил!...

[1] Свети Юбер е покровител на ловците. — Б.пр. ↑

[2] Въпросното *тали-тали*, за което говори тук лейтенант Жакобини, навярно е сродно с онова, чието страховито въздействие се описва в произведението на господин Андре Дьомезон. В „Динто“ четем: „Един мъж обикаляше бавно около котела, в който вряха листа, кора и корени от свещеното дърво. Щом се произнесеше името му, децата се плашеха, а възрастните губеха здравия си разум; ала магьосникът, който сега добавяше ориз към ужасната отвара, бе оповестил, че само с тази отвара могат да бъдат посочени тези, които смучат костния мозък на себеподобните си...“ А ето и описание на ония, които биват подложени на изпитанието: „Нещастниците незабавно се затъркаляха по земята, като надаваха дрезгави, страховити викове от болка. Въртяха се на място, гърчеха се като яребици, поразени от ловни сачми или като заклани патици, чиято кръв изтича заедно с живота им.“

Споменатото от лейтенант Жакобини *тали-тали* има мълниеносно въздействие, ако бъде погълнато в голямо количество. Иначе отравянето става бавно. Понякога то настъпва рязко едва двамадесет и четири часа след поглъщането на отровата. Жертвата — такъв е и случаят с доктор Сабен — сякаш умира по време на епилептичен припадък... — Б.а. ↑

УЖАСЯВАЩАТА СТРАННОПРИЕМНИЦА

— Като стана дума за жени — каза Шанлио, — не ви пожелавам никога да ви се случи такова сватбено пътуване, каквото направихме с моята „първица“. Още повече че и двамата щяхме да хвърлим топа... Впрочем веднага почвам с историята — стига усукваници. Като се върнах от Сайгон, помолих компанията за отпуск и използвах случая, за да се ожена, както бе уговорено, за малката Мария-Люс от Мурийон, която живееше с дядо си, след като баща ѝ бе загинал в Мадагаскар.

Заминахме на сватбено пътешествие в Швейцария.

Хрумването бе мое. Всъщност аз съм си буржоа, обичам сушата и мразя приключенията. Бях двацет години капитан на дълго плаване, за да спазя семейната традиция и защото старците така искаха, ама от самото начало направо ме хващаше морска болест при тая мисъл.

Накратко — с младата ми жена се озовахме в Швейцария също като по времето на Тьопфер^[1]. Бяхме влюбени, да си кажа правичката. Познавате ли Сольор^[2]?

— Лично аз се ожених на остров Борнео — ухили се Дора, най-големият шегаджия измежду старите морски вълци, които си разказваха страшни истории пред кафенето край старото пристанище в Тулон.

— Ясно... Ами Сольор... Той е нещо като столица на френска Швейцария. Има една дълга, спокойна улица, над която висят на своите пръти нарисувани с картинки фирми и се поклащат, щом полъхне ветрец от Весенщайн.

Весенщайн е един от върховете на Юра, висок е хиляда и триста метра и се издига на северозапад от града. Немалко туристи са се губили из теснините му и по пътеките на гората, в която, след като човек се изкачи на определена височина, чак до върха има една-единствена странноприемница, за която по това време се разправяха най-зловещи работи.

Две години преди да отидем там, местните власти открили на дъното на един кладенец и в съседната пещера дванайсетина скелета и

някои предмети, принадлежали на пътници, които потърсили за зла участ гостоприемство на това място и там си и останали.

Разследването и експертизите доказали, че убийствата били дело на една съпружеска двойка, която здравата била наплашила всичко живо в района, та дори след смъртта на съдържателите на заведението, отвратителните Вайсбахови — вероятно си спомняте тая история, тогава всички вестници гърмяха, — хората не си развързаха езиците. Някои стари жители на планините явно още навремето имали известни съмнения; ала Жан Вайсбах твърде ясно показал, че не обича да му се месят, и всички се спотаили.

В крайна сметка съдържателите умрели от естествена смърт, почитани и богати. Умрял също и прислужникът им на име Даниел.

Когато цялата работа се размирисала — ако мога така да се изразя, — следователите поразпитали наляво и надясно, привикали повторно като свидетели някои доста сдържани бивши техни съседи, най-вече една гушава старица, която направо ги заляла с ужасии, и така разкрили немалко трагедии, които вече имали само историческа стойност. Отделни чудовищни подробности обаче подсказвали, че освен дивашкото си плячкаджийство съпрузите Вайсбах са проявявали жестокост и садизъм, които в някои отношения остават ненадминати.

* * *

— Разбира се, по хотелските трапези в Сольор всичко живо говореше само за това. Пътниците, които се качваха на дилижанса, за да пристигнат през нощта на връх Весенщайн и да преспят в хотела, прославил се след отсядането на Наполеон в него, а оттам да се спуснат надолу и да се отправят към Франция през Белфорската просека, се заричаха да се спрат на сред път и да пийнат по чашка в „кървавата странноприемница“, както я наричаха сега — веднъж, заради случилото се в нея, и втори път — заради боята, с която бе боядисана.

Това си влизаше в програмата. Докато кочияшът поеше конете, туристите отиваха да се почерпят край тезгяха и да побъбрят с новите собственици.

Те се били настанили едва предната година. Предшествениците им, които наследили Вайсбахови, напуснали мястото, щом избухнал скандалът, като обявили, че са разорени. Ала старите Шеферови се изхитрили и си рекли, че могат да се напечелят от любопитството на глупаците. Сметките им излезли верни, тъй поне се говореше из тоя край. Сега всички чужденци, които минавали през Сольор, искали да погледнат „кървавата странноприемница“. Някои дори си позволявали разкоша да преспят в нея.

В деня, когато двамата с Мария-Люс се качихме на дилижанса след вкусен обед и шише рейнско вино, времето бе прекрасно и се канехме да се разходим приятно и между другото да посветим част от времето на една преживелица, достойна за кой да е приключенски роман. После трябваше да се завърнем в Сольор, където оставихме багажа си. Мария-Люс взе само една малка чанта. Ха! Насмалко изобщо да не се завърнем в Сольор, а преживелицата от приключенския роман се оказа далеч по-истинска, отколкото ни се искаше! Сега ще видите!...

Само като си помисля!... Може би тъкмо тая история умори моята мъничка Мария-Люс!... Беше толкова сладка, толкова жизнена... Здрава, свежа плът; страните ѝ бяха същински рози!... Нейсе!... Както и да е... това е животът! Едно безкрайно убийство... На човек му иде да се запита за какво ли се появява на тоя свят!...

Как се обичахме само!... Наех цялото купе на дилижанса само за нас двамата... просто за да си бъдем сами и да можем да се целуваме, когато ни се прииска!...

* * *

— Когато се канехме да потеглим, се появи една двойка... изискани хора! Цял живот ще ги помня — и има защо; бяха италианци. Той беше едър и хубав, направо красавец... около трийсетгодишен... С грамадни кадифени очи, нали знаете какви ги имат там, та да подлудяват синьорините... Лъскави зъби... кожа като кехлибар... гладко избръснат... приличаше на актьор... И се оказа тъкмо такъв — известен вече тенор, с бляскави успехи в миланската Скала... Както разбрахме по-късно, наричаше се Антонио Ферети... Беше

изключително здрав, любезен и приветлив... Сякаш целият свят му принадлежеше.

Спътницата му направо примираше, като го погледнеше, и явно му принадлежеше изцяло, заедно с имуществото си... Беше млада жена с възхитително лице, златиста като венецианка — тя си беше такава, при това от най-стар аристократичен род... За жалост оттогава името ѝ остана свързано с историята на съдебните разследвания!... Графиня Оливия Орсино. Красавецът тенор я бе отвлякъл.

Разказвам ви това още сега, за да няма объркване, за да си представите и да разберете какви са действащите лица веднага, и то по-ясно от нас — ние тогава просто ги възприехме като двойка досадници, които под предлог, че общият салон на дилижанса бил почти препълнен, искаха да се настанят заедно с нас в купето или дори да ни изпъдят оттам, ако им се удаде.

Естествено, спречкахме се; нахалството на хубавеца тенор ме подразни, пък и вече се бях приготвил за едно чудесно пътуване — само двамата в нашето си кътче.

Ако бе проявил повече възпитание, Антонио Ферети може би щеше да надделе, защото аз все пак не съм простак, а и както вече ви споменах, спътницата му бе очарователна.

Мария-Люс ме съветваше да отстъпя. Само че една негова приказка обърка работите, нещо като „див франчезе“.

Затръшнах грубо вратичката и тъй като бях платил за четирите места, отстоях правото си. Наложих им се да отидат при останалите.

Впрочем щом им бе неприятно да пътуват с дилижанс, можеха да наемат кола. Ала по него време още нямаше автомобили и не беше лесно да се намерят кола и коне за изкачване до връх Весенщайн. Необходими бяха специални екипажи, оборудвани като нашия дилижанс — с висящи отзад вили, готови да се забият в пътя, ако тежестта ги повлече назад, тъй като наклонът бе доста голям.

Описах тъй подробно тази случка, защото за беда тя изигра ужасна роля спрямо някои от нас.

* * *

— Разходката ни отведе най-напред през една разкошна клисура, прохладна, обрасла с дървета, огласяна от бълбукащи бистри извори, в която бе закътана малка постница, прочута наоколо като всички постници — на света Венера, ако се не лъжа; около нея имаше църкви, пещери; надвиснали скали и няколко възхитителни кариери за добив на солъорски мрамор, които се открояваха като ослепителни петна под слънчевите лъчи.

Само след три часа бяхме вдън гори, далеч от всякакво човешко присъствие, а слънцето се скри. Между хребетите пробягваха огромни облаци и постепенно цялата долина бе застлана с черен воал...

От време на време до нас долиташе приглушен гръм... Но все още нямаше гръмотевици: само някоя тежка шейна, натоварена с дърва, се спускаше мълниеносно по пътя като лавина, а покачено връз нея хлапе направляваше посоката на плъзгачите ѝ.

Заплашваше ни буря, когато най-сетне съзряхме „кървавата странноприемница“. Тя наистина не вдъхваше доверие в оловния здрач с дебелите си ниски стени, със зарешетените прозорци и старата сводеста врата, чиито крила бяха обковани с желязо и през която човек попадеше в двора, където бе прословутият кладенец — всичко бе боядисано в мръснокафяв цвят, както според приказките са оцветени гредите на гилотината.

— Ух, че е грозна! — възкликна Мария-Люс.

И наистина трябва да е била грозна, защото, признавам си, през този следобед всичко ни се струваше прекрасно. Хич не бяхме скучали в нашето купе! Такива хубави истории си разказвахме! Толкова въздушни замъци построихме. Толкова целувки си разменихме за здравето на двамата италианци.

* * *

— Тъкмо когато дилижансът спря пред портата на тая зловеща сграда, плисна проливен дъжд, придружен от светкавици и от гръмотевици... Притичахме до странноприемницата — или по-скоро до една огромна кухня, в дъното на която имаше изумителна камина, годна да побере цял дънер, където засега пламтеше само приятен огън от сухи съчки, а отгоре му бе окачено не по-малко приятно котле с

говежда яхнийка, чието ухание, ей богу, бе извънредно примамливо. Пресрещна ни съдържателят, закръглен като бъчва, гостоприемен, с насмешливи очички, цял в тлъстини, с тройна брадичка — нямаше никак човекояден вид, напротив, разтапяше се от усмивки.

— Успокои ли се? — обърнах се аз към Мария-Люс.

— Да — отвърна ми тя. — Няма да успеят да ни сварят в това малко котле, пък и дебелакът изглежда весел!... Но какво време се отвори!

Впрочем кочияшът влезе, след като бе разпрегнал и прибрал конете на завет — беше се притеснил за колата, когато затрещяха гръмотевиците. Запитах добродушния човечец колко време ще трябва да стоим тук. Той ми отговори:

— Един час... След час потеглям, каквото и да е времето!

Пресметнах, че ще пристигнем в хотела на връх Весенщайн посред нощ, ако изобщо пристигнем; отдясно на пътя имаше същинска пропаст. Бързо взех решение. Впрочем Мария-Люс веднага се съгласи с мен. Отведох гостилничаря в един ъгъл:

— Имате ли свободна стая?

— Имам две — отвърна дебелакът и ме изгледа присмехулно. — Тук ли искате да спите?...

— Да, покажете ми стаите?...

— Само изчакайте да обслужа господина и дамичката, които са в салона... и съм на ваше разположение!

Той наричаше салон една стаичка до кухнята, обзаведена с кръгла маса, застлана с мушам, с четири стола и с накачени по белосаните стени гравюри, изобразяващи битките на Императора. Тъкмо към това разкошно и удобно кътче се бе отправила италианската двойка, след като бе излязла от дилижанса, за да се избави от близостта на другите пътници, която явно не бе особено приятна.

Когато старият Шефер — гостилничарят — бутна вратата, която те бяха притворили, забелязах красавеца тенор до стъклото, вираше се в гледката навън доста тъжно. Спътницата му седеше облакътена на масата и също нямаше особено весел вид.

Гостилничарят отново дойде при нас:

— И други двама искат да пренощуват тук! Не им се ще да се разхождат в това време... Побързайте да си изберете стая, защото,

между нас казано, само едната е свята!

Както можете да си представите, на часа го последвахме. Изкачихме се по почти отвесна стълба. Оттам вляво се стигаше до тавана, разположен точно над кухнята, а вдясно един коридор отвеждаше до *стаята за гости*. Тази стая бе известна: в нея бяха нощували почти всички убити.

— Не сте от страхливите — ухили се старият Шефер, като отваряше вратата. — Всъщност сега хората идват тук, когато правят сватбени пътешествия!...

— Такъв е и нашият случай — обясних аз.

— Тогава няма какво да се тревожа за вас — отвърна той, — поне няма да сънувате лоши сънища!... Имате ли багаж?

— Не. Всичко оставихме в Сольор.

Стори ми се, че тази подробност не му допадна! Може по-късно да съм си го внушил! По-късно също сякаш си припомних с какво внимание огледа той чантата на Мария-Люс, скъпоценностите ѝ, а дори и големия пръстен, който носех на ръката си. Но не твърдя нищо със сигурност! Просто бегло впечатление. Той ни остави. Вън все така плющеше, ала гръмотевиците бяха стихнали.

В сгъстяващия се здрач стаята ни се стори тихо убежище. Беше голяма и чиста, тапетите бяха светли, на цветчета, с растителни мотиви; имаше голямо легло с искрящо бели чаршафи, с огромна червена пухена завивка, грамадно кресло с висока облегалка, камина, върху която за украса бяха поставени изсушени портокалови цветчета под стъклен похлупак и два медни свещника. Върху стената имаше картини, илюстриращи произведенията на господин дьо Шатобриан — „Атила“ и „Последният абенсерах“, — чието съдържание разказах на Мария-Люс.

— Тук ще ни бъде много приятно... — рече тя. — Ако си добро момче, ще разпалим камината и ще си вечеряме в стаята!

— Отлично хрумване. Ще слеза да предупредя нашия домакин...

— Идвам с теб!... — възкликна тя. — Да не вземеш да ме оставиш сама в тази стая!...

— А! Значи все пак те притеснява...

— Бога ми! Като си помисля...

— Тогава не си мисли повече, ами ела!...

Тъкмо бяхме стигнали до горното стъпало пред таванското помещение, чиято врата бе открената... и разпознахме гласа на италианеца.

— Та това не е *уна* стая! — крещеше Антонио на своя развален френски. — Това е килер! Коптор!...

— Само туй мога да ви предложа!... — отвърна гостилничарят. — Уведомих ви, че другата стая е вече заета!...

Вратата се отвори и ние се озовахме пред двамата италианци и собственика.

— А, значи пак вие, синьор! — възкликна тенорът. — Ще признаете, че ние *няма много шанс*.

Не се удържах и се разсмях... Мярна ми се някакво желязно легло в един ъгъл на тавана, който бе задръстен с куп не особено привлекателни предмети, каквито обикновено се складират на подобни места...

— Несъмнено — рекох аз. — Трудно е човек да спи на такова място, особено когато е свикнал на известни удобства. Знаете ли какво бих направил на ваше място? Сега купето е свободно; аз бих заминал с дилижанса!...

— Той е прав — забеляза синьората.

— Подиграва ни се!... — процеди през зъби нейният спътник.

Усетих, че кавгата може да свърши зле... Дръпнах Мария-Люс и слязохме в голямата зала на странноприемницата.

Въпреки дъжда пътниците бяха пожелали да разгледат кладенеца, в който палачите са хвърляли своите жертви, и се бяха завърнали вир вода. Поръчаха си топъл грог, а съдържателят все тъй насмешливо ги засипваше с подробности:

— Сигурно не са пиели вода от тоя кладенец — все пак всеки си е малко чувствителен, — обаче селяните наоколо си сръбвали. Впрочем Вайсбахови работели чистичко. По „техните“ скелети нямало дори една мръвчица. Часове наред ги варели в огромен котел, който бил окачен ей на тая верига!...

Тогава пътниците поискаха да видят котела, вилата, брадвата и ножа — изобщо всички инструменти за мъчение, за които бе споменато във връзка с тази ужасна история.

— В *складчето* са... а ключът е у жена ми.

Госпожа Шефер явно нямаше да се върне скоро, вероятно се бе заседяла при някой горски пазач заради лошото време. Кочияшът оповести, че ще потегли, и залата се опразни.

Италианците слязоха едва след тръгването на дилижанса.

Явно се бяха примирили с премеждието и си поръчаха вечеря.

Ние току ги поглеждахме изпод вежди. Мария-Люс здравата се забавляваше. Реших да се държа любезно. Завързах разговор, заявих, че ако съм бил сам, на драго сърце бих им отстъпил стаята и прочие...

Италианецът ми отговори с усмивка:

— Една неприятна нощувка, нищо работа!

Онази, която по-нататък ще наричам просто графиня Орсино, макар тогава да не знаех името ѝ, бе извънредно мила с Мария-Люс.

— Това си е направо кражба — рече тя. — Странноприемницата изобщо не е ужасяваща.

В дъното на помещението се отвори врата. Съдържателката госпожа Шефер се бе завърнала. Тя свали широкото си палто с качулка. Неволно потръпнахме. Беше не просто страшно, а направо злоещо. Най-отвратителното във външността ѝ бяха кривогледите очи и огромната ухилена уста. Инак имаше ослепително бели зъби, чудесна руса коса, доста голям нос, някак жестоко разтворени ноздри. Не мога да кажа как е изглеждала старата Вайсбах, но тази женска навярно би вдъхнала с наслада миризмата на кръв.

Беше яка, още млада, вероятно трийсет и осем годишна; имаше набити крайници и ръце, свикнали да вършат мъжка работа.

Скоро след нея се появи и прислужникът, който още не се бе мяркал. Беше трътлест, имаше малка гърбица и куцаше. Бе риж, с животинско лице.

Хвърли на пода един товар, под който бе почти изцяло скрит, като изпъшка доволно. Сетне безмълвно ни изгледа и повдигна един капак под стълбата. Запали фенера, който си стоеше там, и хлътна в мазето, като мъкнеше след себе си товара. Съдържателят лъскаше чашите. Никой не продума. Просто тримата ни огледаха мълчаливо.

— Този път наистина се изплаших! — прошепна Мария-Люс.

— Да! Вече има атмосфера... — съгласих се. — Не се тревожи! Пак ще падне смях!

Съдържателят даде знак за това, след като жена му последва слугата в мазето.

— Как ви се струва жена ми? — подметна той. — Нали е тъкмо за такава странноприемница?... Надали бих могъл да намеря нещо по-добро!...

Аз се включих в играта.

— Да, доста забавно е!

Младата графиня се бе сгушила край огнището до своя красив тенор. Антонио Ферети заяви:

— Госпожа Шефер щеше да изглежда много добре, ако не беше кривогледа.

— Ако не беше кривогледа, щях да я оставя да си седи при родителите! — отвърна гостилничарят. — Жената на Вайсбах е била кривогледа! Впрочем не знам дали разгледахте слугата ми... той пък е гърбав и хром като Даниел, прислужника на Вайсбахови. Открих го чак в Шо дьо Фон.

— Не ви ли е забавно, Оливия? — запита тенорът, на когото очевидно му бе весело.

— На тавана имало ли е убийства?... — изпъшка Оливия.

— Как тъй имало ли е?... — възкликна Шефер. — Имало е, разбира се!... Разполагам с целите течения на вестниците, ако желаете да ги прегледате. Там спял Даниел и наблюдавал стаята за гости. Когато смятал, че пътниците са дълбоко заспали, чуквал три пъти по пода и Вайсбахови, които чакали долу да им даде сигнал, се качвали... Понякога свършвали работата набързо, друг път ставала патаклама. Така например Менгал, председателят на съда в Бреслау, толкова се борил, според разказа на Гушавата, че жена му успяла да избяга... Само че като се измъкнала от стаята, горкичката попаднала на тавана... Там я очаквал Даниел, който винаги бил готов да се намеси. Разцепил ѝ главата с брадва... Ще видите брадвата!...

— Какъв ужас! — изстена графинята.

— О, ама това нищо не е! — продължи съдържателят, като сви рамене. — Има толкова други истории, много по-интересни от тази!... И нищо не си измислям... Само вижте статиите, в които се описва какво се случило на красивата черноока дама в складчето... Ама тия работи трябва да се четат там!... Особено ако човек си пада по тях!... Ще видите вилата, с която Вайсбахови са я оправили!...

Усетих как Мария-Люс притисна ръката ми.

— Подайте ми огънче! — рекох на гостилничаря.

След като си запалих лулата, добавих:

— Драги Шефер! Ти си един долен шегаджия!...

— Поврага!... Как тъй? Ами разследването?... Ами вестниците?...

— Хубаво!... С тая брадва обаче само ме размиваш! И с тая вила!... Все едно да ми кажеш, че Вайсбахови са варили жертвите си в това котле!...

— Хитрец сте вие... — изкикоти се той. — Но намерих казан, какъвто ми трябва! И то вчера!... Днес жената отиде да го плати, а слугата го донесе заедно с някои други дреболии, които чудесно ще допълнят обстановката!... Тъй де, грижа се за декора! Просто съм си го наумил!... А когато всичко бъде подредено *както преди*, ще стане съвсем убедително!... Стига човек да се остави да го убедят!... Като ви казвам: това е котелът... това е същата брадва... това е вилата... трябва да вярвате, инак не е приятно!... Вие просто не си падате по тия неща!... Аз се старая за ония, които си падат!... И тъй е голям късмет, че складчето е същото, че кладенецът и странноприемницата са същите!... Трябва само малко въображение — и става съвсем убедително!... А номерът с жена ми и със слугата е направо гениален!... До десет години смятам да бъда богаташ!... Като си помисля само, че предшествениците ми бяха променили всичко в стаята за гости, а тук бяха направили салон!... Прасета такива!... Бива ли да се поврежда тъй *кървавата странноприемница!*

Той въздъхна и продължи:

— Както виждате, вас не се опитвам да ви праметна! Виждам, че сте обикновени пътници! Показвам ви обратната страна на декора. А някои хора никога не биха ми простили подобно нещо! *Защото обичат такива работи!*... Не се бойте, госпожичке — обърна се той към графинята, — ако не ви е удобно да спите на тавана, където са убили онази нещастна дама, ще ви сваля един дюшек в салона!...

— Не! Ще спим на тавана! — заяви Антонио Ферети.

— Ами вие? — подметна съдържателят, като се обърна към мен.
— Може би няма да ви бъде приятно да спите в „стаята за гости“?

— Нищо подобно... нищо подобно!... Нали, Мария-Люс?

— О! Тук ме е страх навсякъде... — отвърна Мария-Люс.

Тогавя ние, тримата мъже, се разсмяхме. Накрая жените също ни запригласяха, но малко притеснено.

Съпругата на Шефер се появи от отвора в пода, а след нея и прислужникът — и ние престанахме да се смеем. Само Шефер, изглежда, се забавляваше от впечатлението, което правеше жена му. Наричаше слугата „Даниел“ — *като онзи!*

Нареди му да заколи две пилета, ала Оливия заяви, че не е гладна и би се задоволила и с бульон.

— Чакай, чакай! Аз съм гладен — възпротиви се Антонио Ферети. — Едно пиле ще ми дойде съвсем добре!

— Ами ти?... — попитах Мария-Люс.

— И аз нямам нищо против — отвърна тя, като се притисна до мен. — Само това не ме плаши в тази къща!

— Заедно ли ще вечеряме? — запита Антонио, който решително бе забравил случката в дилижанса.

— Не — отвърнах му, — благодаря ви... В стаята гори огън... Жена ми и аз ще хапнем *там*.

— Много приятно е там, при вас!... — забеляза той, като се усмихна. — Видях стаята... Имате късмет... Разбирам защо се съгласявате да си останете в нея *дори с опасност да бъдете убити!*

— Много остроумно!

— О! Имах предвид онези, които са отсядали там преди вас.

* * *

— Съдържателят подрънкваше с връзка ключове. Току-що бе запалил осветлението, защото се бе стъмнило:

— Докато стане вечерята, ще ви поразведа наоколо! Дъждът спря. Да отидем до кладенеца, до пещерата и до конюшната.

Жените се колебаеха, но ние ги убедихме да дойдат с нас. Съдържателят ни предвождаше, в ръката му се клатушкеше фенер... В конюшната, край кладенеца и в пещерата, която се намираще на стотина метра от странноприемницата и дълго е била неизвестна за повечето хора, той ни разправи цялата история, че и още нещичко в придатък. Сигурно малко послъгваше! Престъпленията в странноприемницата в Пейръобел^[3] били вятър работа, направо вятър работа, в сравнение с престъпленията в *кървавата странноприемница!*...

Вайсбахови били пригодили в дъното на пещерата нещо като крематориум... Там също открили сред пепелта *парчета от човешки кости, които били твърде едри, за да бъдат взети за кости от овце.*

Колкото и да се преструвахме на невъзмутими, върнахме се доста развълнувани от тази разходка... Със задоволство влязохме отново в широката зала на странноприемницата, където огънят пламтеше... И все пак... Да... Ала ето че в огнището... се въртяха на шиш двете пилета, от които се носеше крайно апетитна миризма... Куцият слуга сегиз-тогиз ги поливаше със сос и търкаше едно огромно медно корито, край което се бе настанил.

— Какво правиш? — попитах го аз.

Той вдигна за миг към мен животинското си лице и отново се залови да търка.

— Не си струва да разпитвате Даниел!... — изхили се съдържателят. — Няма да ви отговори!... Не че не е приказлив... ама му е наредено да бъде ням като оня, който наистина не можел да говори!... Нали разбирате?

— Да! Да!... Ха, как да не разбирам!... Поздравявам ви! Нищо не пропускайте!...

— Нищо... Когато туря казана в огнището, ще видите колко ефектно ще бъде, щом почна да разправам онова, което Гушавата разправила на съдиите.

— Какво например? — попита Антонио.

— Ами онова, дето ѝ се случило първия път, като разбрала какви са господарите ѝ... Нея вечер, като се прибрала с изплакнатото пране, в огнището горял направо адски огън... Приближила се да види какво се готви, повдигнала капака, обаче Вайсбах притичал, пернал ѝ един и я залепил за стената... Ала тя успяла да види!... Видяла една човешка глава, която се клатушкала в супата сред човешките мръвки.

Вайсбах ѝ рекъл:

— Е, това е! Любопитството винаги се наказва!... Ако бях разумен, щях да те пратя на дъното на тоя казан, та да го поразгледаш хубаво! Само че имам нужда от тебе!... Засега може да си останеш без език!

Клетницата се хвърлила на колене и се заклела, че никога няма да проговори. И останала!... *Защото знаела, че оня няма да я пусне!...* От този ден двамата престанали да ѝ обръщат внимание... В някои

нощи дори я заставяли да присъствува на разни неща!... С ритници в задника я закарвали до складчето!... Ха!... Нека да ви заведе в складчето! Там е най-хубаво!

И той отново взе фенера...

* * *

— Жените се спогледаха. Ама като хвърлиха по едно око на гърбавия, който току ги мяркаше изпод вежди и продължаваше да трие казана, отново се примириха. Последвахме стопанина в мазето. Омазнена стълба... Лепкаво въже... Мрак — и после светлинка в дъното. Сега се чуваше дрънчене, сякаш някой удряше с чук по вериги. Оказа се, че е точно така, когато мъжът отвори вратата в дъното на един подземен коридор. На земята, върху влажния под на подземиеото, бе поставен друг фенер. Жената на Шефер бе коленичила и прикрепваше единия край на веригата към халка, забита в стената, над която бе окачен още един фенер. Веригата завършваше с железен нашийник. Тя бе с гръб към нас. Изобщо не ни обърна внимание. Чукаше като побесняла. Сетне поспря за миг.

Стопанинът каза:

— Това се наложи да го поръчам. Ама пак са стари железарии. Ще свършат работа, когато нашийникът ръждяса добре. Бас държа, ще има мераклии, които ще откриват по него следи от кръв!...

— Ама че гадина!... — промълвих. — С вас човек наистина не може да скучае!...

— Нали?... Ами с жена ми?... Чакайте, тя сега ще ви смае; ще ви разправи историйката за хубавата черноока дамичка в мъничкото складче. Струва си!...

— Би трябвало да преместите цялото оборудване в Париж, на булевард „Рошьошуар“. До кръчмата на Брюан — ще имате страхотен успех!

— Знам го туй място!... — рече той. — Пътувал съм... Навсякъде има шантави хора...

Подземиеото не беше особено голямо, но все пак мястото бе достатъчно за нещо като малка изложба. На гвоздеи, побити между камъните, бяха окачени добре ръждясал огромен нож, трион, брадва и

други предмети, необходими за съдържател на странноприемница, който се отнася към занаята си, както се е отнасял старият Вайсбах. В един ъгъл имаше остен за добитък и вила; до стената бяха подпрени и клещи. Тук-там висяха обезцветени дрипи, които очевидно трябваше да изобразяват някогашни дрехи; в друг ъгъл бяха струпани отпадъци, сред които се забелязваха парчета кожа — нарязани ботуши.

— Забележете, нищо не сме измислили. Ще прочетете вестниците. Всичко е точно! Всичко го има там!... За жалост правосъдието е прибрало вещите. Замених ги с най-доброто, което успях да открия!...

Той се изсмя и подхвърли към жена си:

— Давай! Ти си наред!

Тогава тя стана и тръгна насреща ни. Отстъпихме. Цял живот ще помня тая огромна уста и кривогледите очи; диво и невероятно ги озаряваха двата фенера, единият от които бе все още на земята. Какъв образ! Каква картина!... Жената протегна ръце и сграбчи остена и вилата. Сетне заговори, като поглеждаше тъй страховито към милинката графиня, че тя извърна лице на другата страна... Какъв глас!...

* * *

Съдържателят Шефер ни каза:

— Нали разбирате, всъщност тя само пийва по една ракийка, след като си глътне кафето с мляко сутрин, нали всичко живо прави тъй!... Голяма работа е Анет! (Ето че и нея наричаше Анет, *също като другата!*) Сега ще видите какво нещо е!

Тя подметна, като продължаваше да се вира втренчено в младата графиня:

— Някоя от дамите няма ли желание да опита нашийника? Нищо, че госпожата е руса — *пак става!*

Предложението не предизвика възторг. Анет се изхили отвратително!

— Всеки си има собствен вкус. Ето как са ставали тия работи! Гушавата го е разказала: веднъж пристигнала една хубава черноока жена. Придружавал я не млад господин. Явно не били женени. Били

богати и имали скъпоценности. Злополука с кола ги принудила да отседнат в странноприемницата. Кочияшът тръгнал обратно за Сольор, за да дойде на следващия ден с друга кола. Когато се върнал, съобщили му, че двамата влюбени си тръгнали призори и оставили пари за кочияша, който си ги взел и си отишъл, без повече да се занимава със своите клиенти... Те обаче не били напуснали странноприемницата...

Господинът бил зашеметен от Даниел и накълцан от Вайсбах и вече врял в казана... колкото до красивата черноока дама, тя била още жива в складчето... Според думите на Гушавата живяла цели две седмици... Всяка нощ, като затворели странноприемницата, отивали за малко при нея... Тук я били оковали... а на врата ѝ бил сложен ей тоя нашийник!... Една вечер Гушавата чула писъци и се промъкнала в мазето... Вайсбах обаче имал остър слух и я открил. Повлякъл я в подземие, като рекъл: „Трябва да видиш, да видиш какво те чака, ако не си държиш езика зад зъбите!...“ И тя видяла!

Хубавата черноока жена била вързана тук, както ви казах — чисто гола! Тялото ѝ било една кървава рана!... А онази Вайсбах току я мушкала в ребрата ту с вилата, ту с остена.

Докато говореше, жената на Шефер премина към действия. И приказките ѝ далеч не бяха тъй страшни колкото това, което правеше!... Приведена, с проблясващи зловни очи и олигавена паст, тя размахваше към стената с веригата ту вилата, ту остена си с въодушевление, което вече не бе престорено, в което се долавяше яд, а може би дори и наслада.

— Мръсницата му с мръсница!... — кряскаше тя. — Направо побърквала горкичката хубава дама! Тъй! И тъй!... Леле-мале! Леле-мале!... В ребрата... Където падне... а онази ревяла... „Разхубави ли се сега... Ха! Виж се каква си хубава! Е, сега любовникът ти може да пристигне!... На̀ ти и това! Вече си по-хубава и от мен!“

— Трябва да ви кажа — подметна жената на Шефер, като се обърна към нас или по-скоро към младата графиня, която се беше облегла на стената, за да не ѝ прилошее, — трябва да ви кажа, че оная Вайсбах била грозна като смъртта! И кривогледа! Тъй че нали разбирате... не можела да понася красиви очи (докато говореше, жената на Шефер гледаше към очите на младата графиня), без да ѝ се прище да ги избодет!...

— Да си вървим!... Да си вървим!... — възкликна Оливия Орсино. — Не искам да стоя повече тук нито миг!...

И тя избяга от подземиеето. Всички я последвахме. Зад нас Шефер се кикотеше:

— Нали ви казах, безпощадна е!... Ха! Знае си тя урока!... Ама вие не се притеснявайте!... Иначе е кротка като агънце... И е много добра готвачка, имайте предвид и това!

После се разнесе гласът на жена му, която ни настигна:

— Изплаших ви, а? Ами разкажете го на познатите си, та да идват повече хора!

Усещах как Мария-Люс трепери... Всички бяхме леко пребледнели, когато се събрахме отново в залата на странноприемницата. Спогледахме се и накрая се разсмяхме... само графинята промълви:

— Каква ужасна, ужасна жена!

— Ама вие не чухте края... — обади се Шефер, като бодна билетата, за да провери дали са се опекли.

После спря малкия механизъм, който ги въртеше...

— Готови са! Сега ще видите, като сложим и една хубава салата!... Та ето края! Тъкмо в деня когато вкарали Гушавата в килията, жената на Вайсбах избола с билетата си очите на чернооката женичка, та да види дали е приятно, че са по-хубави от нейните!...

— „Криви се сега! Криви се и ти!“ — тъй й викала!... — добави съпругата на Шефер, като взе една камара чинии от някакъв голям долап.

— Е, стига толкова!... — заявих аз. — Стига с аперитива... Да вървим да ядем!

Мария-Люс ми рече тихичко:

— Не разбра ли какво ме помоли италианката?... Иска да не се разделяме. Хайде да вечеряме долу заедно с тях!

— А, не!... — възпротивих се аз. — На мен ми пука от тия истории! Искам да си бъда насаме с моята женичка!...

* * *

— Разделихме се с другата двойка и аз поведох жена си по стълбата. Поизмъчихме се, докато открием стаята си в онзи странен коридор. Нали си спомняте логиката на доктор Фестус: „Искам да намеря стаята си. Моята стая е номер деветнайсет. Значи като отида до номер деветнайсет, ще намеря стаята си.“ Тъй си говори човекът и върви все напред и напред, сякаш има пред себе си пътеводни знаци. Ала както се придвижва, стига до едно непредвидено стълбище. Тогава се подхлъзва и се спуска светкавично по стъпалата по задник. За малко и на нас не ни се случи нещо подобно... Впрочем историята на Вайсбахови съдържа няколко подобни случки. Пътникът се качвал. Слугата го чакал в сумрака при горните стъпала и го бутал. Съдържателската двойка го чакала долу — и край.

Все пак имахме по-голям късмет от доктор Фестус, тъй като в този хан имаше само една стая и накрая я открихме; междуременно бях отворил няколко врати, които водеха към малки помещения, задръстени със сандъци и всевъзможни отломки — запитах се защо ли никой в тази странноприемница не използва едно тъй ценно пространство.

Когато старият Шефер ни поднесе вечерята пред уютно разгорелия се огън, на светлината на домашна лампа, не се сдържах и му зададох този въпрос. Той ми отговори, че много ще се охарчи, при това може би залудо... Най-сетне след известно колебание добави:

— Според мен старецът Вайсбах *не е държал да приема по много пътници неведнъж...*

После си тръгна, като остави на масата бутилка шампанско и ни пожела лека нощ.

* * *

Мария-Люс ми каза:

— Разбра ли?... *Ами той защо оставя нещата така?*

— Човекът се е настанил наскоро!... Трябва му малко време!... Да не вземеш пак да си въобразяваш разни неща?...

В края на вечерята тя отново бе напълно спечелена... Изпихме весело бутилката и — бога ми — вече изобщо не мислехме за онези ужасии и се канехме да си лягаме, когато на вратата ни леко се

почука... Тази врата нямаше резе, но се заключваше, освен това ѝ бяха сложили една кука, която захващаше нещо като халка, закована в рамката. Попитах:

— Кой е?

— Не отваряй!... — прошепна Мария-Люс, която вече не бе на себе си.

Трябва да поясня, че бяхме стояли доста до късно и никой не би могъл да се учуди, ако сме вече заспали...

— Отворете! Отворете бързо! — обади се глух глас, в който разпознах гласа на италианеца.

Тогава отворих. Човекът нахълта в стаята и притвори вратата. Лицето му беше бледо и посърнало, явно бе обзет от силно вълнение...

— Идвам да ви предупредя!... — отрони той с пресекващ глас. — При нас се чува всичко, което се говори в кухнята. Тия хора са убийци!... Чух как жената каза на стария Шефер: „Какво страшно има?... Ако открият костите им... *ще сметнат, че са тук от по-рано...*“ Сами разбирате — няма да останем нито миг повече в тази бърлога!... Открих на тавана едно въже. Облечете се и постъпете като нас!

Мария-Люс бе почти разсъблечена. Моето сако бе метнато върху един стол...

— Ама работа!... — възкликнах втрещен.

— Не забеляза ли очите на жена му! — обади се Мария-Люс, като тракаше със зъби.

Когато видя, че се колебае, италианецът изобщо не остана да настоява и да си губи времето, а се измъкна...

— Да вървим! Да вървим!... — умоляваше ме тя. — Нямах дори един револвер...

Беше точно така!... Пък и можех ли да откажа нещо на Мария-Люс... Взех чантата и само след две минути се озовахме на тавана... Отидохме дотам по чорапи, за да не вдигаме шум... Дървеният капак на таванското прозорче още бе вдигнат... Въжето бе закачено за една кука... Италианците вероятно бяха вече далеч!... Обухме се набързо... Тогава забелязах светлина, която се процеждаше между гредите на пода... Идваше от кухнята... Опитах се да надникна... ала не виждах нищо... Чух само гласа на Шефер: „*С кого от тях да почнем?*“

* * *

Шанлио бе стигнал точно дотук в своя разказ, когато капитан Мишел удари с юмрук по масата, а чиниите се раздрънчаха:

— Чаках да го чуя!... Начетен човек си ти!... Само дете при Пол-Луи Курие^[4] съдържателят казва: „И двата ли да заколим?“ — а става дума за два петела!... Мислиш ни за патароци, Шанлио!

— Момент! — каза Шанлио. — Не знам какво имаш предвид с тоя твой Пол-Луи... нито съм го виждал, нито съм го чувал... А ако сте патароци, към това имат отношение единствено родителите ви... Аз разказвам прежеждието си тъй, както се случи.

— Остави го да довърши, де!... — подметна Дора. — Според мен хич не му е било весело...

— Не, драги, не ми беше весело... И на Мария-Люс също!... Трябва да ти призная, че изфиряхме на часа!... Позатегнах въжето и го сграбчих. Дадох на Мария-Люс чантата, където освен немалко пари бяха и тоалетните ни принадлежности, тя се вкопчи в раменете ми... А като слязохме долу, поне десет минути тичахме... Спуснахме се към Сольор по някаква пътека, бояхме се да се движим по широкия път... Надявах се да открием италианците... ала в онази тъмнина се изгубихме!... Освен това се плъзгаше, падахме по мократа земя...

— Сигурно са ви позаболели и стомахчетата! — ухили се Мишел.

— Всъщност аз просто не можех да спра Мария-Люс, която бе убедена, че ни преследват и че разбойниците ще ни застрелят с пушки... Най-лошото бе, че отново завала. И то как!... Ах, приятели! Каква нощ! Под тоя потоп!... В гората... заблудени! Никога не съм преживявал нищо подобно — особено заради Мария-Люс, която накрая се наложи да нося като дете и която се бе отпуснала напълно и беше вир вода... Най-сетне видях светлинка!... Някаква селска колиба!... Приеха ни... Стоплиха ни... Дадоха ни легло... Изсушиха дрехите ни... Извадих всичко от джобовете си... В джоба на сакото открих едно парченце картон с думите:

Благодаря за стаята... Купето си остава на ваше разположение. Ваш покорен слуга.

— Ха! Сигурен бях!... Ама че си тъпак! — възкликна капитан Мишел.

— Момент!... — обади се отново Шанлио. — Това не е краят!... Можете да си представите как побеснях от тая глупава шега, която можеше да се превърне в престъпление — толкова зле беше бедничката Мария-Люс... Колкото и да я разтривах... не успях да я стопля... Втресе я жестоко. На другия ден изпратих да повикат лекар от Сольор и успяхме да напуснем този гостоприемен дом едва след два дни.

* * *

— Скоро, когато се настанихме и се отдадохме на щастиято си, тия потресаващи мигове се изтриха от паметта ни. Все пак се тревожех, защото Мария-Люс беше доста бледичка...

Един приятел се бе завърнал от Италия и ни остави някакъв тамошен вестник. Взех го, беше ми забавно да преглеждам италианските новини — и изведнъж погледът ми се спря върху един текст:

„Миланското висше общество е извънредно разтревожено. От графиня Оливия Орсино, която замина преди два месеца на кратко пътуване до Швейцария, няма никакви вести. Придружаваше я знаменитият тенор Ферети; двамата са в неизвестност... Липсват улики, които да дадат надежда, че ще бъдат открити. Известно бе увлечението им по високопланинските екскурзии... Изказват се опасения, че се е случило най-лошото...“

За миг сякаш отново видях изражението на разпаления Шефер: „Някоя от дамите няма ли желание да опита нашияника? И вие ставате!... Трябва да ви кажа, че оная Вайсбах била кривогледа! Тъй че нали разбирате, не можела да понесе красиви очи!“

И жената на Шефер се блещеше към очите на младата графиня...
В крайна сметка доста леко се отървахме!...

Дяволът обаче си знае работата — едва по-късно разбрах, че Мария-Люс също ще заплати с живота си тази адска нощ...

[1] Родолф Тьопфер (1799–1846) — френскоезичен швейцарски хуморист и карикатурист, автор на „Женевски новели“ и „Пътешествия на зигзаг“. — Б.пр. ↑

[2] Сольор или (на немски) Золотурн е столица на швейцарския кантон със същото име. — Б.пр. ↑

[3] Странноприемница, станала известна със страшните престъпления, извършени в нея около 1829 г. Случаят е вдъхновил Балзак, Жул Божоен и други автори. — Б.пр. ↑

[4] Пол-Луи Курие (1772–1825) — френски писател. — Б.пр. ↑

ВЕНЕЛИН ПРОЙКОВ

ПОСЛЕСЛОВ

Гастон-Луи-Алфред Льору, останал в историята на френската литература като Гастон Льору, е роден в Париж на 6 май 1868 г. Баща му е строителен предприемач. През 1888 г. завършва право и работи като адвокат до 1893 г., когато се заема с представянето във вестник „Льо Пари“ на едно дело, свързано с атентат в Камарата на депутатите. Изоставя адвокатурата — десет години ще бъде съдебен хроникьор, три години ще следи дейността в парламента и три години ще се занимава с театрална критика. Славна журналистическа кариера — на 26 януари 1902 г. „за особени заслуги в пресата“ ще бъде удостоен със званието кавалер на „Почетния легион“. Отразява руската революция от 1905 г. за вестник „Льо Матен“ (по-късно написва два романа на руска тематика). През 1903 г. отново „Льо Матен“ публикува като подлистник първия му роман „Двойственият живот на Теофраст Лонге“, познат на българските телевизионни зрители от една многосерийна екранизация. Започват нови успехи, той се утвърждава като писател, драматург, по-късно и като сценарист в нямото кино. Най-известни си остават все пак романите му, преиздавани до ден-днешен в огромни тиражи, екранизирани многократно (между 1925 и 1974 г. романът му „Призракът в Операта“ е екранизиран четири пъти в САЩ и един път в Англия, а Андрю Лойд-Уебър, както е известно, създаде мюзикъл по него). Героите му Рултабий (познат на българските читатели от „Тайната на жълтата стая“) и Шери-Биби са станали не по-малко нарицателни от Арсен Люпен или Еркюл Поаро. Този добродушен, щедър и пълен с невероятно въображение мъж умира в Ница на 15 април 1927 г. — близки и приятели довършват няколко започнати от него произведения и подлистници, а критици, психолози и философи изследват и днес богатото литературно наследство, което е оставил.

Венелин Проиков

Издание:

Автор: Гастон Льору

Заглавие: Златната секира

Преводач: Венелин Пройков

Година на превод: 1992 (не е указана)

Език, от който е преведено: френски

Издание: първо

Издател: Издателска къща „Иван Вазов“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1992

Тип: сборник; разказ

Националност: френска (не е указана)

Печатница: Печатница на Издателска къща „Иван Вазов“

Излязла от печат: април 1992 г.

Редактор: Ани Станева

Художествен редактор: Радина Цачева

Технически редактор: Станка Милчева

Художник: Стефан Груев

Коректор: Ани Георгиева

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/17225>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.